

Po hindujski tradiciji so Indiro Gandhi (mater Indije), kot so jo imenovali, preteklo soboto upepelili, ogenj pa je prižgal njen sin Radživ Gandhi. Pogrebnih svečanosti so se udeležili številni državniki z vsega sveta, našo delegacijo pa sta vodila predsednik predsedstva SFRJ Veselin Djuranović in predsednica zveznega izvršnega sveta Milka Planinc.

Indira Gandhi ŽRTEV PROTISLOVIJ

Junija letos je indijska vojska ob podpori tankov, topov in raket v tretjem poskusu zlomila odpor tako imenovanih sikhovskih ekstremistov, ki so pod vodstvom fanatičnega verskega voditelja Bindranvaje sikhovski Zlati tempelj v Amritsarju v državi Pandžab spremenili v vojaško trdnjavo. Do napada na tempelj je prišlo po tistem, ko je vlada v Delhiju povedala, da ne bo več trpela sikhovskega nasilja in pobojev pripadnikov hindujske skupnosti. Vladi ni uspelo ali pa se ni hotela sporazumati s Sikhi, ki živijo v najbolj razviti indijski državi Pandžab. Sikhi že dalj časa zahtevajo večjo avtonomijo. Po uradnem poročilu je bilo 5. junija ob napadu na Zlati tempelj ubitih 492 Sikhov in 84 vojakov, po neuradnih podatkih pa naj bi bilo na obeh straneh vsaj 1200 mrtvih.

Spor s Sikhi, ki so bili med atentatorji, pa ni edini problem sodobne Indije. Seme razdora je zasejala že Velika Britanija, ki je proti koncu kolonialne vladavine Britansko

Indijo razdelila na dva dominiona, na Indijo in Pakistan. Takšno delitev je zahteval vodja indijskih muslimanov Ali Džinah. Po razdelitvi leta 1947 se je začelo množično izseljevanje hindujcev iz Pakistana in muslimanov iz Indije. Preselilo se je okoli 12 milijonov ljudi, med spopadi pa je bilo vsaj 200 tisoč mrtvih (nekateri trdijo, da je šlo za milijonske žrtve).

Z razglasitvijo Pakistana in Indije pa še ni bilo konec razprtij. Kmalu je med obema državama izbruhnila vojna, kateri je kasneje sledilo še več spopadov.

Pakistan sam je bil razdeljen na dva dela: na vzhodni in zahodni Pakistan, ki sta bila 3 tisoč kilometrov oddaljena drug od drugega. Leta 1971 je iz Vzhodnega Pakistana nastala nova država — Bangladeš.

Indira Gandhi je bila žrtev globokih protislovij tudi v indijski družbi sami, ta pa so nastajala iz etničnih, verskih, jezikovnih in kulturnih razmer. Indija je prava me-

šanica vsega nasprotujočega. Trideset let obstoja sodobne Indije je državi vladala kongresna stranka, ki je bila tudi glavna nosilka boja za indijsko neodvisnost. Voditelja stranke sta bila Nehru in kasneje njegova hči Indira Gandhi. Medtem se je v Indiji marsikaj spremenilo, večje so postajale težnje po demokratičnosti, decentralizaciji.

Mnogi ugledni Indijci so Indiro opozarjali na nastajanje novih razmer v državi. Indira Gandhi se je v svojih govorih zavzemala za parlamentarno demokracijo in za politični pluralizem, vendar le tako daleč, da ne bi bila ogrožena oblast kongresne stranke. To je pomenilo vladavino trde roke, kar pa je imelo za posledico separatistične izbruhe nasilja Sikhov v Pandžabu.

Smrt Indire Gandhi je prizadela tudi gibanje nevrščenih, v katerem je bila dobro poldrugo leto predsednica. Indira je vnesla v gibanje, ki je pred tem zabredlo v nevarne vode ideološkega opredeljevanja, „duh strpnosti in iskanja rešitev prek pogajanj in razgovorov“, kot je dejala v nekem intervjuju.

Indiro Gandhi je nasledil njen sin Radživ Gandhi, star 40 let.

Večina za staro himno

Anketa, ki jo je izvedel center za politološke raziskave in javno mnenje pri beograjskem inštitutu za družbene znanosti in ki se je nanašala na himno SFRJ, je pokazala, da bo sedanja himna Hej, Slovani svoj status ohranila. Od tisoč Beograjčanov — šlo je za reprezentativen vzorec povprečnega prebivalstva našega glavnega mesta — je na vprašanje, ali bi radi novo himno, 86 odstotkov odgovorilo nikalno, 4 odstotki pritrdilno, 10 odstotkov pa ni odgovorilo.

Največ privrženecv sedanje himne je med strokovnjaki z univerzitetno izobrazbo ter kvalificiranimi in visokokvalificiranimi delavci. Glede na starost anketirancev ni nobenih bistvenih razlik: odstotek privrženecv himne je v vseh starostnih skupinah skoraj enak. V centru pravijo, da je to presenečenje, saj je bilo pričakovati, da se bodo mlajši zavzemali za spremembo na tem področju. Med strokovnjaki je bilo le dva odstotka takih, ki bi radi novo himno, med bivšimi funkcionarji pa celo en sam odstotek. Člani ZK se 90-odstotno zavzemajo za staro himno. Med nosilci družbenih funkcij spremembam na tem področju nasprotuje še več ljudi, kar 92 odstotkov. Med tistimi, ki so prej opravljali katero od teh funkcij, jih je 88 odstotkov odgovorilo, da si ne želijo nove himne, med občani, ki teh funkcij nikoli niso imeli, pa je enakega mnenja 82 odstotkov anketirancev.

Ko so pojasnjevali, zakaj se zavzemajo za sedanjo, so običajno navajali, da zato, ker krepi čustva povezanosti z domovino in ker se je pela in izvajala v vseh pomembnih zgodovinskih trenutkih. Kot je znano, imamo zdaj že peti povojni razpis za novo državno himno SFRJ. Doslej še nobeni od novih pesmi ni uspelo izpodrinuti himne Hej, Slovani.

Grčija o jederskem tekmovanju

Grška vlada sodi, da pomeni pomanjkanje pogajanj o omejitvi jedrskega orožja srednjega dosega v Evropi novo obdobje v jedrskem oroževanju oziroma novo stopnjo v že tako okrepljeni nevarnosti spopada med blokoma. Oboroževalno dirko so okreplila nova orožja za boj v vesolju. To je nujna posledica odločitve atlantskega pakta o oborožitvi Zahodne Evrope z novimi ameriškimi jedrskimi izstrelki, proti katerim se je Grčija ogradila in do njih oblikovala svoje stališče.

Grška vlada je slutila tak razvoj, pravijo atenski politični krogi, zato je tudi vztrajno zahtevala, naj zavrejo ali za določen čas preložijo začetno nameščanje ameriških manevrskih raket in pershingov.

Vlada grških socialistov podpira vse pobude za ureditev brezjedrskega con povsod po svetu v prepričanju, da so taka dejanja posebno pomembna danes, v času izjemno zamotanega in poslabšanega mednarodnega položaja. Zato je premier Papandreu tudi sprožil pobudo o Balknu brez jedrskega orožja in se zavzema za čim prejšnji začetek takega procesa.

Vlada v Atenah je izrazila „splošen pridržek do vseh oblik jedrske politike atlantskega pakta“, ker sodi, da pomeni stopnjevanje jedrskega oroževanja „najbolj kritični akutni problem, s katerim se spopada človeštvo“. Vladni predstavnik je opozoril, da imajo ameriške enote v Grčiji sicer jedrsko orožje na podlagi sporazuma s prejšnjim režimom desnice, vendar ga parlament ni nikoli ratificiral. Socialistična vlada „ne priznava veljavnosti tega dokumenta“.

Tanjug

Izhod iz zadolženosti

Po mnenju kölnskega IDW (Institut der deutschen Wirtschaft) bodo države v razvoju lahko izplavale iz zadolženosti le, če jim bodo industrijsko razvite države omogočile, da si lahko predvsem s povečevanjem izvoza, ne pa z zmanjševanjem uvoza, prislužijo dovolj denarja za odplačevanje dolgov. Zato bi morale industrijsko razvite države na široko odpreti svoje trge za uvoz blaga iz držav v razvoju po primernih cenah. Vztrajanje pri

zahtevi Mednarodnega denarnega sklada, naj države v razvoju z zategovanjem pasu (zmanjševanje vse porabe, omejevanje izvoza, zadrževanje nizkih osebnih dohodkov itd.) privarčujejo denar za odplačevanje dolgov, lahko po mnenju kölnskega inštituta popolnoma zavre nujen gospodarski razvoj teh držav in pripelje do tega, da bodo te prisiljene poseči po skrajnem ukrepu, to je, da bodo prenehale upnikom plačevati svoje obveznosti.

PRIHAJAJO LETA VELIKIH NAČRTOV

Po sedmih lačnih letih prihaja sedem sitih let. Ta znani pregovor verjetno najbolje izraža optimizem, ki zdaj preveča jugoslovansko gospodarsko politiko, zlasti v odnosih s tujino. Sedmim ali celo osmim letom hitrega zadolževanja v tujini je naposled konec in v prihodnjem obdobju bomo dolgove skrčili na razumno raven.

Tako je mogoče sklepati iz gradiva, ki so ga sestavili v zveznem izvršnem svetu in bo verjetno »rdeča nit« prihodnjega srednjeročnega plana Jugoslavije. Številke bodo morda v razpravi, ki še sledi, nekoliko popravitelj, zanesljivo pa ne bodo spremenili temeljnih ciljev politike normalizacije zunanje likvidnosti.

V zveznem izvršnem svetu so dokaj temeljito analizirali, zakaj se je Jugoslavija v minulem obdobju uvrstila med največje svetovne dolžnike. V vzroke se ne kaže ponovno spuščati, zato pa je nujno vsaj na kratko opisati sedanje stanje. Devizne rezerve države so se s 3.245 milijonov dolarjev (konec leta 1978) lansko leto zmanjšale na 1.576 milijonov dolarjev. To je le 15 odstotkov letnih tekočih plačil oziroma manj, kot bi država teoretično potrebovala za vzdrževanje zunanje likvidnosti v dveh mesecih. Koefficient zadolženosti je z 21 odstotkov leta 1976 lani porasel že na 40 odstotkov, letos pa je menda še večji. Občutno se je poslabšala tudi struktura zadolžitve, saj smo imeli leta 1976 le odstotek kratkoročnih posojil, predlanskim 14. lani pa

11 odstotkov. Ob vsem tem je seveda močno upadel tudi ugled naših bank na mednarodnem trgu kapitala, tako da nas tu zdaj zastopa izključno Narodna banka Jugoslavije.

Razumljivo je, da je Jugoslavija v teh okoliščinah primorana snovati svoj program »razdolževanja«, ki bo verjetno celo glavna podlaga novemu srednjeročnemu planu.

Tako nam denimo predlagajo, da bi se letos jugoslovanski dolg tujini celo povečal (za 300 milijonov dolarjev), kar se bo verjetno tudi zgodilo. Skeptiki se bodo ob to seveda spotaknili, vendar je treba reči, da je ustrezno povečanje deviznih rezerv države prvi pogoj za normalnejše urejanje likvidnostnih odnosov. Povsem logično je namreč, da ima država z več denarja v žepu prestejše roke v pogajanjih o novih finančnih transakcijah. Toda že naslednja leta naj bi se začel celotni jugoslovanski dolg zmanjševati: v letu 1985 za 700 milijonov dolarjev, do leta 1990 pa za skupno 3 milijarde dolarjev. Hkrati naj bi se izboljševala tudi struktura dolga, saj naj bi se po tej projekciji kratkoročne zadolžitve s seda-

njih 1,1 milijarde dolarjev zmanjšale na 400 milijonov. Stopnja zadolženosti naj bi se do takrat zmanjšala na 25 odstotkov tekočega deviznega priliva, kar je po mednarodnih merilih, nekako zgornja znošna meja.

Vse to je seveda samo številčna konstrukcija, če za njo niso realna gospodarska gibanja, ki pa so seveda uganika za sebe. Zvezni izvršni svet nam v svoji projekciji normalizacije likvidnostnega položaja Jugoslavije ne ponuja prav ničesar, česar ne bi že vedeli. Z drugimi besedami: treba je pospešiti proizvodnjo in izvoz kot edina »generatorja« odpravljanja likvidnostnih problemov.

Zanimiva pa je v tej zvezi ugotovitev, da smo doslej v bistvu vodili napačno politiko gospodarskih odnosov s tujino. Plačilni primanjkljaj države smo bolj klestili z zmanjševanjem uvoza kot s povečevanjem prodaje na tuje (lani, denimo, se izvoz realno sploh ni povečal). Zato naj bi gospodarska politika v prihodnjem petletnem obdobju to napako nekako »nadoknadila« s tem, da bi se izvoz povečeval celo hitreje kot družbeni proizvod. S tem, pa seveda tudi s preusmerjanjem gospodarstva k domačim surovinam in energiji, bi ustavili ustrezne gnotne temelje za izvozni prodor, kakršnega zahteva ta projekcija normalizacije likvidnostnih odnosov. Fizični obseg iz-

voza blaga in storitev bi se namreč v tem primeru moral povečevati bistveno hitreje od družbenega proizvoda, torej za 7,2 odstotka letno, računajoč predvideno rast svetovnih cen pa za 10,8 odstotka letno.

Ce ne navajamo drugih števil, se jugoslovanski likvidnostni položaj vsaj iz tega zdi razrešljiv. Seveda pa je tu nekaj pogojev, ki jih avtorji tega gradiva niso prezrli.

Jugoslavija bo morala, kot so izračunali, do leta 1990 plačati skupno 23,75 milijarde dolarjev dolga in obresti nanj. To vsekakor ni malo, tudi ne za gospodarstva, ki so večja in vitalnejša od jugoslovanskega. Zato seveda sledi en sam poduk: prav vsaj je treba vložiti, da bi bilo združeno delo sposobnejše hitreje reprodukcije ter s tem učinkovitejšega ukrepanja in prodornejšega nastopanja na tujem. Številke, do katerih so se dokopali v zveznem izvršnem svetu, bo razprava morebiti nekoliko popravila, a vsekakor jih ne more bistveno. Dejstvo je, da se mora jugoslovansko gospodarstvo prvič po vojni prilagoditi razmeram »izvoza akumulacije«, kar vsekakor ne bo lahko, vendar je nujno. Če se že v kratkem ne bo prilagodilo, bo namreč razmišljanje o vseh naslednjih obdobjih takšnega ali drugačnega napredka povsem brez osnove.

(po GV)

globus

SCHWERTE — Policija je preiskala več kmetij v okolici tega zahodnonemškega mesta in zaplenila veliko orožja in razstreliva. Osamljene kmetije so pogosto zbirališče mladih neonacistov

LONDON — Britance je hudo razburila novica, da je nacionalni sindikat rudarjev stopil v stik s predstavniki Libije. Obstaja možnost, da Libija stavkajoče denarno podpre.

ŽELEZNO — V Velikem Borištofu na avstrijskem Gradiščanskem so odkrili spomenik ob 450-letnici prihoda Hrvatov v te kraje.

BONN — Britanski zunanji minister je izjavil, da bodo britanski vojaki v sestavi »renske armade« še ostali v ZR Nemčiji.

STRASBOURG — Evropski parlament je podprl predlog, naj bi »poletni čas« v državah članicah EGS v prihodnje trajal do drugega tedna v oktobru tekočega leta.

BRUSELJ — Trenutno je v državah Evropske gospodarske skupnosti brezposelnih nekaj čez 12,7 milijona delavcev, kar je samo v enem mesecu za 300 tisoč več kot prej.

MOSKVA — Po oceni In-turista bo letos obiskalo Sovjetsko zvezo 5 milijonov tujih turistov. Letos se je povečalo število turistov predvsem iz Italije, nordijskih dežel, Japonske in nekaterih južnoameriških držav.

BAGDAD — V diplomatskih krogih zahodnih držav trdijo, da bodo ZDA in Irak obnovili diplomatske odnose, ki jih je Irak prekinil leta 1967 zaradi ameriške pomoči Izraelu v vojni proti Arabcem.

BRUSELJ — Težave izvoznikov govedine v EGS (med njimi je tudi Jugoslavija) utegnejo trajati do konca tega desetletja ali še dlje, ugotavlja raziskovalna ustanova »Agra Europe«.

OVIRE PRI RAZVOJU DROBNEGA (MALEGA) GOSPODARSTVA

Drugače bi temu lahko rekli, da imamo pozitivno stališče do razvoja drobnega gospodarstva (na veliko se sklicujemo na dokumente Kraigherjeve komisije) toda obnašanje se zmeraj ostaja negativno. Še zmeraj se premalo zavedamo dejstva, da postane — ko gospodarstvo doseže neko zrelost (sicer je vprašanje, če za naše gospodarstvo to lahko trdimo) — odstopnost drobnega gospodarstva zaviralen dejavnik. Dokaz po potrebi za vzporednim razvojem tega področja so tudi razvite dežele, kjer predstavlja drobno gospodarstvo pomemben delež pri ustvarjanju na rodnega dohodka in tudi pomemben dejavnik zaposlovanja, saj je v teh deželah zaposlenih do 50 odstotkov delovne sile, ki ustvarja čez 40 odstotkov dohodka (pri tem je potrebno upoštevati tehnološko slabšo opremljenost delovnih mest, ki je za 10-krat nižja od tistih v velikih sistemih). Pri nas je po podatkih na področju drobnega gospodarstva najbolj razvita domaška občina, kjer predstavlja delež drobnega gospodarstva okrog 10 odstotkov narodnega dohodka. Ugotovitev tudi kažejo, da ta sektor nima možnosti razvoja v družbenem sektorju, saj njihova regulacija na področju upravljanja zahteva veliko birokratizacijo", kot dokazuje J. Jerovšek v knjigi Integracije v gospodarstvu. Dokaz za to pa je tudi sosednja Madžarska, ki je prepustila pobude razvoja v drobnem sektorju zasebnemu sektorju. Pri nas je še zmeraj vse preveč ovir za razvoj tega sektorja; ena izmed njih in največja je nedelovanje ekonomskih zakonitosti, ki jih tako opevamo; iz tega izhaja nezaupanje, naprej omejena možnost kreditiranja, nesposobna davčna politika, omejitve pri tehnološkem opremljanju in razširjeni reprodukcijski, na račun katere se potem povečuje osebna poraba in pojavljajo očitki, kot so npr.: „milijarderji, buržuji itd.“

pomenilo začetek razcveta. Vendar pa so nastopili drugi problemi, in sicer ekonomska moč posameznika, da spravi dejavnost v pogon; tu pa je dejansko onemogočen.

POLOŽAJ NOSILCA DROBNEGA GOSPODARSTVA ALI OBRNIKA

„Družben interes se mi zdi vprašljiv, kako si sicer razlagati stalne napade na obrtnike in obdolževanje le-teh, neobjektivno prikazovanje njihovega položaja, vse to pa iz vidika, ki ne priznava

kov, ki pridejo pod davčno odmero.“
„Mislim, da mi problema ne bomo rešili, dokler se ideološka gledanja do osebnega dela ne bodo spremenila; to naj ne bo problem. Ta verjetno tudi ne ogroža socializma, ker imamo instrumente, oziroma bi jih morali imeti, da v družbi te probleme rešujemo.“

Če vzamemo za primer Madžarsko, so oni uredili stvar, ko so leta 1982 sprejeli novi obrtni zakon, tako da danes vsak išče, kako bo šel naprej; zato so po dveh letih naredili ogromen skok. In sicer so kot izhodišče postavili, da dohod-

odstotkov izvoza v tujino opravijo delovne organizacije z izgubo in da se v ta izvoz vključujejo tudi obrtniki oz. drobno gospodarstvo, potem je jasno, da tudi to izvaža z gubo, in da če ima obrtnik pri sedanjih tehnološki opremljenosti še kakšen dohodek, je pričakovati, da ga v obdobju 4 ali 5 let ne bo več imel. Rešitev je samo v tehnološki posodobitvi, da bo lahko konkurenčen. Žal banka nima razumevanja za to, saj je soboško združenje zbralo 100 milijonov, na osnovi katerih bi lahko obrtniki dobili premostitvene kredite, toda bančni pravilniki tega ne dovoljujejo, če-

zacija, ki imata to sodelovanje najbolj razvito. To je tudi zadosten dokaz, zakaj se naša industrija duši v neučinkovitosti. V razvitem svetu namreč predstavlja drobno gospodarstvo v velikem (oziroma kooperacija) kar 75 odstotkov, pri nas pa le bore 3.

Res je, da imajo povsod zastavljene programe sodelovanja, žal pa ni moč pričakovati nekega razcveta te dejavnosti, če ne delujejo zakoni trga. Zavedati pa bi se tudi morali, da veliki sistemi v regijskem gospodarstvu niso rešitev,

če nimajo svojega zaledja v drobnem gospodarstvu. Hkrati pa pomeni razvoj drobnega gospodarstva velike možnosti za zaposlovanje — zlasti produktivno — ob izredno majhnih vlaganjih. In še ena možnost, če bi iskali možnost razvoja zlasti drobnega gospodarstva, ki bi temeljilo na znanju, je v perspektivi tudi možnost, da se le razvije neka panoga, ki bo temeljila na znanju in ne zgolj na ročnem delu.

Janez Vatek

Udeleženci okrogle mize o položaju in razvoju drobnega gospodarstva, ki so se je udeležili vsi vabljeni, razen tistih, ki bi položaj pomurskega gospodarstva morali najbolj poznati in dati pobude za njegov nadaljnji razvoj to je GOSPODARSKE ZBORNICE.

POSEBNOSTI SISTEMA JE TREBA UPOŠTEVATI

Če povzamemo stališča, ki so jih izrazili predstavniki komitejev za družbeno planiranje oziroma člani izvršnih svetov pomurskih občin, ki so se udeležili okrogle mize, lahko v kratkem povemo tole: vsepovsod, od vrha navzdol je bilo analizirano stanje in ugotovljeno, da smo ta sektor gospodarstva do sedaj zanemarjali in ga je potrebno razvijati. Žal smo v njihovih razpravah vse preveč ostali na deklarativnih dokumentih in resolucijah, premalo pa je bilo povedanega, kaj se bo dejansko spreminilo v sami ekonomiki in kdaj je dejansko pričakovati delovanje ekonomskih zakonov (npr. svobodnega trga), ki so lahko edina prava spodbuda za razvoj tega sektorja. Težko si je predstavljati, da bi uspeli s političnimi akcijami, kot to po izvajanju tovaršice Stanislavjevičev počno v Lendavi, kajti plod takih akcij je le nekaj muh enodnevnih, ki pa še ne pomenijo razvoja tega sektorja in tudi ne odprta ekonomskih možnosti za razmah dejavnosti. Res je tudi, da imamo sprejete vse dokumente na ravni zveze in republike in da se sedaj pripravljamo na operacionalizacijo teh programov po občinah, kot pravi predsednik soboškega komiteja Vlado Kerec, da se zavedamo potrebe, da se pomanjkljivosti, ki so bile narejene v preteklosti, odpravijo in da se angažirajo vsi človeški in strokovni potenciali ter drugi, ki na tem področju so. Toda upravičeno je vprašanje, kdaj bo do tega prišlo, če pa je naš sistem tako neučinkovit, saj porabimo za realizacijo neke ideje ali programa v povprečju šest let; verjetno bomo spet spremenili programe in resolucije, drobno gospodarstvo pa bo capljalo za razvojem. Žal se vse preveč spoštuje in se mora spoštovati specifična sistema, kot pravi Oto Skofič, kljub temu, da se zavzema za jasne opredelilne, kaj je kaj v našem gospodarstvu, še posebej, če hočemo uspešno izvesti prestrukturiranje gospodarstva. Žal je treba povedati, da tega ni moč doseči brez dobro razvitega in fleksibilnega drobnega gospodarstva (spomnimo se na začetke elektrone). V Ljutomeru so šli, če sodimo po mnenju Vide Hojnec, radikalno naprej, tudi zaradi tega, ker jim ravno drobno gospodarstvo rešuje zaposlitveno bilanco, pa tudi nekaterim „šušmarjem“ so izdali obrtna dovoljenja, kar naj bi

vloženega dela obrtnika in ko ta ne more dejansko širiti svoje dejavnosti, niti ga nihče ne spodbuja za to. Jasen dokaz je uvoz tehnologije oziroma strojev, ki jih več ni moč uvoziti kljub precejšnjem deležu naših izdelkov v izvozu, nepriznavanje naše inovativne dejavnosti, kreditni pogoji kljub naši pripravljenosti na visok lasten delež. Ali to niso zadostni dokazi zaupanja med nami in širšo družbeno skupnostjo“, pravi predsednik soboškega obrtnega združenja Jože Špilak. „To so vsekakor pomembni elementi, toda k temu še eno vprašanje — kako naprej? Danes je za vsak razvoj potrebno znanje, sami ste omenili, da se ravno na osnovi malih firm in s kadrovske sposobnostjo razvijajo veliki sistemi, ki so inovativni in kreativni, kje pa smo mi z našim izobraževanjem, ki daje celo vrsto „visokih teoretičnih“ znanj, premalo pa osnovnih strokovnih znanj, tako je to tudi eden izmed vzrokov, da ni pričakovati svetle prihodnosti na tem področju ravno zaradi pomanjkanja znanja“, je menil Kornej Pusta. K temu dodajmo, da se priznava obrtniku nižja osnova za osebni dohodek kot delavcu v združenem delu, so med drugim povedali obrtniki.

DAVEK KOT POSPEŠEVALNI ALI ZAVIRALNI DEJAVNIK

V tem obdobju se pripravljajo novosti v davčnem sistemu, toda kakih bistvenih sprememb ni moč pričakovati. Davek je še posebej pomemben tudi zaradi tega, ker se v javnosti poraja prepričanje, da so obrtniki premalo obdavčeni in da bi jih bilo potrebno bolj obdavčiti; tako naj bi davek postal socialna kategorija, ki bi uredničeval uravnolovko, toda moral bi biti tisti kriterij, ki bi izhajal iz produktivnosti dela in bi le-te spodbujal. Žal pozabljamo tudi, da s tem, ko obrtnik nima možnosti vlaganja v razširjeno produkcijo, pač to pretaka v osebo porabo. „Novi davčni sistem predvideva olajšave za razširjeno produkcijo, in sicer bi bilo 25 odstotkov davčne osnove neobdavčene, če se obrtnik odloči za razširjeno produkcijo. Po novem bodo priznane tudi obresti za osnovna sredstva, odpravljena bo tudi progresija in je kot take več ne bo“, pravi Milan Kurbus, direktor uprave za družbene prihodke v G. Radgoni. V Pomurju pa je le 22 odstotkov takih obrtni-

dek ne gre v osebni standard, ampak v razširjeno produkcijo. Če imaš npr. 16000 forintov ostanka dohodka in se odločiš, da boš 12000 vložil v akumulacijo, gre to na poseben žiro račun, od tega ne plačaš davka, družba pa ima nad tem nadzor in moraš sredstva v petih letih vložiti. Žal pri nas nima moč ustreznih izdelanih instrumentov; tudi dejavniki za odmero ne ustrezajo več. Nihče ne upošteva, koliko da obrtnik za skupno porabo. Tu razni ukrepi, kot so blagajne itd., niso ustrezni, ampak moramo že enkrat preiti na tekočo odmero davka, to se pravi — za tekoče leto, ne pa da sedaj šele ugotavljamo osnove za lansko leto“, je poudaril Jože Žekš, tajnik obrtnega združenja v M. Soboto. Za lasten obstoj je potrebno obrtniku trdo delati, in to več kot osem ur dnevno, to pa bi mu morala družba tudi priznati. Prej omenjeno in tudi vrednotenje dela sta temeljna kriterija za zaupanje med družbo in obrtnikom; dokler tega zaupanja nebo, tudi ni pričakovati razvoja.

TEHNOLOŠKO ZAOSTAJANJE POMURSKEGA DROBNEGA GOSPODARSTVA

Po mnenju Viktorja Ketlerja se ni več moč primerjati z Japonsko; toda če naredimo primerjavo znotraj republike, se jasno kaže, da je pomursko drobno gospodarstvo močno zaostalo, če ga primerjamo z razvitimi, npr. Domžalami. Vzrok je v delovanju bančnega sistema, ki se močno razlikuje, in obetuje je, da Pomurska banka, ki ima v svojih programih zapisano, da spodbuja razvoj drobnega gospodarstva, tega ne počenja; v bistvu pobira samo devize, kajti v drugih predelih, kjer banke v svojih programih nimajo zapisane kaj takega, je tak način poslovanja normalna stvar. Kajti z 80 stariji milijoni kredita si ni moč kupiti niti „kebla“ za stružnico. In za primerjavo dodajmo, da stroj za izdelavo ozobčenja stane 600 starih milijonov brez carinskih dajatev. Obrtnik pa je blokiran tudi pri obračunu amortizacije, kjer se mu priznava le 10-odstotna obračunska vrednost brez upoštevanja inflacije in tudi obdobje obračuna je predolgo — 10 let, zato ni čudno, da se tudi ta včasih preliva v osebno porabo. Nadaljnji vzrok je po mnenju obrtnikov nemožnost pri razvoju drobnih industrijskih obratov. Če k temu dodamo še, da 70

prav imajo ostale banke pod isto steho kot je SOBOŠKA to že zdavnaj urejeno.

V tem trenutku — glede na sedanje stanje — ni moč pričakovati vlaganj v razširjeno produkcijo, saj se obrtniku bolj splača, da vложи denar v banko, kjer dobi 50-in večodstotne obresti in ga za to nihče ne preganja. Izpostavljen je bila tudi trgovina, ki te dejavnosti sploh ne spremlja. Objektivno je zastoj tudi zaradi nakupa reprodukcijskega materiala, saj predstavnik obrtne zadruge pravi, da v Sloveniji stvari nekako gredo, problem pa je v drugih republikah, kjer se obrtne zadruge pojavljajo kot sekundarni kupci.

PROBLEM SELEKTIVNOSTI TAM, KJER SE TO DA

Vsekakor ima pomembno vlogo razvoj tega sektorja v turističnem gospodarstvu, saj v razvitih turističnih državah, kjer je devizni priliv okrog 6 milijard dolarjev, to ravno na račun visoko razvite drobne obrti, pri nas pa, ko tega ni, je priliv le okrog 1 milijarde. „Glede na to, da ima Pomurje velike možnosti pri razvoju turizma, bi vsekakor morali razviti drobno gospodarstvo v tej smeri. Zdi se sicer, da smo po številu lokalov res razviti, vendar če se ozremo na ponudbo, vidimo, da je stanje mizerno. Mislim, da bi mi že v urbanističnih in drugih planih morali predvideti najbolj tržne lokacije in določiti, kakšno ponudbo mora nuditi posamezni lokal, kar seveda ni tako enostavno, saj kakovostna ponudba veže določene stroške in režijo. Mislim, da se mi tega premalo zavedamo in ne upoštevamo dovolj“, pravi Karel Horvat. Je že tako, pri nas imamo, če gledamo po številu to ponudbo razvito, žal pa tu, kjer bi lahko obveljala načela selektivnosti, tega na ekonomski osnovi ne spoštujemo. V ceni pa se, namesto da bi spodbujali kakovostno ponudbo, še zmeraj splača prodaja SPRICERJA, ki daje več kot recimo kakovostna ponudba.

SODELOVANJE Z DELOVNIMI ORGANIZACIJAMI

V delovni organizaciji Panonija predstavlja delež drobnega gospodarstva pri njihovi proizvodnji le bore 3 odstotke, bistveno drugače ni niti v Varstrovju, to pa sta v pomurskem združenem delu organi-

Pomurski zdravstveni center TOZD Splošna bolnišnica M. Sobota razpisuje dela in naloge s posebnimi pooblastili in odgovornostmi

DIREKTORJA TOZD

za mandatno dobo 4 let.

Kandidati za razpisana dela in naloge morajo poleg splošnih pogojev, določenih z zakonom, izpolnjevati še naslednje:

- da imajo visoko izobrazbo medicinske, ekonomske, pravne ali politološke smeri ter
- najmanj 5 let delovnih izkušenj in organizacijske sposobnosti.

Kandidati naj pošljejo pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 20 dneh po objavi na naslov: Pomurski zdravstveni center TOZD Splošna bolnišnica M. Sobota „za razpisno komisijo“.

Prijavljene kandidate bomo o izidu izbire obvestili v 30 dneh po izteku roka za sprejemanje prijav.

ABC POMURKA KZ PANONKA TOZD SADJARSTVO

obvešča, da bodo začeli prodajati sadne sadike različnih vrst in sort 10. novembra 1984 na naslednjih prodajnih mestih vsak dan od 7. do 15. ure, v soboto od 7. do 12. ure:

- TZO CANKOVA — skladišče Cankova,
- SOBOTA — TOZD VRTNARSTVO, Murska Sobota,
- TOZD SADJARSTVO — pri Štefanu Rituperju, Andrejci 3 a (glavna cesta Žebecborci — Fokovci).

Vsem sadjarjem in vrtnikarjem priporočamo nakup naših kakovostnih sadik.

Komisija za delovna razmerja Delovne skupnosti skupne strokovne službe SIS družbenih dejavnosti občine Murska Sobota objavlja v skladu s 70. členom Statuta delovne skupnosti

strokovna dela za področje otroškega varstva.

POGOJI:

- višja strokovna izobrazba socialne, pedagoške, ekonomske ali pravne smeri;
- najmanj tri leta delovnih izkušenj na enakih ali podobnih delih;
- moralnopolitična neoporečnost in aktiven odnos do samoupravljanja.

Kandidat bo izbran za nedoločen čas s trimesečnim poskusnim delom.

Kandidati naj prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev in kratkim opisom delovnih izkušenj pošljejo v 10 dneh od objave oglasa na Skupno strokovno službo SIS družbenih dejavnosti občine Murska Sobota, Titova 24.

Nepopolnih in nepreproznih vlogilnih prijav ne bomo upoštevali. Prijavljene kandidate bomo o izbiri obvestili v 15 dneh po vlaganju prijav.

INA - NAFTA LENDAVA

INA NAFTA LENDAVA
TOZD STROJNE DELAVNICE

razpisuje

javno dražbo

za prodajo naslednjih osnovnih sredstev:

1. Stružnica »Prvomajska«, tip TNP-250

leto izdelave 1969.

Izključna cena je 300.000,00 din.

Sredstva so v Trimlinskem skladišču v Petišovcih. Javna dražba bo v četrtek, 22. 11. 1984, ob 10. uri pred Trimlinskim skladiščem — lokacija 1.

Vsi zainteresirani morajo pred dražbo na blagajni Nafte vplačati 20-odstotni polog, kar bo osnova za udeležbo na dražbi. Prometni davek plača kupec v skladu z Uradnim listom št. 33/72.

Petje — dejavnik zблиževanja kultur

V soboto in nedeljo so v Monoštru zbori Demokratične zveze južnih Slovanov na Madžarskem pokazali, kaj je kultura Srbov, Slovencev in Hrvatov. V bistvu ne gre samo za prvo srečanje teh zborov, gre za nekaj več. Gre za utrjevanje vezi med vsemi tremi narodnostnimi skupnostmi, ki živijo v različnih delih Madžarske, gre za celostno predstavitev pevske in delno folklorne kulture teh narodnosti in seveda za poskus, kako se bolje povežati delo v društvih zamejskih Slovencev, Hrvatov in Srbov na Madžarskem.

NASTANEK IDEJE

Kulturno življenje, ki se je odvijalo v okviru Demokratične zveze južnih Slovanov na Madžarskem, je bilo doslej več ali manj poudarjeno na folklornih srečanjih, manj na srečanjih pevskega zborov. Ta občutek je dal misliti vodilnim v vrhu Demokratične zveze. Do končne pobude je prišlo, ko so se nekateri predstavniki udeležili tudi največje manifestacije pevskega zborov v Szentvidu pri Štíčni. Tam je ta ideja dobila tudi obliko, ki so jo v soboto zvečer v monoštrskem prosvetnem domu tudi uresničili.

SOBOTNA KONCERTA

Srečanje zborov so organizirali: Demokratična zveza južnih Slovanov na Madžarskem, Deželni svet zborov in svet Železne županije. Zaradi velikega števila zborov, prišlo jih je 15, so nastop razdelili na dva dela. Prvi se je začel ob 15.00 uri popoldne, odprl pa ga je Marín Mandić, generalni sekretar Demokratične zveze južnih Slovanov na Madžarskem. V otvoritvenem govoru je poudaril namen in pomen tega srečanja, večerni del srečanja pa je začela Irena Pavlič, višja referentka za Slovence pri Demokratični zvezi južnih Slovanov.

Večernega nastopa so se poleg številnih obiskovalcev, predstavnikov družbenopolitičnega življenja Železne županije in mesta Monošter udeležili tudi predstavniki kultur iz Pomurja in Boris Prejác, predsednik medobčinskega sveta SZDL za Pomurje.

Na obeh nastopih smo lahko slišali vse bogastvo pete besede, ki jo premorejo narodnosti na Madžar-

skem. Seveda moramo celoten nastop vzeti le kot predstavitev kultur južnih Slovanov, s poudarkom na izvornih ljudskih pesmih, kajti umetno zborovsko pesem je bilo na srečanju komaj slišati. Pa to za prvo srečanje niti zborov ni pomembno. Kajti — osnovni na-

Prvo srečanje zborov Demokratične zveze južnih Slovanov je pričel mladinski zbor monošterske dvojezične gimnazije, otvoril pa ga je Marín Mandić, generalni sekretar Demokratične zveze južnih Slovanov.

men je bil predstaviti izvorno — prvobitno kulturo, ki jo gojijo društva na Madžarskem. In v tem so tudi v celoti uspeli. Da je bilo zanimanje veliko, potrjuje tudi dejstvo, da sta celotno srečanje posnela Madžarska televizija in radio oziroma oba studia iz Pečuja.

Nastope posameznih zborov lahko delimo v dva dela: zbori, ki so v srednjih, dvojezičnih šolah na Madžarskem, in zbere, ki delujejo v okviru društev. Razlike so očitne: mladinski — srednješolski zbo-

ri. so pokazali osnove pravega zborovskega petja s tudi zahtevnejšim repertoarjem (tudi umetno pesem), medtem pa so zbori družtev dali večji poudarek izvorni ljudski pesmi, ob spremljavi ansamblov. Kakovost je bila pri vseh zborih primerna, kar kaže, da so se na to prvo srečanje dobro pripravili. In še nekaj je pomembno: zborovsko petje so popestrili z bogatimi narodnimi nošami, ki so pri Srbi in Hrvatih še posebej bogate. Njihova izdelava je bila presenetljivo dobro in učinkovita, saj so tako k pesmim dodali še ta element folklorne.

no poslanstvo — predstaviti porabsko in slovensko ljudsko pesem. Žal bi lahko ugotovili tudi drugo: pri ostalih društvenih zborih je bilo opaziti aktivno vključevanje mladih, ki počasi prevzemajo breme aktivnih soustvarjalcev kulturnega življenja svoje narodnosti. Pri porabskih društvih pa tega ni. Vsaj tako opazno ne.

Zato je vprašljiva tudi nadaljnja usoda teh zborov. Res je, da ima sakalovska folklorna dejavnost dosti bolje organizirano kot pa pevski zbori. In ravno na tem področju bodo ustvarjalci in soustvarjalci kulture v bodoče morali narediti dosti več, kot pa kaže trenutno stanje. Prvo srečanje pevskega zborov Demokratične zveze južnih Slovanov bi moralo biti dovolj močna spodbuda za korenite spremembe in seveda aktivnejše vključevanje mladih in delo z njimi.

SREČANJA ZBOROV IN BODOČNOST

Takšna oblika prikaza zborovske dejavnosti mora dobiti vsot podporo ne samo kulturnih krogov, marveč tudi družbenopolitičnih organizacij iz matične domovine, saj je politični učinek bil prav tako močan kot kulturni.

In za konec mogoče še tole: po sobotnem srečanju so se v nedeljo dopoldne zbrali vodje pevskega zborov. To je dobro, kajti le tako se v bodoče lahko združeno dogovarjajo in pogovarjajo o usodi zborovske glasbe, izvorne folklorne in srečanju zborov v bodoče. Taka srečanja, tudi pevovodij, bi morala postati stalna oblika dela, saj zagotavljajo kakovostno rast te doslej malce odrinjene kulturne dejavnosti društev na Madžarskem.

Dušan Loparnik

OKROGLA MIZA

Ob mesecu knjige prireajo svet za kulturo pri OK SZDL Murska Sobota, svet za kulturo pri OS ZSS, ZKO Murska Sobota in Pokrajinska in študijska knjižnica iz Murske Sobotne, jutri, 9. novembra ob 18. uri okroglo mizo o knjigi.

Na pogovoru, ki se bo ob koncu prevesil v literarni večer, bo sodeloval tudi znani slovenski literarni ustvarjalec Tone Partljíč.

Privedite bo v galeriji Kulturnega centra Miško Kranjec v Murski Soboti, nanjo pa so vabljeni vsi, ki jih položaj in usoda slovenske knjige kaj zanimata.

Razpisna komisija pri Upravi za inšpekcijske službe občin Gornja Radgona, Lendava, Ljutomer in Murska Sobota v Murski Soboti

razpisuje

prosta dela in naloge

1. Veterinarskega inšpektorja za enoto M. Sobota,
2. Kmetijskega inšpektorja za enoto Murska Sobota,
3. Elektroenergetskega inšpektorja,
4. Sanitarne inšpektorja,
5. Komunalnega inšpektorja,
6. Požarnega inšpektorja.

Poleg splošnih pogojev morajo kandidati izpolnjevati še naslednje:

pod št. 1: visoka izobrazba veterinarske smeri, opravljen strokovni izpit in 5 let delovnih izkušenj;

pod št. 2: visoka izobrazba agronomske smeri, opravljen strokovni izpit in 5 let delovnih izkušenj;

pod št. 3: visoka izobrazba elektrotehniške smeri, opravljen strokovni izpit in 5 let delovnih izkušenj;

pod št. 4: visoka izobrazba zdravstvene smeri, opravljen strokovni izpit in 5 let delovnih izkušenj;

pod št. 5: višja izobrazba komunalne, pravne, upravne, zdravstvene ali gradbene smeri, opravljen strokovni izpit in 3 leta delovnih izkušenj;

pod št. 6: višja izobrazba požarno-varnostne smeri, opravljen strokovni izpit in 3 leta delovnih izkušenj.

Za opravljanje del in nalog navedenih pod 1 se kot posebni pogoj zahteva znanje madžarskega jezika.

Delovno razmerje za vsa razpisana dela in naloge se sklone za nedoločen čas s polnim delovnim časom.

Pisne prijave pošljite v roku 15 dni po objavi razpisa razpisni komisiji delovne skupnosti uprave za inšpekcijske službe občin g. Radgona, Lendava, Ljutomer in Murska Sobota v Murski Soboti.

Kolkovani prijavi za 8 dni priložite dokazilo o izpolnjevanju pogojev, navedenih v razpisu, in življenjepis.

Kandidati bodo o izidu izbire pisno obveščeni v roku 30 dni po izteku roka za prijavo.

Rozina Koren (3)

SINDIKALNO PEVSKO DRUŠTVO ŠTEFAN KOVAČ

Jubilejni koncert ob 10-letnici delovanja je pevski zbor priredil 10. februarja 1978 v Murski Soboti.

Ob tem jubileju je prejel od Zveze kulturnih organizacij občine Murska Sobota Prešernovo nagrado.

Pevski zbor je izdal tudi posebno brošuro, v kateri je objavljen govor predsednika zboru Marjana Suhadolnika, ki je na kratko opisal delovanje v teh 10 letih. V nadaljevanju brošure so članki naših najvidnejših političnih in oblastvenih funkcionarjev. Vsebina teh člankov temelji na ugotovitvi, da je ta pevski zbor več kot potreben, čestitajo k doseženim uspehom in želijo, da bi zbor še naprej tako uspešno deloval.

Nepozabno je bilo srečanje z našimi delavci na časovnem delu v Ingolstadt v ZR Nemčiji, ko jim je naš zbor zapel ob slovenskem kulturnem prazniku. O tem gostovanju je bilo v časopisu med drugim zapisano: »In kot lastovičke so prifrčali na praznično okrašen oder otroci — slovenski otroci. Iz njihovih ustec so žuborele Prešernove besede, tako stare, pa vendar tako sveže, resnične, naše, slovenske, ki bodo ostale naše vse dotlej, dokler bo slovenski rod bival na zemlji tej. Nato je zadonela Zdravljica, zmagovalna in vzradoščena. V Ingolstadt so jo prinesli pevci sindikalnega pevskega zboru Štefan Kovač iz Murske Sobotne, ki so ob slovenskem kulturnem prazniku obiskali Lastovko. Po koncertu so se pevci zbrali v domu kulture Lastovke v Ingolstadt, kjer so skupaj z našimi rojaki peti še pozno v noč. Ob povratku so si pevci ogledali še zloglasno taborišče Dachau. Pod grozljivo skulpturo so zapeli pesem Lipa zelenela je, zamoilko, otožno, kot da bi prihajala iz stisnjenih grl, zapeta vsem, ki so tu prestajali grozote.

Pesem je bila tožeča in obtožujoča, kot bi hotela povedati celemu svetu; dovolj je vajnih grozot, nikoli več naj nihče nikogar ne iztrga izpod domače lipe.

V družbi uglednih in odličnih pevskega zborov: Angel Besednjak iz Maribora, mešanega pevskega zboru France Prešeren iz Celja in mešanega pevskega zboru iz Sargobarda z Madžarske, je imel naš pevski zbor koncertni program 4. aprila 1980 v Unionski dvorani v Mariboru. Ta nastop je bil za zbor veliko priznanje, čast, a tudi odgovornost. Oba slovenska zboru imata bogato zgodovino in dolgoletno tradicijo, njeno visoko kako-

Jubilejni koncert ob 15-letnici 23. 3. 1983 v Murski Soboti

vost pa dokazujejo dragocena odlikovanja z raznih tekmovanj.

Naša odgovornost je bila toliko večja predvsem zato, da z našim nastopom ne bi osiromašili tega slavnostnega večera, s katerim se je končalo praznovanje 60-letnice pevskega zboru Angel Besednjak.

Ob 15-letnici delovanja sindikalnega mešanega pevskega zboru Štefan Kovač Murska Sobota je ta zbor priredil jubilejni koncert 25. marca 1983 v Murski Soboti. Na ta koncerti so bili s posebnimi vabilom povabljeni vsi nekdanji pevci ne glede na to, iz kakšnih razlogov je kateri nehal peti. Vsak je dobil tudi brezplačno vstopnico. Kinodvorana je bila polna, prišlo pa so tudi delegacije iz Budimpešte, Balatonfureda, Szombathelya, Varaždina, Logat-

ca in sosednjih občin. Koncert je izzvenel izredno kakovostno, kar so poudarjali tudi predstavniki delegacij ob pozdravnih nagovorih po koncertu. Ob tej priložnosti so bile večini pevcev podeljene Gallusove značke za dolgoletno sodelovanje na kulturnem področju. Značke je podelil predsednik glasbenega odbora republiške zveze kulturnih organizacij Ljubljana, tovariš Ivo Vrbančič. Zlate Gallusove značke je prejelo 7 pevcev, srebrne 15,

tako pozabiti. Se posebej radi se spominjamo naslednjih nastopov:

6. oktobra 1968. je pevski zbor sodeloval na proslavi 100-letnice prvega slovenskega tabora v Ljutomeru. Tu je nastopalo okrog 500 pevcev. Dirigiral je prof. glasbe Jože Gregorc iz Maribora.

10. in 11. junija 1972. je bil 7. kongres gasilske zveze SR Slovenije v Murski Soboti. Na tem kongresu je bilo zbranih okrog 10.000 ljudi. Naš pevski zbor je nastopal prvi in drugi dan. V uvodnem delu je organizator med drugim povedal: »Želimo, da bi poleg zunanje podobe naše pokrajine in njenih ljudi vsaj malo spoznali tudi duhovno, miselno in čustveno podobo pomurskih ljudi. To pa je najlažje ob poslušanju pesmi, kajti pesem je dih duše, strast in trepetanje bolečine in radosti, čustvo polno kopnenja in sanj, zanos misli in neuklonjenih hotenj. Pesem je bila, je in bo tista stara, prelepa, poštna in najbolj odkrita beseda, ki prihaja od srca, jih plemeniti, nas dela dobre in zmanjšuje razlike med ljudmi raznih nazorov in barv.«

3. septembra 1972. je zbor zapel na velikem taboru v Murski Soboti ob praznovanju lovskega v Prekmurju. V povorki, ki je šla skozi mesto, je sodelovalo okrog 600 lovec in kinologov ter številni gosti, med njimi tudi visoki zvezni in republiški funkcionarji.

22. oktobra 1972. je zbor sodeloval pri kulturnem programu v Turnišču ob odkritju spomenika narodnemu heroju Štefanu Kovaču in položitvi temeljnega kamna za gradnjo tovarne Planika v Turnišču. Slavnostni govornik je bil Miško Kranjec.

NASTOPI SINDIKALNEGA MEŠANEGA PEVSKEGA ZBORU ŠTEFAN KOVAČ MURSKA SOBOTA

Že uvodoma je bilo povedano, da je ta pevski zbor pel na koncertih, ki jih je priredil sam ali skupaj z drugimi pevskega zbori, na raznih proslavah, kongresih, taborih, med delavci v delovnih organizacijah itd., skratka povsod, kjer je bilo potrebno izvesti krajši ali daljši kulturni program. Vsak nastop je bil za pevce poseben dogodek. Povsod so bili lepo sprejeti, povsod so dobivali pohvale — pisne ali ustne, kar je pevce spodbujalo k nadaljnjemu sodelovanju. Tu pa so še izredna doživetja, ki se jih ne da kar

(Dalje prihodnjč)

TEHNOSTROJ LJUTOMER TOZD »PVKM«

OBJAVLJA

JAVNO DRAŽBO

za prodajo karamboliranega avtomobila ZASTAVA 101/M 1100, letnik 1981, ki bo v petek, 16. 11. 1984, ob 13. uri v prostorih TOZD Servis.

Izključna cena je 30.000,00 din. Prometni davek plača kupec. Ogled vozila je možen uro pred dražbo.

sozd **lth** loške tovarne hladilnikov o. sol. o. **ltho** kidričeva 66, škofja loka n. sol. o.

objavlja prosta dela in naloge

1. Delovodja
Pogoj: srednješolska izobrazba ali delovodska šola strojne ali tehniške smeri, 3 oz. 5 let delovnih izkušenj.

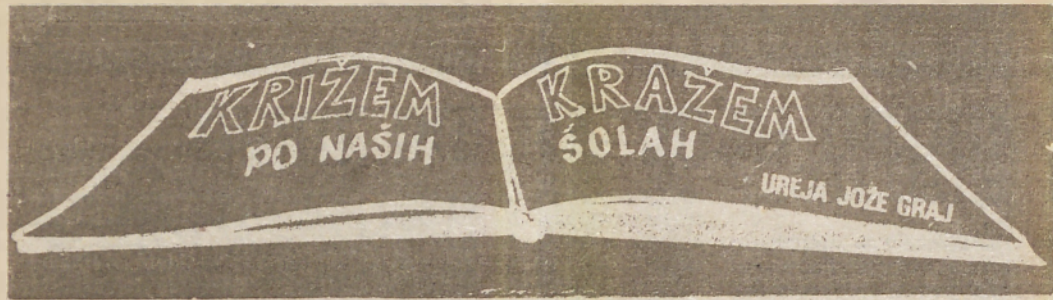
2. Nočni čuvaj-kurjač
Pogoj: poklicna šola kovinarske ali elektro stroke, 6 mesecev delovnih izkušenj ter izpit za kurjača, kompresorista in varnostnika (čuvaja).

3. Pripravnika
Pogoj: višješolska ali srednješolska izobrazba strojne smeri.

4. KV varilec
Pogoj: poklicna šola strojne smeri ali KV varilec, 2 leti delovnih izkušenj.

5. PK delavec — 4 delovna mesta
Pogoj: končana osnovna šola, 6 mesecev priučevanja, od tega 1 delavec za določen čas — nadomeščanje delavke na porodniškem dopustu.

Vsi kandidati se sprejmejo v redno delovno razmerje za nedoločen čas s poskusnim delom tri mesece. Pisne ponudbe z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite na naslov: LTH TOZD VITRINA Ljutomer, Kolodvorska 28, 15 dni od dneva objave kandidati pod točko 1, 2 in 3, kandidati pod točko 4 in 5 pa 8 dni po objavi. O izbiri bomo kandidate obvestili v 15 dneh po izteku roka za prijavo.

Mlade gasilke

V naši vasi imamo gasilsko društvo. V njem delujejo tudi mlade gasilke. Večkrat se zberejo pri gasilskem domu, kjer imajo vaje, kako naj pomagajo pri požaru. Pri požaru rabijo brizgalne in tudi drugo orodje: krampe, lopate, lestev, vrvi, cevi. Naši gasilci imajo tri brizgalne. Novo brizgalno s peno, motoriko in še staro ročno. Tudi v druge vasi grejo pomagat, če slišijo, da je požar. Želim, da bi bilo požarov čim manj. Jaz se vedno ustrašim, ko slišim sireno.

Rozvita Farkaš, 3. b. OŠ Črenšovci

Pri zobozdravniku

Danes smo hodili k zobozdravniku. Zobozdravnica nam je pregledala zobe. Meni je enega izpulila. Nič me ni bolelo. Drugič bom zopet šel k zobozdravniku, da bom imel zdrave zobe.

Iztok Varga, 4. raz. OŠ Prekmurske brigade Murska Sobota

Naš vrt

Šolski vrt leži ob potoku Crncu za šolo. Vsak razred ima določen kos zemlje. Naš razred je spomladi naredil štiri gredice. Na eno smo posejali več vrst cvetic. Na ostale tri smo posadili fižol. Cvetlice z vrta krasijo naš razred. Čez tmo bo vrt počival. Na pomlad pa ga bomo spet pridno obdelovali.

SLAVICA TIBAT, 2. b razred OŠ Miško Kranjec Velika Polana

Zazvonil je telefon

Pred dvema mesecema je v naši vasi prvič zazvonil telefon. To je za nas zelo pomembno, saj smo bili do najbližjega telefona oddaljeni 8 km: Prav tako do središča občine, zdravnika, veterinarja... Klic po telefonu je hitrejši od naše poti. Telefon velikokrat reši tudi življenje.

Nada Fašalek OŠ Spodnja Ščavnica

Srečanje s teritorialci

Vsako poletje pridejo v našo šolo brigadirji in imajo razne prireditve in srečanja. Tako so prišli sem tudi letos brigadirji iz Ljutomer. Imeli so obrambni dan. Teritorialci so razkazovali puške in mitraljeze. Domenili so se, da bodo vaje, kot da bi bila vojna. Jaz sem imel prijatelja, ki mi je povedal, kje bo brigadirski štab. Tako je pokazal že vse od jutra naprej. Pokanje me je tudi zbudilo. Oče je bil že v novi hiši in zidal steno. Mama mi je rekla: »Pojdi po kolo in odpelji očetu radensko.« Sedel sem na kolo in se odpeljal. Ves čas vožnje me je navdajal strah, da bi me krogla ne zadela. Nišem vedel, da imajo v puškah slepe nabojce. Ves zadihan

sem se pripeljal do hiše. Stekel sem k očetu in mu povedal, kako me je bilo strah. Zasmejal se je in rekel, da sem velik strahopetec. Pomagal sem mu pri delu nekaj ur. Ko sva naredila, se je začelo bliskati in grmeti. Oče mi je rekel: »Pojdi domov. Jaz bom še nekaj popravil in tudi prišel za teboj.« Odpeljal sem se. Brigadirji so kljub slabemu vremenu nadaljevali boj. Naenkrat stopijo iz vinograde teritorialci. Tako sem se

Potepuški denar

Če pridno varčuješ, se izleta veseliš, da ne boš brez denarja, ko v mesto hitiš.

Še morje si ogledaš, če denarja je dovolj, še čoln si najameš, da vzameš tovariša s seboj.

Denar v žepu nositi, to zares je lepo, to res je lepo, ko pa ga zmanjka, mi je hudo.

Edi Šerman, 5. raz. OŠ Veržet

Klopotec

Brž pogledam skozi okno, vse se spremenilo je: listje rumeni, odpada, divji kostanj že zori.

V vinograde že nas vabi naš znani »godrnjak«, da bi z grozdem se sladkali, on pa klopotal nam ves čas. Dajinka Zelko, 6. a OŠ Edvard Kardelj Murska Sobota

BESEDA DVE O...

CEZANJEVCI — V sredo po drugi uri smo se zbrali na dvorišču. Odpravili smo se na delo za šolo. Urediti smo morali dve cvetlični gredi. Delali smo z lopato, motiko, grabljami... Orodje smo si menjavali. Ko smo skopali, smo začeli saditi. Ena skupina je sadila perunike, druga pa narcise. Čebulic nam je zmanjkalo. Sklenili smo, da jih bomo nekaj prinesli še od doma. Ko je bilo delo opravljeno, smo pospravili orodje in si umili roke.

Ob delu smo spoznali imena nekaterih okrasnih rastlin. Zvedeli smo, kako se pripravi zemlja za sajenje. Delo ni bilo težko. Ko smo končali, smo bili veseli, da smo naredili nekaj koristnega. Najbolj pa bomo veseli, ko bo na naših gredicah zacvetelo prvo cvetje. (Rado Miklošič, 4. raz. OŠ Cezanjevci).

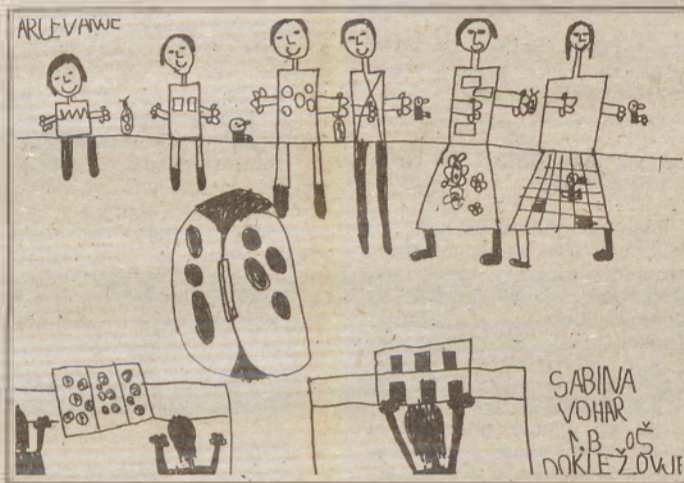
STOGOVC — 15. oktober je praznik radgonske občine. Ob tej priložnosti so bile razne proslave in prireditve tudi po šolah. Pionirje naše šole sta obiskala dva španska borca. Eden je govoril po srbohrvaško in je bil doma iz Reke, drugi pa po slovensko. Ta je bil doma iz Novega mesta. Z zanimanjem smo prisluhnili njuni španski pesmi. (Marjetka Cunk, OŠ Stogovci).

DOKLEŽOVJE — Vsak prvi ponedeljek imamo na šoli hranilnico. V našem razredu vsi varčujemo. Vsak varčevalec je dobil lepo nagrado. Varčevati pa moramo tudi z drugimi stvarmi. Zbirali bomo star papir. (Suzana Fras, I. b OŠ Dokležovje).

BAKOVCI — Pred kratkim nas je obiskal alpinist Viki Grošel. Bil je že trikrat na Himalaji. Pokazal nam je posnetke z dveh odprav na Manaslu, na najnevarnejšo goro na svetu. V prvi odpravi je plaz zasul alpinista Neja Zaplotnika, ki mu niso mogli rešiti življenja. Po vrnitvi v Jugoslavijo so alpinisti v Jugoslaviji začeli zbirati denar za ponovno odpravo na to nevarno goro. To je uspešno Stipetu Božiču in Vikiju Grošelju. (Simon Stumpf, 6. b OŠ Bakovci).

PROSENJAKOVCI — 21. oktobra smo praznovali 25-letnico dvojezičnega šolstva. Proslave, ki je bila pri naši šoli, se je udeležil tudi predsednik predsedstva SR Slovenije France Popit, ki je bil tudi slavnostni govornik. V madžarščini pa je govoril tovariš Ernest Eöri. Proslavo smo končali z željo, da bi vsi narodi živeli v bratstvu in enotnosti ter kar največjem sožitju. (Sonja Berde, 3. raz. OŠ Prosenjakovci).

GORNJA RADGONA — Pred dnevi smo imeli naravnoslovni dan. Obiskali smo tudi razstavo gob v Murski Soboti. Najbolj me je presenetilo, ko nam je tovarišica povedala, da je med dežnikaricami tudi vrsta gob, ki niso žitne. Sklenila sem, da bom odslej bolj previdna pri nabiranju gob. (Katja Getev, OŠ Gornja Radgona).

naši kraji in ljudje

Beltinci se načrtno razvijajo

V krajevni skupnosti Beltinci, ki je ena največjih v soboški občini, saj ima okrog 2.130 prebivalcev, od katerih je blizu 800 zaposlenih, največ v Beltincih in Murski Soboti, načrtno skrbijo za razvoj kraja. K temu je gotovo veliko pripomoglo skrbno načrtovanje ter dobro sodelovanje med krajevnimi dejavniki in občino. Čeprav zaradi pomanjkanja denarja nekaterih nalog

trgovino Rašice in poslovne prostore Ljubljanske banke. Nov otroški vrtec, ki ga gradijo v novem naselju na Jugovem, bo stal okrog 20 milijonov dinarjev. Sredstva so zagotovili SIS za otroško varstvo in Vzgojnovarstveni zavod Murska Sobota, krajevna skupnost Beltinci iz samoprispjevka ter združeno delo (Mura, Beltinka, Graditelj, Dimnikar in še nekateri). Poleg

kmalu zgrajen. Te dni pa so v Beltincih začeli graditi tudi 14-stanovanjski blok, ki ga sofinancirajo stanovanjska skupnost Murska Sobota in združeno delo.

ŠIRITEV TELEFONIJ

Krajevna skupnost Beltinci je skupaj s PTT podjetjem Murska Sobota začela urejati razširitev telefonske mreže. V ta namen so združile sredstva tudi okoliške krajevne skupnosti. S to razširitvijo se bo število priključkov od sedanjih 580 povečalo na 780. S tem bodo v glavnem zadostili potrebam krajanov na območju Pošte Beltinci.

KANALIZACIJA V POSKUSNO OBRATOVANJE

Po nekajletnem zastoju naj bi kanalizacija s čistilno napravo v Beltincih, ki je draga investicija, letos začela poskusno obratovati. Objekti so si ogledali strokovnjaki skupaj z izvajalci, ki so ugotovili manjše napake, pred izdajo dovoljenja za poskusno obratovanje pa bodo morali izvajalci dodati še

nekatero dokumentacijo. Če bo vse v redu, potem bi naj kanalizacija s čistilno napravo začela prihodnje leto redno obratovati. V krajevni skupnosti Beltinci pravijo, da bodo aktivnosti na tem področju spuščili, da bi objekti v uporabi čim prej.

KAJ NAČRTUJEJO?

V krajevni skupnosti Beltinci že tečejo razgovori o srednjeročnem programu razvoja do leta 1990. V zvezi s tem so že tudi sprejeli nekatere zaključke. Tako bodo z analizo realizacije sedanjega srednjeročnega programa seznanili krajanje, hkrati pa jih vključili v aktivnosti pri sestavi novega srednjeročnega programa razvoja krajevne skupnosti. Dogovorjeno je bilo tudi, da bodo v srednjeročni program vnesli vse nerealizirane naloge iz sedanjega razvojnega programa. Prednost dajejo gradnji kulturnega doma in nekaterim komunalnim objektom, kot so še neasfaltirane ceste, elektrifikacija in podobno. Feri Maučec

Gradnja novega stanovanjskega bloka v Beltincih.

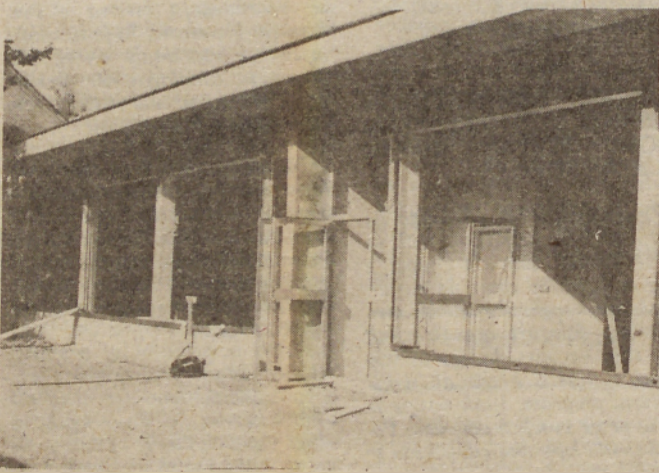
niso uresnili, kot je denimo gradnja kulturnega doma in še nekateri, je bilo v zadnjih letih veliko narejenega. Tudi v tem času se v Beltincih marsikaj dogaja, zavzeto pa so že pristopili tudi k izdelavi srednjeročnega programa razvoja do leta 1990. To smo se lahko prepričali v razgovoru s predsednikom KK SZDL Matijo Sobočanom, predsednikom sveta KS Janezom Senico in sekretarjem OO ZK Karlom Makoveckim.

VRTEC, STANOVANJSKI BLOK, TRGOVINA IN BAN-

KA V Beltincih trenutno gradijo otroški vrtec, stanovanjski blok,

tega pa bodo krajanje prispevali pomemben delež s prostovoljnimi delom in prispevki. Novi, štirod-delni vrtec, ki je v četrni fazi gradnje, bo lahko sprejel 120 malčkov, kar bo velika razbremenitev zaposlenih družin, zlasti mamic, ki delajo v Muri in Beltinci. S tem bo rešeno vprašanje otroškega varstva, kajti sedanji prostori so premajhni in neprimerni. V prihodnje bomo morali rešiti še vprašanje dojenčkov.

V Beltincih gradijo tudi trgovino Rašice in poslovne prostore Ljubljanske banke — temeljne pomurske banke, kajti sedanji prostori so neprimerni in premajhni. Objekti sodi v prvo fazo gradnje tovarne Beltinka in bo

Gradnja trgovine Rašice in poslovnih prostorov Ljubljanske banke v Beltincih.

VODOVOD PRINAŠA ŽIVLJENJE

Prav zanimivo je lahko življenje, ki se nenehno spreminja, seveda pa je za te spremembe potrebno predvsem veliko volje in življenjske energije. Tale zgodba iz naših krajev je lahko tudi poučna in koristna za vse tiste, ki brez volje pričakujejo, da se bo življenje spremenilo samo od sebe. Kraj dogajanja: hriboviti predel krajevne skupnosti Razkrižje — vasi Šprinc, Globoka in Kopriva. Čas dogajanja: razdeljen na tri dele — zgodovina, sedanost in prihodnost. Namen: prikazati, kako se spreminja življenje.

ZGODOVINA

Za zgodovino ni potrebno posegati daleč nazaj. Dovolj bo nekaj let. Življenje na tem hribovitom območju krajevne skupnosti Razkrižje je bilo težko. Ceste, ki povezujejo vasi, so slabe, pretežno tudi neasfaltirane. Ker je to večinoma hribovito območje, ni možnosti za intenzivnejše kmetovanje. Poudarek je na živinoreji in vinogradništvu. A pri živinoreji se pojavljajo težave — oskrba z vodo. Medtem ko je v jesenskem in spomladanskem času vode dovolj — v vodnjakih in cisternah, ki jih imajo kmetje doma — pa je v poletnem času močna suša. Na nekaterih območjih pa je potrebno tudi vse leto vodo dovažati z gasilskimi cisternami. Dokler je bilo pogonskih goriv še dovolj, tak način oskrbe ni bil problematičen. Omejevanje z boni in skokovita rast cen bencina pa je vse skupaj zelo podražilo in krajanje si takšne oskrbe skoraj niso mogli več privoščiti. Na enem od naših obiskov, ki smo jih opravili pred organizacijo »Uredništva na obisku«, smo pri kmetih na tem območju slišali samo eno: »Potrebujemo vodo«.

SEDANJOST

Minuli dve leti se je začelo marsikaj spreminjati: mladina iz Slovenije, bratskih republik in tudi tujine je zgrabila za krampe in lopate. Pričela se je gradnja vodovoda. Dve leti sta bili potrebni, da so zgradili vse potrebno: skopali järke, položili vodovodne cevi in järke ponovno zakopali. Tudi vodni zbiralniki so že pripravljene, potreben je samo še priklop in vodovod bo pričel opravljati svoje poslanstvo.

PRIHODNOST

Pri ponovnem obisku vseh tistih, ki so imeli pred leti eno samo veliko željo — vodo, je danes vse drugače. Volja do življenja je zrasla. Vsi imajo upanje, da jim bo voda spremenila življenje. Živinoreja bo ponovno zaživela, tudi vinogradniki bodo lažje opravljali delo. Mladina bo ostajala doma, saj se možnosti kmetovanja večajo in postajajo realne. Tudi oddaljenost od centra občine ni več tako nepremostljiva, da bi mladež to posebno oviralo. Vsekakor pa lahko zapišemo, da so kmetje in krajanje hvaležni vsem tistim, ki so kakorkoli pripomogli k temu, da ima zemlja vedno več veljave, vsega tega pa tudi ne bi bilo, če ne bi bilo vztrajnosti.

Dušan Loparnik

TISOČ HEKTARJEV DO LETA 2000

Za sadjarje se je letošnje leto takorekoč končalo, saj je sadje pospravljeno, ves pridelek pa v glavnem že tudi prodan. Seveda velja to le za kakovostno sadje iz plantažnih nasadov, ne pa tudi za industrijsko iz starejših kmečkih nasadov. Odkup tega je sicer tudi v Pomurju stekel pravočasno, vendar zaradi obilne letine predelovalna industrija ni zmogla sproti prevzeti vseh ponujenih količin, zato bo tudi letos veliko sadja zgnilo pod drevjem. Prizori iz let, ko so kmečki sadovnjaki bogato obrodili, jabolka pa so gnila tam, kamor so popadala, se ponavljajo tudi tokrat, kaže pa, da smo se tega že navadili, zato se prav nič več ne zmenimo za to. Sicer pa tudi odkupne cene industrijskih jabolk niso preveč spodbudne in ob obilici drugih jesenskih opravil se zato prenekateri kmetje niso zmenili za njihovo pobiranje. Ob pogledu na takšno jesensko sliko v naših sadovnjakih pa so se mnogi spomnili časov izpred 20 ali 30 let, ko je prav sadje marsikateremu kmetu pomenilo pomemben vir dohodka. Toda časi se spreminjajo, z njimi pa tudi naše navade in razvade.

Povsem drugače pa je s sadjem iz plantažnih nasadov, za katerega kljub obilni letini ni težav, da ga ne bi mogli prodati. V temeljni organizaciji Sadjarstvo in vinogradništvo Kmetijske zadruge Panonka, kjer se v zadnjih letih načrtno ukvarjajo z obnovo sadovnjakov na Goričkem, pravijo, da so takorekoč ves letošnji pridelek sadja že prodali, nekaj pa so ga uskladiščili v hladilnici in ga bodo dali na trg po novem letu. Pridelek pa bi bil še večji, predvsem pa kakovostnejši, če ga na nekaterih območjih ne bi poškodovala toča. Ta je napravila največ škode predvsem na višnjah, poškodovala pa je tudi jabolka, tako da jih letos niso mogli izvoziti.

Čeprav segajo začetki obnove

in urejanja plantažnih nasadov sadnega drevja v Kmetijski zadruge Panonka šele nekaj let nazaj, pa se že kažejo prvi dobri rezultati. Tako so v lastnih nasadih višnjev letos nabrali 90 ton pridelka, 45 ton pa so ga odkupili od kooperacijskih pridelovalcev. Pridelek pa bi bil mnogo večji, če na površini 10 hektarjev toča ne bi uničila kar 75 odstotkov pridelka. Tudi s pridelkom rdečega ribeza v lastnih nasadih so zadovoljni, saj so ga nabrali 15 ton, od kooperacijskih pridelovalcev pa so odkupili še 20 ton črnega ribeza. Tudi z obiranjem jabolk so v tozdu Sadjarstvo in vinogradništvo pred dnevi končali, polovico pridelka so kupci že prevzeli, praktično pa so prodali že ves letošnji pridelek, le

kakšnih 40 ton ga bodo uskladiščili v lastnih hladilnicah v Bodoncih in dali na trg po novem letu. Kljub temu da je ponekod tudi nasade jaboln prizadela toča, so s pridelkom zadovoljni, dobro pa so obrodile predvsem nekatere nove vrste, s katerih so obrali precej kakovostnega prvotnega sadja.

Precej večje pridelke pa pričakujejo prihodnje leto, ko se bodo že doslej rodnim nasadom priključili novi. Letos je bilo v polni rodnosti 16 hektarjev višnjev, nekaj pa jih bo obrodilo prihodnje leto. 10 hektarjem jaboln, ki so rodile že letos, se bo že čez leto ali dve priključilo 12 hektarjev, ribez pa gojijo na 6 hektarjih. Tako računajo, da bodo že prihodnje leto pridelali 400 ton jabolk, 150 ton višnjev in 30 ton ribeza. Načrtujejo, da bodo do leta 2000 na Goričkem uredili okrog 1.000 hektarjev sodobnih plantažnih nasadov, predvsem jaboln, hrušk, breskev in višnjev. Tako so že stekle priprave za ureditev 7 hektarjev višnjevih nasadov v Otovcih ter 8 hektarjev jabolnovih nasadov v Kušanovcih in Selu. Prav tako se skrbno pripravljajo na ureditev nasadov v Panovcih, kjer bi z manjšimi zemljiškimi posegi lahko uredili kar 30-hektarski kompleks.

V temeljni organizaciji Sadjarstvo in vinogradništvo pa se ne nameravajo zadovoljiti samo s pridelovanjem. Za začetek so že odkupili prostore stare puconske opekarne, kjer želijo urediti sortirnico in hladilnico, brez osnove pa tudi niso razmišljanja o razvoju predelovalne industrije, za katero bodo z načrtovanjem razvojem sadjarstva dane tudi vse možnosti.

L. Kovač

NOVO V KMETIJSTVU

Tritikala — žitarica prihodnosti?

Vse kaže, da je v svetu na pohodu nova žitarica, ki naj bi uspešno zamenjala pšenico v ljudski prehrani in koruzo v živinoreji. Beseda je o žitarici, ki je nastala s križanjem med pšenico in ržo, poimenovali pa so jo tritikala. Ime je nastalo z združitvijo latinskih imen za pšenico — triticum in za ržo — secale, poskusna proizvodnja tritikale pa je tudi v Jugoslaviji pokazala, da se lahko uspešno vključi v njivski kolobar.

V svetu, in to predvsem v razviti deželah, namenjajo tritikali že več kot milijon hektarjev njiv, pri nas v Jugoslaviji pa je za zdaj še v poskusni proizvodnji. S poskusi

niji in kmetijska delovna organizacija Narodnega parka Plitvice, hektarski pridelki pa so se gibali okrog 5 in pol ton po hektarju, kar je za približno tonovo več, kot jih na tem območju dosega pri pšenici, ječmenu in koruzi.

Poskusi, tako v svetu kot tudi pri nas, so pokazali, da je tritikala žitarica, ki se dobro prilagaja in uspeva v vseh podnebnih razmerah. Lahko jo sejejo v najsevernejših predelih Švedske in Sovjetske zveze, pa tudi na najjužnejših koncih našega kontinenta, prav tako pa dobro uspeva tudi na nižinah Nizozemske in na planotah pod Himalajo. Tritikala prenaša tudi najslabše podnebne in talne razmere, saj ji suša ne škoduje, prenaša mraz do minus 20 stopinj Celzija, uspeva pa enako dobro v kislih in alkalnih tleh ter v težkih in peščenih zemljah. Seveda je potrebna za posamezno vrsto zemljišča in za določene

podnebne razmere določena sorta tritikale in jugoslovanski strokovnjaki si prav zdaj prizadevajo vzgojiti najboljše sorte.

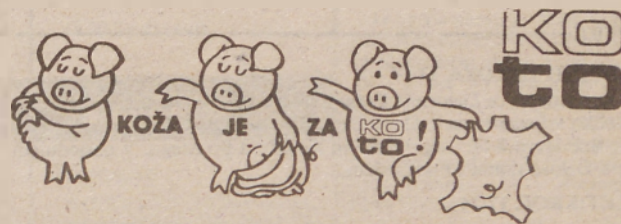
Ta nova žitarica bo tako lahko uspešno zamenjala pšenico in ržo v človeški prehrani, saj je kruh iz tritikaline moke izredno kakovosten, prav tako pa bo lahko nadomestila tudi koruzo v živinorejski proizvodnji. Podatki namreč kažejo, da dosega tritikala tudi do 20 odstotkov večje pridelke od pšenice in rže, ima pa tudi za 30 odstotkov večjo kalorično vrednost od koruze.

Kmetje, ki so poskusno sejali to poljščino, zahtevajo še več semena, vendar jo je treba najmanj tri leta pridelovati poskusno, da lahko pride pred jugoslovansko komisijo za priznavanje sorte in šele takrat je možna široka proizvodnja. Kaže pa, da do tega tudi v Jugoslaviji ni več daleč.

Tritikala je po rasti nižja od pšenice in rže, saj doseže le višino do 1,20 metra, zahteva pa znatno gostejši sklop setve. Na kvadratnem metru uspeva od 450 do 550 rastlin, zato je tudi slama veliko bolj kakovostna in je celo primerna za prehrano živine. Kot že rečeno, pa ima tritikala tudi do 30 odstotkov večjo kalorično vrednost od koruze, zato so z njo še posebej zadovoljni živinorejci. Pri kravah, ki so jih krmili s tritikalo, se je močno povečala mlečnost, pa tudi kvaliteta leka je bila veliko boljša.

pri njeni proizvodnji se ukvarjata Kmetijski center Hrvaške in Inštitut za poljedelstvo v Novem Sadu, rezultati, ki so jih zabeležili, pa so več kot spodbudni. Letos so jo poskusno sejali kmetje na Ba-

ODKUPUJEMO SVINJSKE KOŽE PO 110 DIN ZA KILOGRAM TER OSTALE KOŽE PO UGODNIH CENAH

KOTO — Koteks tobus in zbiralnice kmetijskih zadrug

ARCEOMURKA ARCEOMURKA ARCEO

od 9. do 28. novembra 1984

DNEVI MURE V BLAGOVNICI

ŠIROKA PONUDBA IZ PROGRAMA IZDELKOV MURE »jesen — zima 84«

in posebna ponudba mladinskega programa

MODNE REVIJE bodo 9., 16. in 23. novembra na oddelku MBM v BLAGOVNICI

strokovni nasveti Murinih kreatorjev vsak dan razen sobote med 15³⁰ in 17³⁰, na oddelku MBM Prodaja blaga tudi na potrošniški kredit

TOZD IZBIRA VELETRGOVINA

Potrošnik
MURSKA SOBOTA

MURA
MURSKA SOBOTA

Za kupce MURINIH izdelkov POSEBNO PRESENEČENJE

Radijski in televizijski spored od 9. do 15. novembra

PETEK	SOBOTA	NEDELJA	PONEDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK
RADIO MURSKA SOBOTA 16.00 — Glasbena oddaja. 16.30 — Aktualno v petek. 9. novembra (mladinska oddaja, Kam konec tedna). 18.00 — Najlepše želje s čestitkami in pozdravi. 19.00 — Vključitev osrednjega slovenskega sporeda. TV LJUBLJANA 8.50 Tv v šoli. 10.35 Tv v šoli. 17.20 Poročila. 17.25 Domači ansambli: Ansambel Vilija Petriča. 17.55 Jack Holborn. zahodnonemška nadaljevalka. 18.25 Obzornik ljubljanskega območja. 18.40 Misli ustvarjalno: Ustvarjalna osebnost, izobraževalna oddaja. 19.10 Risanka. 19.26 Zrno do zrna. 19.30 Tv dnevnik I. 19.55 Vreme. 20.00 Dokumentarna oddaja. 20.50 Ne prezrite! 21.10 Proti vetru — Burno poletje, nadaljevanje in konec. 22.00 Tv dnevnik 2. 22.15 Vijoličasti taksi, francoski film. ODDAJNIKI II. TV MREŽE: 17.25 Tv dnevnik. 17.45 Otroška televizija, otroška serija. 18.15 In tudi letos, izobraževalna oddaja. 18.45 Narodna glasba. 19.30 Tv dnevnik. 20.00 Orgle, glasbena oddaja. 20.40 Zagrebška panorama. 20.55 Vidiki, dokumentarna oddaja. 21.45 Nočni kino: Gostje iz galaksije, jugoslovanski film (do 23.30). TV ZAGREB Prvi program 8.50 Tv v šoli. 16.40 Tv v šoli. 17.40 Poročila. 17.45 Otroška TV. 18.15 Tv koledar. 18.25 Kronika reških občin. 18.45 Ograba in zaščita. 19.15 Risanka. 19.30 Dnevnik. 20.00 Shogun. 21.00 Zabavno glasbena oddaja. 21.45 Dnevnik. 22.00 Šahovski komentar. 22.15 Gost urednik ljubljska banka Pomurska banka TV AVSTRIJA Prvi program 9.00 Poročila. 9.05 TV v šoli. 10.30 Družinski spored. 13.00 Poročila. 17.00 Poročila. 17.05 Eci, peci, pec. 17.30 Risanka. 17.55 Španček Zaspancek. 18.00 Panoptikum. 18.30 Družinski magazin. 19.00 Avstrija danes. 19.30 Čas v sliki. 20.15 Stari (TV nadaljevalka). 21.15 Modna revija. 21.20 Veseli jockey. 22.10 Šport Drugi program 16.15 Iz parlamenta. 17.30 Vzgojna oddaja. 18.00 Avstrija v sliki. 18.30 Kung-fu. 19.30 Čas v sliki. 20.15 (deje nekega otroštva 21.15 Čas v sliki z Politiko v petek. 22.10 Zakon in red (film)). TV MADŽARSKA 8.20 in 15.00 Solska TV. 10.00 Ponovitve do 11.40. 16.55 Nebeški poštarji. 4. del francoske serije. 18.00 Koledar, poljudnoznanstveni magazin. 19.30 TV dnevnik. 20.00 Mavnica, kviz. 1. predfinalna oddaja. 22.00 Umetnina tedna. L. Tibanyi: Trije portreti. 22.05 Srečanje v petek, oddaja za mladino z nagradno igro Magelan. 23.10 TV dnevnik. ljubljska banka Pomurska banka TV KOPER 14.00 Odprta meja — Informativna oddaja v slovenskem jeziku. 16.30 Odprta meja. 17.00 TV novice. 17.05 Prijeten rojstni dan — risanka. 18.00 TV film iz serije »Medical center«. 18.50 Risanka. 19.30 TVD stičišče. 19.50 Z nami ... pred kamero. 20.20 Vojak v dežju — film. 21.40 TVD vse danes. 21.50 Visok pritisk — glasba, vesti, novosti iz glasbenega sveta. 22.40 Kdo pozna vso umetnost TV KOPER 15.40 Nogomet: Osjek, Osjek — Velež — Jug, prvenstvo. 17.10 Vojak v dežju — film. 18.30 Visok pritisk — glasba, vesti, novosti iz glasbenega sveta. 19.30 TVD stičišče. 19.50 Pogled na svet. 20.20 Vaternolo: Partizan — CSK (Moskva). 21.20 Podivjana zemlja — dokumentarec iz serije Čudoviti svetovi. 22.10 TVD vse danes. 22.20 Zdravnik in pacient. Vzdrževalna terapija pri ledvični odpovedi. 22.25 Dolge ladje — film	RADIO MURSKA SOBOTA 16.00 — Glasbena paleta po vašem izboru. 16.30 — Aktualno v soboto. 10. novembra (sobotna reportaža, iz društvene dejavnosti). 18.00 — Najlepše želje s čestitkami in pozdravi. 19.00 — Vključitev osrednjega slovenskega sporeda. DEŽURSTVO: 14.00 do 16.00 (telefon: 21-232). TV LJUBLJANA 8.00 Poročila. 8.05 Ciciban, dober dan: Papir. 8.20 Sreditav, čez kamne tri. 8.30 Smogovci, otroška serija. 9.00 Pisani svet: Veliki in mali. 9.30 Bratovščina sinjega galeba, mladinska nadaljevalka. 10.00 Slovenska ljudska glasbila in godci: Razvoj ceter. 10.35 Pred izbiro poklica: Poklici v kemiji. 11.05 Čudeži narave: Skrivnosni svet plazilcev. 11.25 Pokrajina 24 narodnosti, dokumentarna oddaja o narodnostih v Vojvodini. 11.55 Poročila (do 12.00). 13.25 PJ v nogometu — Osijek, Velež, prenos. 15.40 Poročila. 15.45 Kik in dve torbi, sovjetski mladinski film. 17.00 PJ v rokometu — Željeznar: Borac (M) Sarajevo, vodmoru propagandna oddaja. 18.15 Čez tri gore: Briški ojekt. 18.45 Čudeži narave, kanadska poljudnoznanstvena serija. 19.10 Risanka. 19.26 Zrno do zrna. 19.30 Tv dnevnik. 19.55 Vreme. 20.00 Narednik Steiner, ameriški film. 21.35 Zrcalo tedna. 21.55 Andree Chenier, opera. 00.35 Poročila. ODDAJNIKI II. TV MREŽE: 15.40 Glasbena pravljica, sovjetski film. 17.00 Posnetek lutkovne predstave s festivala Bugojno. 18.00 Tv drama po delih Iva Andrica. 19.00 Zakladnica narodne glasbe. 19.30 Tv dnevnik. 20.00 Dnevi JRT — otvoritvena oddaja. 21.40 Poročila. 21.50 Martin Luther, vzhodnonemška nadaljevalka (do 23.10). TV ZAGREB Prvi program 8.50 Tv v šoli. 13.25 Nogomet: Osijek — Velež. 15.15 Sedem TV dni. 15.45 Človek in čas. 16.20 Zdomska srečaja. 18.45 Poročila. 16.50 Tv koledar. 17.00 Rokomet: Željeznar — Borac. 18.15 Mali koncert. 18.25 Priskrbo vaši. 19.10 Risanka. 19.30 Dnevnik. 20.00 Pregon (film). 21.35 Dnevnik. 22.00 V soboto zvečer. TV AVSTRIJA Prvi program 9.00 Poročila. 9.05 TV v šoli. 10.35 Družinski spored. 13.05 Poročila. 14.50 Jenny (film). 16.15 Iz parlamenta. 17.00 Poročila. 17.05 Gradbišče. 17.30 Flipper. 17.55 Španček Zaspancek. 18.00 Tedenski TV spored. 18.25 V soboto zvečer. 19.00 Avstrija danes. 19.30 Čas v sliki. 20.15 Deset čez deset. 21.45 Šport. 22.45 Diana Ross. Drugi program 14.15 Zabava in šport. 15.00 Športno popoldne. 17.00 Ljuba družina. 17.45 Kdo me hoče? 18.00 Tednik. 18.25 Nogomet. 19.00 Filmske novitete. 19.30 Čas v sliki. 20.15 Mladí Winston (film). 22.15 Poročila. 22.20 Religija. 22.25 Lovci so za ubijanje (film). TV MADŽARSKA 8.00 Ponovitve. 8.25 Za mladino. 9.55 Ponovitve. 14.40 Za kratak čas. 14.55 Cimbor. 15.55 Strah pred prostorom, TV igra. 17.10 Glasbeni razgovor. 17.55 Turizem 84. 18.25 100 slovitih slik. 18.35 Nigerija. 19.30 TV dnevnik. 20.00 Filmski koktajli: 1. Konec policija, TV film. 2. Glasbeni film. 3. Burleska. 4. Pridi ven, kriminalka. 23.00 TV dnevnik. TV KOPER 15.40 Nogomet: Osjek, Osjek — Velež — Jug, prvenstvo. 17.10 Vojak v dežju — film. 18.30 Visok pritisk — glasba, vesti, novosti iz glasbenega sveta. 19.30 TVD stičišče. 19.50 Pogled na svet. 20.20 Vaternolo: Partizan — CSK (Moskva). 21.20 Podivjana zemlja — dokumentarec iz serije Čudoviti svetovi. 22.10 TVD vse danes. 22.20 Zdravnik in pacient. Vzdrževalna terapija pri ledvični odpovedi. 22.25 Dolge ladje — film	RADIO MURSKA SOBOTA 10.05 — Najlepše želje s čestitkami in pozdravi. 11.00 — Srečanje na pomurskem valu. 12.00 — Spored v madžarskem jeziku. 13.00 — Doma in onkraj meja. 13.30 — V nedeljo popoldne (kmetijska oddaja, humoristično-satirična priloga). 14.30 — Najlepše želje s čestitkami in pozdravi. 16.00 — Vključitev osrednjega slovenskega sporeda. DEŽURSTVO: 9.00 do 13.00 (telefon: 21-232). TV LJUBLJANA 9.15 Poročila. 9.20 Živ zav. otroška matineja. 10.10 Jack Holborn, zahodnonemška nadaljevalka. 10.40 Marco Polo, italijanska nadaljevalka. 11.40 625. oddaja za stik z gledalci. 12.00 Ljudje in zemlja. 13.00 Poročila (do 13.05). 13.30 Odbojka (M) Stavbar: Galatasaray, reportaža iz Maribora. 14.00 Mostovi. 14.30 Visok pritisk, zabavno glasbena oddaja Tv Koper. 15.10 Trgatev, českoslovaški film. 16.35 Poročila. 16.40 Tv kavarna. 17.40 Rokomet (M): Aero Celje: Dinos Slovan, prenos. v odmoru športna poročila. 19.10 Risanka. 19.26 Zrno do zrna. 19.30 Tv dnevnik. 19.55 Vreme. 19.57 Propagandna oddaja. 20.00 Banjica, nadaljevalka Tv Beograd. 21.10 Športni pregled. 21.40 Dokumentarna oddaja. 22.10 Poročila. ODDAJNIKI II. TV MREŽE: 15.55 Nedeljsko popoldne. 17.25 Citadela, angleška nadaljevalka. 18.25 Reportaža z nogometne tekme Partizan — CZ. 18.55 Risanka. DNEVI JRT — DAN TV SARAJEVO: 19.30 Tv dnevnik TV ZAGREB Prvi program 10.20 Poročila. 10.30 Nedeljsko popoldne. 12.00 Kmetijska oddaja. 13.00 Jugoslavija, dober dan. 14.00 Portret Zemlje. 14.55 Svet 19.00 — 19.39. 15.45 Včasih v nedeljo. 17.35 Citadela. 18.25 Nogomet: Partizan — Crvena Zvezda — reportaža. 19.30 Dnevnik. 20.00 Kugy — nadaljevalka. 21.10 Športni pregled. 21.40 Manjšine — bogastvo Evrope. 22.10 Dnevnik Drugi program 9.00 Matineja. 11.15 ORF Stereo-koncert. 15.00 Športno popoldne. 17.00 Ali poznate melodijo. 17.45 Wolf in Wolf. 18.30 Brez nagobčnika. 19.30 Čas v sliki. 20.15 Grad Gripsholm (film). 21.50 Poročila. 22.00 Dinastija denverskega klan. 22.45 Sedem dni športa. 23.05 Schubertiada. TV MADŽARSKA 8.35 Spored za otroke. 10.35 Glasbeni butik. 14.25 Nedeljska glasba. 15.20 Napoved sporeda. 15.55 ZTE — U. DOZSA, prvenstvena nogometna tekma. 17.45 Peruški spomini. 18.00 Delta, znanstveni poročevalec. 19.00 Tednik: aktualnosti, reportaže. 20.00 Derrick, nemška serijska kriminalka. 21.10 Družbena igra. 21.50 Pal Ignatius, portret. 22.50 Poročila. TV KOPER 16.10 Videomix — glasbena oddaja v živo z glasbenimi željami in nagradnimi igrami (ponovitve). 18.10 Nogomet: Beograd, Partizan — Crvena zvezda — Jug, prvenstvo. 19.00 Risanka. 19.30 Podivjana zemlja — dokumentarec iz serije ČUDOVITI SVETOV. 20.00 Človeška džungla — film. 21.40 Boks: Zlati gong	RADIO MURSKA SOBOTA 16.00 — Po domače. 16.30 — Aktualno v ponedeljek. 12. novembra (športna oddaja, Najbolj iskane plošče preteklega tedna). 18.00 — Vključitev osrednjega slovenskega sporeda. TV LJUBLJANA 8.50 Tv v šoli. 10.35 Tv v šoli. 17.20 Poročila. 17.25 Smogovci, otroška serija. 17.55 Pred izbiro poklica: Vojški poklici. 18.25 Podravske obzornik. 18.40 Pet minut za rekreacijo. 18.45 Mladi upi, oddaja za mlade. 19.15 Risanka. 19.26 Zrno do zrna. 19.30 TV dnevnik I. 19.55 Vreme. 20.00 Samota, drama Tv Skopje. SAMOTA, drama Drama pripoveduje o usodi dveh osamelih žensk, ki sami vztrajata v zapuščenih vasi in se nikakor nečeta preseliti k svojim otrokom v mesto. Ljudje so zapustili vas, za sabo pa so pustili pse in mačke, ki prinašajo ženskama kup neveselosti. Edini človek, ki ga še vidi, je cerkvenik, ki v vas prihaja ob sobotah in pred prazniki, da v cerkvi postori obveznosti, ki jih zahtevajo običaji. Prinaša jima hrano, obleko in vse, kar potrebujeta. Osamljeni ženski komaj čakata, da se cerkvenik prikaže. Nekega dne pa mu nista prišli nasproti ... 21.10 Glasbeni magazin. 22.10 Tv dnevnik II. ODDAJNIKI II. TV MREŽE: 17.25 Tv dnevnik. 17.45 Mesto basni, otroška serija Tv Skopje. 18.00 Miti in legende. 18.15 Narava in človek, izobraževalna serija. 18.45 Glasbeni album. 19.00 Telesport. DNEVI JRT — DAN TV SKOPJE: 19.30 Tv dnevnik. TV ZAGREB Prvi program 8.50 Tv v šoli. 16.40 Tv v šoli. 17.40 Poročila. 17.45 Otroška oddaja. 18.15 TV koledar. 18.25 Kronika osijeških občin. 18.45 Glasba za mlade. 19.15 Risanka. 19.30 Dnevnik. 20.00 Signali. 20.55 Družinska zarota (film). 22.35 Dnevnik TV AVSTRIJA Prvi program 9.00 Poročila. 9.05 TV v šoli. 10.30 Družinski spored. 13.00 Poročila. 17.00 Poročila. 17.05 Eci, peci, pec. 17.30 Tudi hec mora biti. 17.55 Španček Zaspancek. 18.00 Holmes in Yoyo. 18.30 Družinski spored. 19.00 Avstrija danes. 19.30 Čas v sliki. 20.15 Notranjepolitična reportaža. 21.15 Postaja Termini (film). 22.35 Čas branja Drugi program 17.30 Usmertev. 18.00 Avstrija v sliki. 18.30 Kung-fu. 19.30 Čas v sliki. 20.15 Dallas. 21.15 Čas v sliki. 21.45 Klub 2 TV MADŽARSKA 8.10 in 14.55 Solska TV. 9.50 Ponovitve. 16.35 Kratki filmi študija filmskih novosti in dokumentarnega filma. 17.30 Kaj naj postanem? 3. del. 18.05 Kukačji mladič, plesna igra. 18.50 Mini studio. 19.30 TV dnevnik. 20.00 Nenavadna poroka, 1. del madžarskega filma po romanu Kalmana Mikszath. 21.35 Studio 84, kulturni tednik. 22.35 TV dnevnik. TV KOPER 14.00 Odprta meja — Informativna oddaja v slovenskem jeziku. 16.30 Odprta meja. 17.00 TV novice. 17.05 TV šola: Ramon in Luisa — TV film iz serije KIM & Co Galatinska enciklopedija — dok. iz serije Kozmos 18.00 TV film iz serije »Medical center«. 18.50 Risanka. 19.30 TVD stičišče. 19.50 Obzorja. 20.20 Hladno kot kamera — film. 22.05 TVD vse danes. HLADNO KOT KAMERA (ameriška barvna drama, 1969) Filmski snemalec neke televizijske družbe mora posneti demokratsko konvencijo v Chicagu leta 1968, med katero pride do spopada med policijo in študenti. Na prizorišču obležijo številni mrtvi in ranjeni. Filmska kamera hladno beleži bolečino. Ko pa se snemalec z ženo odpravi iskat sinčka, ki se je izgubil v gneči, se mu avto zaleti v drevo. Njegov stanovski tovariš neprizadeto snema njuno smrt ... 22.15 Zdravnik in pacient: Dializa pri ledvični odpovedi. 23.05 Knjiga tovarišev — 2. del — TV drama	RADIO MURSKA SOBOTA 16.00 — Spored resne glasbe. 16.30 — Aktualno v četrtek. 15. novembra (kultura, prispevek s področja SLO in DS). 18.00 — Najlepše želje s čestitkami in pozdravi. 19.00 — Vključitev osrednjega slovenskega sporeda. TV LJUBLJANA 8.50 Tv v šoli. 10.35 Tv v šoli. 16.45 Solska TV. 17.50 Poročila. 17.55 Bratovščina sinjega galeba, mladinska nadaljevalka. 18.25 Gorenjski obzornik. 18.40 Delegatska tribuna. 19.10 Risanka: Maksipes Fik. 19.26 Zrno do zrna. 19.30 Tv dnevnik I. 19.55 Vreme. 20.00 Tednik. 21.05 Sogun, ameriška nadaljevalka. 22.00 Tv dnevnik 2. ODDAJNIKI II. TV MREŽE: 16.25 Vsi na sneg, izobraževalno-dok. serija. 17.25 Tv dnevnik. 17.45 Čuvaj čas, otroška serija. 18.15 Znanost. 18.45 Zabavno glasbena oddaja. DNEVI JRT — DAN TV LJUBLJANA: 19.30 Tv dnevnik. 20.00 Tednik. 20.40 Pisani svet: Carovniki. 21.10 Resnični obraz Anite Novak. 1. del Tv nadaljevanke. 21.50 Andrej iz Stražišča. Zabavno glasbena oddaja. 22.35 Poletni čas — zimski čas, dokumentarna oddaja. 23.05 Avtorally kompas. 23.15 Portret: Meta Hočevar. ljubljska banka Pomurska banka TV ZAGREB Prvi program 8.50 Tv v šoli. 15.25 Tv v šoli. 17.40 Poročila. 17.45 Čuvaj čas. 18.15 Tv koledar. 18.25 Kronika splitskih občin. 18.45 Zabavno glasbena oddaja. 19.15 Risanka. 19.30 Dnevnik. 20.00 Špekter. 21.05 Optimisti (nadaljevalka). 22.15 Dnevnik TV AVSTRIJA Prvi program 9.00 Poročila. 9.05 TV v šoli. 10.30 Družinski spored. 13.00 Poročila. 17.00 Poročila. 17.05 Eci, peci, pec. 17.30 Vagabund. 17.55 Španček Zaspancek. 18.00 TV kuhinja. 18.30 ružinski magazin. 19.00 Avstrija danes. 19.30 Čas v sliki. 20.15 Na sledi prihodnosti. 21.15 Kottan raziskuje. 22.15 EP v ritmični gimnastiki Drugi program 17.30 TV v šoli. 18.00 Avstrija v sliki. 18.30 Kung-fu. 19.30 Čas v sliki. 20.15 Dallas. 21.15 Čas v sliki. 21.45 Kavarna central TV MADŽARSKA 8.05 in 14.25 Solska TV. 10.00 Glave kvišku, madžarski ob. film iz leta 1954. 15.45 Krizarka Potemkin, sovjetski film. 16.55 Pedagoški forum. 17.30 Tv borza. 17.45 Telesport. 18.10 Prerokba: Naše gospodarstvo leta 2000. 19.30 TV dnevnik. 20.00 Družinski krog. Adamov prihod. 20.55 Igralka Juci Komlos. 21.45 Ozadje vesti. 22.35 TV dnevnik. TV KOPER 14.00 Odprta meja — Informativna oddaja v slovenskem jeziku. 16.30 Odprta meja. 17.00 TV novice. 17.05 Krvne vezi — 2. del, dok. iz serije Modrost telesa. 17.30 Yu Ask For It — glasbena oddaja. 18.00 TV film iz serije »Medical Center«. 18.50 Risanka. 19.30 TVD stičišče. 19.50 Odplavati svet — 2. del, dok. iz serije Mogočno morje. 20.20 TV film iz serije »Ellery Queen«. 21.10 Turistični vodič — v sodelovanju z agencijo Kompas Hertz. 21.20 TVD vse danes. 21.30 Videomix — glasbena oddaja v živo z glasbenimi željami in nagradnimi igrami		

Računalnik barva filmske mojstrovine

Bi radi videli dobre stare filme iz zlate dobe komedije, dram in prvih spektaklov tudi v barvah? Najbrž bi, a zdrava pamet pove, da so ti filmi nastajali takrat, ko filmska tehnika še ni poznala barvnih filmov. Torej lahko o barvnih starih filmih le sanjamo? Ne! Mogoče jih je videti tudi v barvah, čeprav niso bili posneti na barvni film. To čudo je omogočil računalnik.

Dve ameriški družbi, Colorization in CST, sta razvili računalniško tehnologijo, s katero je mogoče predelati v barvne stare črno-bele filme in televizijske oddaje. Prve video kasete z barvnimi stari filmi so že v prodaji.

Postopek teče tako, da elektronski skaner filmsko sliko razdeli na 525.000 pik in podatke o vsaki spravi v računalnikov pomnilnik. Potem umetniški vodja barvanja določi za vsako stvar v kadru, kakšne barve naj bo, računalniški tehnik pa to prevede v računalnik, ki da vsaki od točk zahtevano barvo in tudi skrbi, da so na vseh naslednjih sličicah barve istih predmetov enake. Ko se v kadru pojavi nov predmet, mu je treba seveda na enak način določiti barvo. Tako gre postopek skozi ves film, ki ga nato posnamejo na video kaseto. Postopek je dokaj zamuden in zahteva smisel za barve, možno pa je seveda, da isti film pobarvajo različno in se z barvami tudi ustvarjalno igrajo. Za minuto video filma mora računalniški tehnik delati z računalnikom cele štiri ure.

Postavneži si veselo manejo roke, saj pričakujejo, da bodo video kasete s pobarvanimi stari filmi in najboljšimi mojstroviniami in najbolj priljubljenimi filmi vrgle velik dobiček, medtem ko so filmski umetniki v dvomih, saj pravijo, da je mogoče črno-belo filmsko mojstrovino starih mojstrov z barvanjem tudi uničiti in estetsko pokvariti.

KRI RES NI VODA

V kapljici človeške krvi je zapisana vsa zgodovina našega rodu, le prebrati bi morali to odprto stran v knjigi narave. Tako menijo strokovnjaki, ki se že dobro štiri desetletja ukvarjajo s svojevrstnimi analizami krvi.

Da kri ni voda, so vedeli že naši davni predniki. Bilo je celo veliko razizma v nekaterih polznanstvenih poskusih, da bi ugotovili bolj plemenite skupine krvi. Govorili so o čisti modri krvi in podobnih nesmislih, ki pa imajo v osnovi le neko resnico. Ljudje imajo zares različne tipe krvi. Kot je na prelomu stoletja ugotovil avstrijski zdravnik Karl Landsteiner, je mogoče ljudi porazdeliti po krvnih skupinah A, B, AB in O. Njegovo teorijo so praktično preskusili francoski in britanski zdravniki med prvo svetovno vojno v Grčiji in Makedoniji. Opravili so precej uspešnih transfuzij, kar vse je potrdilo pravilnost Landsteinerjeve teorije, zavrnilo pa tudi vzvišene besede o plemeniti krvi, saj so življenja Evropejcev reševali s transfuzijami krvi indijskih, senegalskih in anamiških vojakov.

Kasneje so odkrili še druge značilnosti posameznih tipov krvi. Sam Landsteiner je 40 let kasneje odkril Rh faktor, kasnejši raziskovalci pa so razdelili še značilnosti posameznih podskupin.

Po letu 1952 pa se je z odkritji antigenov, encimov, plateg in drugih sestavin krvi izkazalo, da je mogoče podobno kot s prstnimi odtisi zapisati za vsakega človeka le zanj značilen krvni vzorec, pri tem pa je nemogoče, da bi dva človeka imela enakega, samo pri enojajčnih dvojčkih so zasledili enake osebne krvne vzorce. Vendar so hkrati ugotovili, da je mogoče v osebnih vzorcih najti določene značilnosti, ki kažejo na sorodstvene povezave, rasno pripadnost, vplive okolja ipd. Strokovnjak tako lahko iz kapljice krvi prebere marsikaj o posamezniku, o njegovih prednikih, načinu življenja, zdravju.

Ljudje, katerih življenje poteka na velikih nadmorskih višinah, kot Indijancem v pogorju Andov, imajo tudi do dvakrat več rdečih krvničk kot prebivalci obmorskih krajev. Nimajo pa v krvi nekaterih snovi, ki prebivalce nižjih predelov ščitijo pred različnimi boleznimi. Tako so zdravniki presenečeni ugotavljali že pred zadnjo svetovno vojno, da so nadvse krepki in zdravi bolivijski Indijanci hudo obolevali in umirali, ko so jih poslali kot vojake v borbe v nižinskih tropskih gozdovih. Znanstvenika Jean Bernard in Jacques Ruffie sta stopila še korak naprej in začela iskati v krvi ključ za pojasnjevanje preseljevanja ljudstev v davni. Njuni presledki so presenetljivi. Desetletja so se znanstveniki mučili z vprašanjem, od kod so prišli ameriški Indijanci. Odgovor na to uganko so našli zapisan v njihovi krvi. Leta 1955 so raziskovalci odkrili, da imajo pripadniki indijskega plemena Diego posebno krvno podskupino, kakršne niso zasledili nikjer drugje. Ker je to plemo živelo zelo izolirano v venezuelski džungli, so znanstveniki menili, da gre za predstavnice najbolj direktnih potomcev prvih ameriških Indijancev. Takšno krvno podskupino so našli samo še pri ljudeh, ki žive na severozhodu Azije. Znanstveniki so na osnovi teh odkritij prepričani, da imajo v rokah znanstven dokaz, da so se predniki ameriških Indijancev preselili iz Azije preko Beringove ožitne v svojo sedanjo domovino.

Po mnenju Bernarda in Ruffieja je v krvi zapisan tudi odgovor na še eno zgodovinsko vprašanje: zakaj so tako hitro usahnile, velike indijske civilizacije v srednji in Južni Ameriki, ko so se soočile s pešico evropskih osvajalcev. Po prepričanju obeh znanstvenikov so Indijanci ob preselitvi v novo domovino imeli zgrajen samozaščitni sistem za vse bolezni, ki jih pozna Evroazija, toda ker so po naselitvi naleteli na deviško divjino brez drugih ljudi in se določene bolezni sploh niso mogle več pojaviti, ker bolezenskih klic niso prinesli s seboj, je samozaščitni sistem zoper nje v tisočletjih izginil. S prvimi osvajalci ameriškega kontinenta pa so ponovno prišle številne bolezni, katerim Indijanci niso bili kos. Koze, gripe, ošpice, škrlatinika, to so bili tisti »bojovniki«, ki so tako rekoč čez noč potisnili na kolena bojevitve Azteke in Inke. Indijanski imperiji so izgubili bitko z boleznimi, ne s peščico krvočelnih in po zlatu hlepečih konkvistadorjev.

S pomočjo sodobnih krvnih analiz strokovnjaki iščejo tudi odgovore na demografska vprašanja. Analizirali so že krvne vzorce, značilne za Baske, ki so v družini evropskih narodov nekaj posebnega, saj govore jezik, ki ni v sorodu z nobenim drugim evropskim jezikom. Ugotovili so, da imajo »baskovski« krvni vzorec tudi prebivalci nekaterih odmaknjenih krajev v Galiciji, na Sardiniji, Skotskem, Islandiji in v višavju severne Afrike. Prav lahko, da so Baski in drugi, po krvi njim podobni, preostanki neolitnega človeka, ki so ga pred 3.000 leti v odmaknjene kraje potisnila ljudstva z Vzchoda. Tu so ohranili svojo identiteto, ki je prav pri Baskih najmočneje izražena še dandanes.

Po mnenju Bernarda in

Ruffieja je v krvi zapisan tudi odgovor na še eno zgodovinsko vprašanje: zakaj so tako hitro usahnile, velike indijske civilizacije v srednji in Južni Ameriki, ko so se soočile s pešico evropskih osvajalcev. Po prepričanju obeh znanstvenikov so Indijanci ob preselitvi v novo domovino imeli zgrajen samozaščitni sistem za vse bolezni, ki jih pozna Evroazija, toda ker so po naselitvi naleteli na deviško divjino brez drugih ljudi in se določene bolezni sploh niso mogle več pojaviti, ker bolezenskih klic niso prinesli s seboj, je samozaščitni sistem zoper nje v tisočletjih izginil. S prvimi osvajalci ameriškega kontinenta pa so ponovno prišle številne bolezni, katerim Indijanci niso bili kos. Koze, gripe, ošpice, škrlatinika, to so bili tisti »bojovniki«, ki so tako rekoč čez noč potisnili na kolena bojevitve Azteke in Inke. Indijanski imperiji so izgubili bitko z boleznimi, ne s peščico krvočelnih in po zlatu hlepečih konkvistadorjev.

S pomočjo sodobnih krvnih analiz strokovnjaki iščejo tudi odgovore na demografska vprašanja. Analizirali so že krvne vzorce, značilne za Baske, ki so v družini evropskih narodov nekaj posebnega, saj govore jezik, ki ni v sorodu z nobenim drugim evropskim jezikom. Ugotovili so, da imajo »baskovski« krvni vzorec tudi prebivalci nekaterih odmaknjenih krajev v Galiciji, na Sardiniji, Skotskem, Islandiji in v višavju severne Afrike. Prav lahko, da so Baski in drugi, po krvi njim podobni, preostanki neolitnega človeka, ki so ga pred 3.000 leti v odmaknjene kraje potisnila ljudstva z Vzchoda. Tu so ohranili svojo identiteto, ki je prav pri Baskih najmočneje izražena še dandanes.

Veterinarji iz živalskega vrta v ameriškem Louvillu so naredili poskus, ki je dal presenetljiv rezultat. Kobili so vsadili deset dni star cebrin zarodek in kobila je po 366 dnevih skotila cebro, ki jo vidite na sliki

ŽIVA ZAKOPANA

Štiriinšestdesetletna kmetica Šheng Xiang je v trdni veri, da se bo po smrti poročila s samim Budo, naročila sinovom, naj ji naredijo velik pogreb, jo živo zapro v krsto in jo pokopljejo. Policija jih je ustavila, ko so bili že na poti na pokopališče. Sinova, dvainpetdesetletni Zhang Jifu in trinidesetletni Zhang Jiyou, sta se kasneje pokesala in izrekla samokritiko, pa tudi mater je postalo sram, kot piše kitajski tisk.

Vraževerje je še vedno trdno zakoreninjeno v Kitajcih, čeprav ga oblasti skušajo izkoreniniti. Tisk večkrat piše o primerih čarovništva, čaščenja hudiča, šamanstvu in drugem preganjanem početju. Omenjeni dogodek se je zgodil v vasi v provinci Zhejiang. Sinova sta ravnala po materinem ukazu, objavila osmrtnico in poskrbela za svečanost ob njenem »nebovzetju«, ko se naj bi omožila z Budo. Zabila sta jo v krsto, ki sta jo kupila za 157 juanov, in šla na čelu dolgega spreveda žalujočih proti pokopališču. Ko je posredovala policija, sta morala na ukaz odpreti krsto. Materi so ukazali, naj vstane, a ni hotela, češ da je vila in da že ne bo govorila s »takšnimi hudiči«. Sinova sta jo morala, spet na ukaz, nazadnje sama potegniti iz krste.

Ne zgodi se . . .

Polno ime hčerke neke Cosandre in Jamesa Williamsa iz Beaumonta v ZDA ima 1019 črk. Če bi ga natipkali, bi ga bilo za polnih 35 vrstic. Začetek imena pa je takšen: Hoshanbiatellyneshiaumnes-vehenkesskriane . . . itd.

»Zumitelj« tega nenavadnega imena je bila mati Cosandra. »Ko sem hodila še v šolo,« je razlagala, »sem v Guinnessovi knjigi rekordov najdlaže ime na svetu in rekla sem si, da bom ta rekord potolkla«. Hčerkino ime je

nizanje različnih črk, ki nimajo po posameznih zlogih ali skupin zlogov nobenega pomena. V Texasu, kjer se je to dogajalo, matičarji ne smejo spreminjati imen. Da bi otroka sploh lahko poklicali, so se roditelji sporazumeli za skrajšavo imena pri vsakdanji rabi: Jameshawnell. Niti očetu otroka se ni posrečilo, da bi ženo prepričal, naj nikar ne uganja takšne norosti, ker sta se že pred poroko dogovorila, da bo žena izbirala imena hčerkam, mož pa sinovom.

BELTINCI

Vlom pojasnili

V prejšnji številki Vestnika smo poročali o vladu v poslovne prostore gojivnega lovišča Fazan v Beltincih. Zapisali smo tudi, da so delavci UNZ pripravili Željka Horvata, ki naj bi sodeloval pri početju. Mladoletnika H. R. in O. D. sta namreč tako trdila. Pozneje pa so ugotovili, da sta mladoletnika vladila sama. Pri njiju so našli ves denar in čeke.

TRIMLINI

Nesreča s cigareto

30. oktobra v popoldanskem času se je v kuhinji zadušil 71-letni Karel Toth iz Trimlinov pri Lendavi. Pri raziskavi so ugotovili, da je bil tega dne sam doma, se opil, nato pa s prižgano cigareto za mizo zaspal. Ogenj se je s cigarete razširil na namizni prt, nato pa se mu je vnela obleka.

CVEN

Izsiljeval prednost

V sredo, 31. oktobra, ob 5.50 uri se je zgodila prometna nesreča v križišču cest Ljutomer—Cven. Tu je voznik kolesa z motorjem Mirko Špindler s Cvena izsilil prednost pred kolesarjem Janezom Žaboto iz Gresovčaka. Oba sta padla. Špindler se je hudo poškodoval, Žabota pa lažje.

Krvodajalci

MURA — Anton Novak (15), Anica Bahun (5), Terezija Graj (1), Martin Horvat (12), Štefan Volf (16), Alojz Flegar (9), Jože Horvat (8), Marija Prelec (12), Marijeta Bratkovič (6), Helena Kepe (2), Ciril Zdravec (1), Dragica Horvat (1), Štefan Antolin (7), Nada Veron (5), Zora Pečič (8), Drago Tibola (8), Marija Fartek (2), Marija Ozvatič (1), Darinka Flisar (12), Gizela Štefanec (5), Ljuba Ferbežar (5), Terezija Marinič (6), Cvetka Rengeo (1), Marija Sapač (1), Renata Došen (1), Marija Černela (8), Marija Konkolič (6), Slavica Murtič (7), Slava Žilavec (3), Jožica Šeruga (2), Zorica Krenos (4), Cvetka Prelec (1), Hermina Forjanič (6), Zdenka Uljanič (2), Irena Dravarič (5), Silva Gerender (1), Marija Bakan (2), Marija Lovenjak (2), Marjan Tanacek (2), Janez Ternar (2), Franc Fenos (1), Milena Banfi (1), Jože Baranja (2), Jože Marič (7), Radovan Čurič (1), Jože Sraka (9), Karel Pintar (3), Štefan Kučan (3), Ladislav Vereš (14), Branko Drvarič (6), Vili Gider (16), Anica Sever (1), Branko Kamničar (14), Marija Pintarič (11), Angela Olaj (9), Marjeta Olaj (9), Marjeta Arnuga (11), Irena Šantavec (8), Štefan Oslaj (3), Cecilija Vereš (2), Štefan Gujman (11), Ciril Pintarič (9), Marija Pintarič (6), Marija Novak (14), Karolina Koroša (5), Ernest Štublar (9), Marija Vitez (6), Jasna Novak (4), Ernest Baranja (3), Antonija Verner (3), Karel Šimon (4), Štefan Rituper (7), Štefan Bukvič (2), Cvetka Žiško (1), Marica Lazar (3), Vera Beznec (1), Suzana Blivnjek (1), Matilda Cigan (11), Marija Puhar (15), Slavko Sinko (3), Vlado Kardoš (6), Stanko Kouter (9), Vlado Temlin (2), Marija Kerčmar (3), Vesna Mičev (2), Mira Zver (7), Marija Meričnjak (6), Cecilija Drvarič (10), Marija Maučec (1), Ivan Ferčak (2), Štefan Babič (11), Jože Sraka (9), Karel Pintar (3), Štefan Kučan (3), Milan Peček (6), Gizela Kočar (3), Ludvik Lukač (16), Ivan Kuhanec (28), Štefan Serec (14), Ludvik Gerendaž (9), Apolonija Košar (10), Drago Žalik (2), Florian Miholič (15), Sonja Madiar (11), Štefan Miholič (32), Jože Vigi (9), Stane Durič (6), Marjana Šnurer (3), Bojan Gorčan, Dragica Hameršak (3), Marija Rous (2), Pavla Vogrin (3), Vera Fridrih (4), Mihael Kakaš (2), Vlado Rijavec (11), Helena Šebjanič (8), Regina Dervarič (4), Elizabeta Kavaš (11), Marija Sarjaš (11), Zinka Belec (1), Anica Drevenšek (3), Marija Berendijaš (1), Marjan Žekš (1), Drago Sraka (1).

KRVODAJALCI OD DRUGOD — Drago Habot (16), Jože Blaževič (6), Ludvik Šebjanič (18), vsi ABC Pomurka; Bela Bertalančič (7), Karel Grah (27), oba Potrošnik; Janez Laslo (21), Primat; Stanko Farkaš (20), obč. konf. SZDL M. Sobota; Miran Žilavec (18), Ivan Hozjan (15), Zdravstveni dom M. Sobota; Ivan Pelc (7), Avtoradgona; Alojzija Blatnik (21), Mele; Mirko Gorjup (22), Platana M. Sobota; Aleksander Bočkorec (15), Branko Farič (23), oba Pomurka M. Sobota; Jože Oblak (28), Sotina; Irma Novak (9), pm M. Sobota; Kristina Sadl (12), ZS Rakičan; Marija Veleber (7), Spl. bolnica M. Sobota; Stanko Zorjan (21), ABC Pomurka; Ivan Žerdin (26), Blisk; Jože Flisar (7), in Anton Benko (16), oba Agroservis.

DAROVALCEM SE ZAHVALJUJEMO!

Gostovanje pri slovenskih izseljencih

V organizaciji Slovenske izseljenske matice se odpravljajo na turnejo po državah zahodne Evrope ansambel Diamanti. Trajala bo od 9. do 29. novembra, v tem času pa bodo obiskali skoraj vse države, kjer živijo naši izseljenci.

Za ansambel je to priznanje in tudi možnost za uveljavitev. V zadnjem obdobju so veliko storili za kakovostnejše nastopanje, hkrati pa so se izkazali tudi z nastopi na raznih prireditvah, kot je to recimo MDA Goričko. Podpisali so tudi pogodbo o nastopanju na vseh prireditvah Mure, v poletnem času pa so nastopali v Moravskih Toplicah.

Z ansamblom bo na turnejo odpotovala tudi članica soboškega izvršnega sveta Erna Brumen.

J. V.

ČAS, ČAS!

Pomislil, pred 35 leti sem imel bližnjega čaščakov plača, danes pa se to še počuteno mučica ne bi dobil. — Na primerjaj plač in malo. Čas se spreminja . . .

PRED DILEMO

— Viii, ali si letal dopust pritrnil za smučarja? Niti dneva nisi izkoristil. — Pusti smučarje, ker sem med letom že „nedrml“. Zdej so mi dali čas za razmišljanje . . .

ENA UKRADENA

— Irma Franjo še vedno svojo tajnico? — Ne. Zasačila ga je, ko je požubel svojo ženo.

Za obiskovalce bara »Črna mačka« v ameriškem Jacksonvillu je napačil črni dan. Pa ne za vse, temveč le za tiste, ki kaj popijejo in ne plačajo. Točajka Bernice ima v rokah laso in — hop, ga že ima, nepoštenega gosta, ujetega v laso. Pravijo, da tu in tam kdo tudi namerno noče plačati cehe . . .

za vsakogar nekaj

CARINSKI PREDPISI

Ugodnosti za izseljence

Državljeni SFRJ, ki so se iz Jugoslavije izselili pred 6. aprilom 1941, tuji državljani, ki so dobili državljanstvo SFRJ, in tuji državljani, ki so dobili pribežališče oziroma dovoljenje za stalno naselitev v Jugoslaviji, lahko uvozijo osebni avto, ne da bi plačali carino. Prav tako lahko brez carine uvozijo: 1. televizijski sprejemnik s pripadajočimi pripravami, 1. prenosni televizor z zaslonom velikosti do 48 centimetrov, 1. radijski sprejemnik s pripadajočimi pripravami, 1. transistorski radijski sprejemnik, 1. magnetofon s pripadajočimi pripravami in 20 trakovi, 1. gramofon s pripadajočimi pripravami in 100 ploščami, 1. fotografski aparat, 1. pisalni stroj portable, 1. električni ali plinski hladilnik, 1. napravo za klimatiziranje, 1. električni plinski, kombinirani ali drug štedilnik, 1. električni ali plinski grelnik, peč ali električni radiator, 1. sesalnik za prah s pripadajočimi pripravami, 1. pralni stroj za perilo s pripadajočimi pripravami, 1. sušilni stroj za perilo, 1. likalni stroj za perilo, 1. stroj za pomivanje posode, 1. aparat za mešanje in mletje živil — kuhinjski mešalnik (komplet), 1. šivalni stroj, pohištvo, posteljnino, zavese itd., jedilni pribor in servise za največ 12 oseb ter ustrezne kuhinjske predmete in posodo, 2. preprogi, 1. klavir ali drugo glasbilo, knjige in revije domačih in tujih avtorjev, slike in druge umetniške predmete, okrasne predmete, vsehvi folklorne predmete, sešito tekstilno in usnjeno blago za osebno in hišno rabo, druge gospodinjske predmete v količinah, katerih skupna vrednost ne presega 1.400.000 dinarjev.

Torej se splača povabiti kakega strica (izseljenca), da jesen življenja preživi v rojstnem kraju.

BRADA IN BRKI

Redno britje je danes za moške kulturna potreba. Pribor za britje, suho ali mokro, naj bo osebni. Po mokrem britju speremo britev in čopič pod tekočo vodo in ju postavimo tako, da se odtečeta. Električni aparat pa očistimo s posebno ščetko. Zmotno je mišljenje, da moški, ki nosi brado, nima skrbi z britjem. Kožr želi imeti negova: no brado, si mora vsak dan briti kozo ob bradi ter prizetati brado in brke, da ne silijo žez zgornjo ustnico.

Naredi sam

POPRAVILO ČEVLJEV

Zaradi načina, kako danes delajo večino čevljev, lahko nestrokovnjak opravi samo določene vrste popravil. Lahko, na primer, obnovi podplate in pete iz usnja ali gume in popravi obtočene kapice. Podplatov in pet iz plastike ne moremo popraviti sami.

Kako nalepimo nov podplat? Podplate iz usnja in gume nalepimo na enak način, le da so pripravljala dela dela pri obeh materialih različna. Da bo lepilo čim bolje prijelo, očistimo z rašpo z vmesne usnjene lege podplata staro lepilo in umazanijo. Gumijasti podplat pa otreemo s topilom, na primer s čistim bencinom, in ga potem z grobim brusnim papirjem naraskamo. Nato skrtamo prah. Na porozne usnjene podplate, ki vpijajo lepilo, nanesemo lepilo, potem ko se je prvi nanos posušil, še enkrat.

Za oporo pri pribijanju nalepljenega podplata je idealen čevljarški trinožnik; zadostuje pa tudi, če z roko podpiramo podplat znotraj v čevlju.

Pritrjevanje gumijastih pet. Če je treba usnjeno peto nadomestiti z gumijasto, moramo poprej zaradi debeline gume odstraniti s stare pete najmanj dve legi usnja. Gumijaste pete so na voljo izdelane, z izrezanimi luknjami za žeblice in ustrezajočimi žeblici, včasih pa so celo za zaščito vstavljene v luknje kovinske podložke. Pri pribijanju pete položimo čevljar na leseno kladlo, vpeto v primež. Najbolje gre seveda s pravim čevljarškim trinožnikom. To orodje ima lahko tudi različno velike vstavke.

Pa še beseda dve o pritrjevanju usnjenih pet. Na usnje zarišemo obliko pete in peto natančno izrežemo. Usnjene pete pribijemo s po robu gosto razporejenimi žeblici. Pripravljala in zaključna dela so enaka kot pri gumijastih petah.

MARTIN JE PRED VRATI — PRIPRAVIMO MU GOS

Gos polnjena z jabolčnomesnim nadevom

Potrebujemo: očiščeno gos (pribl. 3600 g), sol, poper, 3—4 jabolka, 1 večjo čebulo, želodec in srce gosi, 500 g govedine, 1 žlico olja, drobno narezano čebulo, majaron, timijan, meliko.

Priprava: Gos splaknemo in do suhega obrišemo, škofijo odrežemo, znotraj in zunaj posolimo in popramo, potem ko smo iz notranjosti odstranili kite in drugo nekakovostno notranjščino. Jabolka umijemo, vsako razkosamo na štiri dele in odstranimo pečke. Dodamo olupljeno in razpolovljeno čebulo in jo skupaj z jabolki v strojčku za zelenjavo narežemo. Tudi govedino na hitro oplaknemo in s kuhinjsko krpo osušimo, nato pa jo narežemo na 3 cm velike kose, ki jih skupaj z gosjo drobovino v strojčku grobo zmeljemo. Tako pripravljeno maso zmešamo z jabolki in čebulo (prej smo jih drobno sesekljali) in krepko začimimo z navedenimi začimbami. S to zmesjo napolnimo gos, odprtino zašijemo, noge in peruti povežemo in spečemo pri 200 stopinjah Celzija, potem ko smo namastili ponev in dolili skodelfico vode. Med pečenjem gos dvakrat, trikrat obrnemo, zalivamo z lastnim sokom. Približno na polovici pečenja z žlico posnamemo in odstranimo mast, ki se izloči. Kakšnih deset minut pred koncem pečenja gos premažemo s slano hladno vodo, da koža lepše porjavi. V ta namen zadnje minute pečenja tudi zvišamo temperaturo v pečici na 225 stopinj.

Še nasvet: če nam pripravljen nadev ne bo povsem zapolnil notranjosti gosi, dodamo ustrezno količino razpolovljenih jabolk.

Izbran model

Čeprav brez običajnega sprehajališča, je bila sobotna revija v restavraciji hotela Jeruzalem zanimiva. Modno revijo s predstavitev jesensko-zimske kolekcije je v sodelovanju s frizerskim salonom Anica in prodajalno obutve Peko organiziral modni atelje Kolenko. Ob izbrani glasni in diapozitivih so zbužali pozornost nekateri modeli, predvsem pletenine in popoldanske obleke ter ohlapne rdeče jakne v modni kombinaciji s črnimi klobuki in krili. Posamezni izdelki so bili prava paša za oči in pravcato odkritje za vse, ki so rade okusno, predvsem pa modno oblečene in niso vedele za ročno spretnost matere Matilde in smisel za oblikovanje hčerke Tine, diplomantke šole za oblikovanje. Slednja je pripravila tudi uvod v modno revijo, na kateri so omenjane modele predstavili amaterji — dekleta in fantje ter nekaj priscnih malčkov z ljutomerskih ulic.

b. b.

Foto: D. Lopernik

Ljudje med seboj

Bodite točni!

Res je dandanes včasih težko držati obljubo, da bomo ob določenem času tam in tam. Vendar je pač treba upoštevati tudi gnečo na cesti in pomanjkanje parkirnega prostora ter se odpraviti z doma toliko prej. Netočnost je še zmerom zelo neprijetna reč za oba prizadeta, za tistega, ki zaradi zamude hiti, in za onega, ki čaka.

V zasebnem krogu, na primer pri povabilu na kosilo doma, čakamo na zamudnika četr ure, če smo v vabilu omenili točen čas. Potlej začnemo servirati. Ko gost pride, se opraviči in začne pač z jedjo, pri kateri je prispej — razen če smo lahko brez težav prihranili zanj tudi prejšnje jedi.

Pri zasebnih zabavah, kjer ni glavne jedi oziroma obroka, ni poi ure zamude nič hudega.

Zelo motijo zamude pri javnih prireditvah. V gledališču ali na koncertu moramo zunaj ali pri vходу stoje počakati do konca dejanja oziroma skladbe, šele v odmoru smemo sedeti na svoj prostor. V kinu se je skoraj že udomačila grda navada, da ljudje prihajajo z zamudo. Pri tem sedeči kajpak vstanejo, da zamudnik laže pride mimo njih, zamudnik pa se prine do svojega sedeža z obrazom proti stoječim in se jim tiho zahvali s »hvala lepa«.

Akademski četrt je navada, da se prireditve, sestanki in podobno začne četr ure po napovedanem času. Nekdaj so celo na vabilu označevali, ali bo upoštevana akademska četrt ali ne. »S. t.« je pomenilo točen začetek, »C. t.« pa petnajstminutno zamudo.

GOLJUFJA

- Vidiš tistega debeluha za dolgo mizo?
- Vidim, zakaj vprašaš?
- Zaradi njega sem ob sto milijonov.
- Kako?
- Milijonar je, pa hudič ni dovolil, da bi se poročil z njegovo hčerko.

Cestno podjetje Maribor, n. sub. o. TOZD za vzdrževanje in varstvo cest Murska Sobota, n. sub. o., Murska Sobota, Lendavska c. 61

Komisija za delovna razmerja in varstvo pri delu temeljne organizacije za vzdrževanje in varstvo cest Murska Sobota

objavlja prosta dela in naloge

Voznika vozila od 3 do 9 ton

(2 delavca)

Pogoji: VK delavec, izpit C in E kat., 2 leti delovnih izkušenj na enakih delih, 2 meseca poskusnega dela.

Strojnika srednje gradbene mehanizacije

(2 delavca)

Pogoji: KV delavec strojne smeri, 3 leta delovnih izkušenj na enakih delih, 2 meseca poskusnega roka.

Delovno razmerje s kandidati bomo sklenili za nedoločen čas, s polnim delovnim časom.

Vloge z dokazili o izpolnjevanju zahtevanih pogojev pošljite v 8 dneh od objave na naslov:

Cestno podjetje Maribor, n. sub. o. Maribor — Iztokova ul. 30, kadrovska služba.

Kandidati bodo o izbiri obveščeni v 15 dneh od poteka prijavnega roka.

Usposabljanje prilagoditi potrebam

V krajevni organizaciji ZRVS Park v Murski Soboti so si izdelali program dela na osnovi analize dosedanjega delovanja in ocene razmer v sedanjem trenutku. Ker je obdobje, v katerem živimo, zelo zahtevno, terja tudi od članov ZRVS zaostreno odgovornost za uresničevanje sprejetih nalog, hkrati pa tudi večjo aktivnost v svojih bivalnih in delovnih okoljih. Vse te naloge so jasno opredelili v programu dela KO ZRVS Park v Murski Soboti, nam je povedal predsednik Ladislav Lipič. Analiza, ki so jo izdelali, je pokazala, da udeležba na dosedanjih oblikah usposabljanja ni bila najboljša, zato iščejo način, kako pritegniti čimveč članov. Odločili so se, da bodo letošnje usposabljanje organizirali ob nedeljah, da ne bi izostajali z dela. Prizadevali pa si bodo, da pri članstvu dosežejo, da bo udeležba na vseh oblikah usposabljanja temeljila na osnovi zavestne opredelitve in spoznanj o nujnosti pridobivanja znanja ter da je to pravica in dolžnost slehernega člana, pri čemer pa je tudi potrebno zagotoviti, da bo vsebina usposabljanja ustrezala potrebam obo-

usposabljanje narodne zaščite ter z oblikami bojnega delovanja obojnih sil na začasno zasedenem ozemlju, kar bodo popestrili z ogledom poučnega filma. Prav tako bodo praktično reševali nalogo na terenu.

NIČ NAS NE SME PRESENETITI

Na drugem sklicu, ki bo 11. novembra, bodo pismeno preverjali znanje. Izvedli bodo tudi streljanje z vojaško pištolo, kar rezervne vojaške starešine najbolj pogrešajo. V sodelovanju z občinskimi štabom teritorialne obrambe in ostalimi KO ZRVS mesta Murska Sobota bodo na dvorišču srednješolskega centra tehniško-pedagoške usmeritve organizirali ogled orožja, ki ga ima na voljo teritorialna obramba. Na ogled, ki bo od 8. 12. ure, vabijo tudi ostalo prebivalstvo.

V sodelovanju s KK SZDL v KS Park in občinskimi štabom civilne zaščite pa so se tudi vključili v akcijo zagotavljanja sredstev za osebno zaščito pred vojnimi dejstvom in v drugi nevarnostmi. Preko uličnih in blokovskih poverjenikov civilne zaščite bodo vsakemu gospodinjstvu prikazali uporabo kompleta za osebno zaščito. S trgovskim podjetjem Potrošnik pa se tudi dogovarjajo, da bi osebno zaščitno opremo razstavili v eni izmed trgovin v Murski Soboti. Prav tako se dogovarjajo, da bi s posojili omogočili nakup te opreme.

F. Maučec

sestavil	odlični italijanski filmski komik	pejnov liker	avstro-ogrski srebrnik	reka med SZ in Mongolijo	kvetnja, gib	bojni strup	it. skladatelj (-Vragov trileček-)
brzo-strelka							
špartanski kralj							
žival, ki živi v brlogu							
enota za emancipacijo					Mark Twain sloj		
Čapkova drama				domače živali naziv, uzdevek			
Tone Tomšič			hrvaska filmska igralka (Inge)				
kisik		Marxovo rojstno mesto	roditeljica drog v kozolcu				
posledica duševne preobremenitve						nravstveno načelo	zgornji del stopala
Talisoval osvežujoča pijača				barva kože, polnaravna sila			
borišče boksarjev					tantal	osebni zaimek	
umar deteta							
študent iranstike							

REŠITEV PREJŠNJE KRIŽANKE — Vodoravno: smodnik, tableta, Eleanor, Kirka, LN, Adra, oje, AL, Bergamo, R, nered, Ukana, Senegal, epizoda, Ca, Anet.

Studentski servis v Soboti vse leto

S 5. novembrom 1984 je začel Studentski servis Maribor — podružnica M. Soboti delovati neprekinjeno. Ta korak je brez dvoma pomemben za pomursko regijo, in to predvsem iz dveh razlogov: delovne organizacije bodo lahko zaposlile manjše vrzeli z delovno silo (dopust, bolniške), mladinci in mladinici pa si bodo lahko zaslužili nekaj denarja. O sami potrebi prilagoditve zasluzka za mlade v teh gospodarskih časih sploh ni potrebno govoriti, kajti vsi vidimo, da so naši pasovi že preveč zategnjeni, mladi pa so s tem za marsikaj prikrajšani.

Servis bo delal dvakrat tedensko — v ponedeljek ob 8. do 13. in od 15. do 17. ure ter v sredo od 13. do 16. ure.

Poslovanje servisa v letošnjem letu je bilo izredno uspešno — vsi mladinci, ki so iskali delo, so ga tudi dobili in s tem prišli do prepotrebnega zasluzka. Tudi naročniki dej so bili zadovoljni, kar spodbija trditev, da mladina ni za delo. Kako tudi ne bi bila delavna v času, ko je pomemben vsak dinar?

Kljub dobremu poslovanju pa letošnje možnosti niso bile niti približno izkoriščene. Naročila za dela so v več kot 90 odstotkih prihajala iz M. Sobot, čeprav je servis namenjen celi pomurski regiji, torej vsem širim občinam. Vzrok je predvsem v nepoznavanju namena in poslovanja Studentskega servisa izven M. Sobot. Tako je potrebno te stvari še enkrat pojasniti.

Studentski servis je delovna organizacija, ki posreduje dela delovnim organizacijam, obrtnikom

(preko obrtne zadruge) in občanom. Delavci so člani Studentskega servisa — študenti in učenci srednjih šol. Zaradi te dejavnosti (mladim izboljšati življenjski standard) servis tudi ni obremenjen z davčinami, ki so za stalno zaposlenega delavca v združenem delu okrog 70 odstotkov od neto osebnega dohodka. Cene del so tako nižje od cene (bruto) stalno zaposlenega delavca in so za naročnike del ugodne.

Potek poslovanja:

- naročnik ustno ali po telefonu sporoči svoje potrebe po delavcih;
- servis v najkrajšem času pošlje svojega člana na delovno mesto in mu izda napotnico za delo;
- po končanem delu naročnik izpolni napotnico (številno opravljene ur, podpis, pečat) in jo vrne servisu;
- servis pošlje naročniku račun za opravljeno delo, ki ga naročnik plača s položnico. Za stroške poslovanja računa servis naročniku

še 10 odstotkov od cene, ki jo dobi delavec — član Studentskega servisa.

Osnovna načela poslovanja servisa so predvsem hitrost pri postavitvi delavca na delovno mesto, nižja cena od cene stalno zaposlenega delavca in sodobno (enostavno) poslovanje.

Cene so odvisne od vrste, trajanja in zahtevnosti del in so od 120 din na uro naprej.

Po analizi dela v letošnjem poletju smo opazili, da je bilo največ naročnikov iz delovnih organizacij, manj je bilo obrtnikov in najmanj občanov (selitve, sprava premoga in drv, gospodinjstva dela, varovanje otrok...).

Opazili smo tudi precej zlorabljan zakonov in to predvsem pri zaposlovanju mladih pod krinko počitniške prakse itd.

Studentski servis ima svoje prostore v pisarni Kluba mladih v M. Soboti, Trubarjev drevored 4 (tel. 21-038), torej v soboškem gradu. Novi člani morajo imeti za vpis potrdilo o šolanju, fotografijo in denar za članarino (25,00 din), stari člani pa morajo svoje članke izkaznice podaljšati s potrdilom o šolanju.

Mladinke in mladinci, pridite torej v Studentski servis! Darko Kutoš

tedenski koledar

- PETEK, 9. november — Teodor SOBOTA, 10. november — Leon NEDELJA, 11. november — Martin PONEDELJEK, 12. november — Emil TOREK, 13. november — Stanislav SREDA, 14. november — Lovrenc ČETRTEK, 15. november — Leopold

kino

PARK MURSKA SOBOTA

9. novembra ob 17. uri domači film: VELIKI TRANSPORT in ob 19. uri italijanski film: NEPREMAGLJIVI GLADIATOR;
11. novembra ob 15. uri domači film: VELIKI TRANSPORT ter ob 17. in 19. uri italijanski film: NEPREMAGLJIVI GLADIATOR;
12. in 13. novembra ob 17. in 19. uri francoski film: BILITIS;
14. in 15. novembra ob 17. in 19. uri ameriški film: „FARMARKE Z ROŽNATIMI OČMI“.

LENDAVA

9. novembra ob 17. in 19.30 uri ameriški film: ZAKLAD V IZGUBLJENEM LETALU;
10. novembra ob 17. in 20. uri ameriški film: MOJE PESMI, MOJE SANJE;
11. in 12. novembra ob 17. in 20. uri ameriški film: MOJE PESMI, MOJE SANJE;
15. novembra ob 17. in 19.30 uri ameriški film: ŠTIRJE PRIJATELJI.

ČRENŠOVCI

9. novembra francoski film: NEMORALNA; ogled filma mladinci do 16. leta starosti ni dovoljen.
15. in 16. novembra ameriški film: PREDSTAVA GROZE IN STRAHU.

LJUTOMER

10. novembra ob 19.30 uri ter 11. novembra ob 17.15 in 19.30 uri zahodno nemški film: PREK SEDMIH POSTELJ;
14. novembra ob 17.15 in 19.30 uri ameriški film: PEKLENSKI ANGELI.

GORNJA RADGONA

9. novembra ob 18.30 uri angleški film: STRUP ČRNE MAMBE in ob 20.30 uri nemški film: MADAM IN NJENA NEČAKINJA; ogled filma otrokom ni dovoljen.
10. novembra ob 19. uri angleški film: STRUP ČRNE MAMBE;
11. novembra ob 17. uri ameriški film: ČLOVEK HITREJŠI OD ZVOKA in ob 19. uri nemški film: MADAM IN NJENA NEČAKINJA; ogled filma otrokom ni dovoljen.
14. novembra ob 19. uri ameriški film: TOOTSIE;
15. novembra ob 19. uri ameriški film: TOOTSIE.

prodam

- KRAVO, brejo šest mesecev, kontrola A, prodam. Bakovci, Poljska 9. M-5348
OMARO ZA JEDILNICO, raztegljivo mizo s šestimi stoli, pomivalno korito in zgornje elemente prodam. Murska Sobot. Prekmurske brigade 2 — ob mlinu. M-5349
OTROŠKO STAJICO, posteljico, športni voziček in moško kolo ugodno prodam. Telefon zvečer — 22-021. M-5350
JAWO 350, letnik 1976, športno preurejeno registrirano do septembra 1985, ugodno prodam. Velika Polana — blok. M-5352
PSE BREZ RODOVNIKA PRODAM. Franc Schiplič, Lendavska št. 11. M-5353
PUJSKE PRODAM. Koloman Podlesek, Nemčavci 27. M-5354
FORD CAPRI IN ZASTAVO 750 prodam po delih. Naslov v upravi lista. M-5306
MLADO KRAVO S TELETOM PRODAM. Janez Varga, Strehovci 60. p. Dobrovnik. M-5307
GS 1. 2. letnik 1978, ugodno prodam. Telefon po 18. uri: 22-258. M-5308
GRAMOFON TOSCA 25 prodam. Telefon 23-669. M-5309
KRAVO, staro pet let, brejo šest mesecev, prodam. Kovačevci 29. p. Grad. M-5310
TRAKTOR IMT 540 PRODAM. Hauzler, Gerlinči 40. M-5311
RENAULT 18 TLJ, star deset mesecev, prevoženih 10.000 km, bele barve, ugodno prodam. Telefon 24-620. M-5312
REGAL ZA DNEVNO SOBO prodam. Ogled po 15. uri. Vlačičič, Murska Sobot. Vrtna 6. M-5313

NAROČNINA

za leto 1984 je 700 dinarjev, za inozemstvo pa 1500 dinarjev. Ste obveznost do domačega tednika že izpolnili?

TRAKTOR ŠTORE 504, nov (kabina, kompresor, zračni ventil), prodam. Informacije od 7. do 14. ure po telefonu: 78-408.

DVA KOMPLETA LEŽAJEV ZA ZADNJA KOLESA ZA FORD TAUNUS 12 M PRODAM. G. Lakoš 123. Le-393

OA LADO 1200, letnik 1975, prodam. Informacije na KU Cankova. M-OP

CISTERNO ZA GNOJNICO, 1700 l, prodam. Hozjan, M. Polana 60. M-5366

MLADO KRAVO s teletom prodam. Odranci 282. p. Črenšovci. M-5367

GOZD, 70 arov, les za drva, prodam. Naslov v upravi lista. M-5368

POHIŠTVO ZA SPALNICO, dobro ohranjeno, ugodno prodam. Piškur, Murska Sobot. Stara ulica 8. M-5370

SALONITNE PLOŠČE, 110 kosov, dolžine 170 in gumo za traktor (28-10), prodam. Bakovci, Prečna 18. M-5371

MALE PUJSKE PRODAM. Cigut, Nemčavci 35/A. M-5372
ZASTAVO 750, letnik 1975, prodam. Lazar, Bakovci, Mladinska 30. M-5373

OPEL KADET, starejši letnik, dobro ohranjen, prodam. Beltinci, Panonska 43. M-5374

MOTOR ZA MENJALNIKOM IN POLOSOVINE ZA R 4 PRODAM. Cena 30.000 din. Stanjevci 4.

POHIŠTVO ZA KUHINJO, trajnogorečo peč in pohištvo za dnevno sobo prodam. Fartelj, Cankarjevo naselje 115. M-6376

GOZD, 28 arov (kvalitetna drva), prodam. Informacije po 16. uri pri Pintariču, M. Črnci 37 (pri kape-lij). M-5377

KRAVO, staro osem let, osem mesecev brejo, prodam. Murski Črnci 37 (pri kape-lij). M-5378

RENAULT 12, letnik 1974 in RENAULT 18, letnik 1982, prodam. Informacije po telefonu 23 122 med 13. in 15. uro. M-5379

GOLF DIESEL PRODAM. Pečarovi 118. p. Mačkovci. M-5380

TELECO, brejo osem mesecev ali starejšo kravo prodam. Sebeborci 57. M-5381

ZASTAVO COMBI 430 K, letnik 1977, osemsedežni, obnovljen v juliju, prodam. Ogled od 13.—15. ure. Jakovljevič, Murska Sobot. St. Rozmana 12. M-5386

DISCO PLOŠČE MIKSER, večje število in ojačevalec prodam. Telefon 71-213. In-622

KRAVO, starejšo, brejo 9 mesecev, ali kravo, staro 3 leta, brejo 6 mesecev, obe A kontrola, prodam. Jože Novak, Mačkovci 25. M-5390

ZASTAVO 101, letnik 1975, prodam. Lipa 111. M-5391

sobe

SOBO, lahko neogrevano in neopremljeno, s posebnim vhodnim isčem.
KAKRŠNOKOLI DELO v popoldanskih ali večernih urah sprejem. Naslov v upravi lista. M-5305

kupim

ZASTAVO 750 ali FIAT 126 P, v dobrem stanju, kupim. Elizabeta Koralj, Gornji Lakoš 132. p. Lendava. M-5333
GARSONJERO ALI ENOSOBNO STANOVANJE, centralno ogrevano (dohod z dvigalom), kupim. Plačam takoj v gotovini. Informacije po telefonu 24-550, po 15. uri. M-5293
OLTOV PLUG, 10-colni in lažji dvoosni traktorski prikolica (gumi voz), kupim. Halb, Petoča 63, telefon 22-210, interna 258. M-5382

razno

PREKLIC!
Preključem neresnične besede, ki sem jih izrekla o Milenki Pušnik iz Podgradja. Marija Hozjan, Spodnje Konjišče 1. M-5340
PREKLIC!
Preključem veljavnost hranilne knjižice št. 14148-1, izdano pri HKS Paonka M. Sobot. Alojz Črnko, Čepinci 104. p. Petrovci. M-5295
PROSTOR ZA MIRNO OBRT (PEDIKERSKO), S SANITARIJAMI VSREDIŠČU MESTA, lahko tudi dvorišna zgradba, vzajem v najem. Naslov v upravi lista. M-5355

Kmalu izid prve velike plošče domače skupine

Ko smo pred nekaj meseci ob koncertu skupine Zasilni izhod zapisali, da konec koncerta, ki so ga po dveh letih premora priredili v Murski Soboti, pomeni začetek nove glasbene poti, se nismo zmotili.

Čeprav je bilo na koncertu opaziti nekaj spodrslijajev, članov skupine ni zajelo malodušje, prav nasprotno. Še bolj so se oprileli dela in vadili, vadili, tu in tam so tudi zaigrali na koncertu ali prireditvi, predvsem pa so se dogovarjali za snemanje prve velike plošče, čeprav je to takrat zvenelo kot utopija in velika želja. Da do plošče ni tako lahko priti, so pokazali že prvi pogovori s producenti. Najni so bili še nastopi v širšem jugoslovanskem prostoru. Tako so ob pomoči znane zagrebskega glasbenika in člana orkestra RTV Zagreb, Petra Petjeja, v Zagrebu organizirali nekaj koncertov.

Prvi je bil nastop v Studentskem centru Zagreb. Poslušalci in obiskovalci so bili presenečeni nad kakovostno in nekonvencionalno glasbo, ki jo Zasilni izhod ponuja. Sledilo je povabilo v glasbeni center in zbirališče zagrebske mladine v dvorano Kulušić. Prav ta koncert pa jim je odprl pot in tehtnico nagnil v prid snemanju plošče, saj je sledilo veliko ugodnih kritik glasbenih urednikov radijskih in časopisnih hiš. Dogovorili pa so se tudi za več nastopov na TV Zagreb.

Tako je bilo vse pripravljeno za potovanje v Beograd, kjer so od 1. do 8. oktobra posneli deset lastnih

skladb za svojo prvo veliko ploščo.

Snemanje je bilo zelo uspešno, zagotavljajo člani skupine. Potekalo pa je v studijih 5 in 6, ki sta trenutno v Jugoslaviji najbolj opremljena. Zasilni izhod je prva slovenska skupina, ki je snemala v teh studijih, ki sta rezervirana predvsem za najboljše predstavnike jugoslovanske rock in folk scene (Željko Bebek, Lepa Brena itd.). Producenta plošče sta Petar Petej in Slobodan Marković. V veliko pomoč pa so jim bili tudi vsi, ki se na glasbo v hiši RTB kaj spoznajo. Po uspešnem snemanju so sledili intervjuji v Studiju B in na Valu 202

Radia Beograd, Studentskem radiu Beograd in glasbenem časopisu Rock.

Do izida plošče manjkata še remix in snemanje glasov. Glasba in besedila so delo članov samih, napisana pa so v slovenščini, srbohrvaščini in angleščini, kar priča o narčrtovanem prodoru na celotno glasbeno sceno Jugoslavije. Naklada plošče bo 5000 kosov. Likovni osnutek ovitka sta pripravila priznani fotografski mojster Lado Klar iz M. Sobot in član skupine Srečko Merklin. Na policah naših trgovin pa naj bi se pojavila že v drugi polovici decembra. v. celec

Člani skupine Zasilni izhod, ki že komaj čakajo na izid svoje prve velike plošče: Miran Celec — bobni, Srečko Merklin — kitara, Bela Čerpnjak — bas, Marjan Farič — saksofon, Andrej Celec — kitara in Jože Zadravec — klavijature.

Ali se industrijsko oblikovanje spleča

Žal je treba poudariti, da se pomembnosti industrijskega oblikovanja v naših OZD kaj malo zavedajo. Dokaz za to je tudi slaba udeležba na posvetovanju »Oblikovanje za prodorno gospodarstvo«, ki je potekalo kot spremljevalna prireditelja na letošnjem desetletnem bienalu industrijskega oblikovanja (BIO 10) v Ljubljani.

Problematika industrijskega oblikovanja je pri nas vse preveč podvržena kratkovidni stroškovni logiki. Le malokdo vidi v tem relativno majhnem strošku možnost za obstoj in razvoj neke OZD in tudi celotnega gospodarstva. Strošek, ki danes površno gledano predstavlja nepotreben izdatek, bo čez nekaj časa prerastel v dobiček, uspeh, ugled, konkurenčnost doma in v tujini in še bi lahko naštevali prednosti, katerih nikakor ne smemo zanemarjati.

Pri nas je že nekaj delovnih organizacij, ki so vključile med svoje poslovne aktivnosti tudi sistematično delo na področju industrijskega oblikovanja. Naj omenim samo Muro, Stol Kamnik, Elan in še nekaj jih je, o uspešnosti katerih ne moremo dvomiti.

Seveda poslovna uspešnost ni in ne sme biti edini motivacijski faktor. Predvsem je

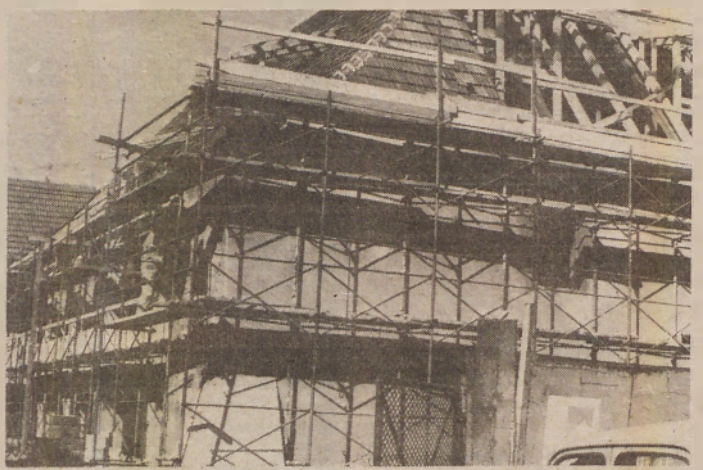
treba upoštevati človeka in njegovo počutje, ki je vsekakor pogojeno z okoljem, v katerem živi. Napori na področju industrijskega oblikovanja se morajo dotakniti tudi našega okolja, v katerem živimo, delamo, ustvarjamo.

Danes je vse preveč izdelkov, ki so bolj sami sebi namen. Za človeka nimajo uporabne in estetske vredno-

sti. Ob pogledu na takšne izmečke množične proizvodnje človeku postane kar slabo.

Z malo volje in sistematičnim delom na področju industrijskega oblikovanja bi lahko marsikaj popravili in zagotovo bi se nam to v prihodnosti obrestovalo.

Darko Žunič

PRENOVA SE NADALJUJE: Stari mestni predel Gornje Radgone bo do 1. marca bogatejši še za prenovljeno stavbo na Kerenčičevi 11, tik ob mejnem prehodu. Dela, s katerimi so pričeli gradbinci soboškega tozda Konstruktor avgusta, dobro napredujejo in če jim bo vreme naklonjeno, ni bojazni, da jih ne bi končali do zastavljenega roka. Za prenovlo so skupno vložili 34,7 milijona dinarjev občinska stanovanjska skupnost, UNZ M. Sobot in Kompas. Prvi bodo pridobili 4 stanovanja, drugi prostore za dejavnost mejne milice, tretji pa dodatnih 50 gostinskih sedežev, ki bodo dobrodošli ob gostinskih konicah, in „free shop“ (če bo dosežen dogovor s carino) ali trgovsko prodajalno s spojniki.

V. Pavco

VESTNIK

DELEGATSKI

Delegatsko glasilo občine
Murska Sobota

Številka 8

Leto IV

8. november 1984

VSEBINA 8. ŠTEVILKE DELEGATSKEGA VESTNIKA

- predsedniki zborov Skupščine občine Murska Sobota sklicujejo seje zborov, dne 21. in 22. novembra 1984
 - osnutek resolucije o politiki uresničevanja družbenega plana občine Murska Sobota za obdobje 1981 – 1985 v letu 1985
 - analiza izvajanja družbenega plana občine M. Sobota za obdobje 1981 – 1985 in analiza možnosti razvoja občine M. Sobota v obdobju 1986 – 1990
 - smernice za pripravo družbenega plana občine M. Sobota za obdobje od leta 1986 do leta 2000
- predsedniki zborov Skupščine občine Murska Sobota sklicujejo

33. sejo Zbora združenega dela

33. sejo Zbora krajevnih skupnosti

33. sejo Družbenopolitičnega zbora

Seji Zbora združenega dela in Zbora krajevnih skupnosti bosta v četrtek, dne 22. novembra 1984, ob 8. uri v prostorih Skupnosti za požarno varnost (gasilski dom), M. Sobota, Cankarjeva 75.

Predsednik Zbora združenega dela in Zbora krajevnih skupnosti predlagata naslednji dnevni red:

1. izvolitev in poročila verifikacijskih komisij,
2. osnutek resolucije o politiki uresničevanja družbenega plana občine Murska Sobota za obdobje 1981—1985 v letu 1985,
3. osnutek resolucije o politiki uresničevanja usmeritev družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1981—1985 v letu 1985,
4. analiza izvajanja družbenega plana občine M. Sobota za obdobje 1981—1985 in analiza možnosti razvoja občine M. Sobota v obdobju 1986—1990,
5. smernice za pripravo družbenega plana občine M. Sobota za obdobje od leta 1986 do leta 2000,
6. predlog družbenega dogovora o skupnih osnovah in merilih za oblikovanje in delitev sredstev za osebnih dohodke funkcionarjev v SR Sloveniji,

7. delegatska vprašanja in odgovori na vprašanja,

8. predlogi, sklepi, mnenja in obvestila.

SEJA DRUŽBENOPOLITIČNEGA ZBORA BO

v sredo, dne 21. novembra 1984, od 13. uri v sejni sobi Službe družbenega knjigovodstva M. Sobota.

Delegati Družbenopolitičnega zbora bodo obravnavali vprašanja, ki jih bosta ostala dva zbora obravnavala pod točkami 2., 3., 4., 5., 6., 7. in 8.

Gradivo za obravnavo 2., 4. in 5. točke je objavljeno v tej številki Delegatskega vestnika.

Gradivo za obravnavo 3. točke dnevnega reda je objavljeno v 31. številki Poročevalca, dne 23. oktobra 1984. Stališča izvršnega sveta bodo posredovana vodjem delegacij, vodjem konferenc delegacij in delegatom Družbenopolitičnega zbora.

Gradivo za obravnavo 6. točke je objavljeno v 32. številki Poročevalca, dne 24. oktobra 1984.

Informacija k 7. točki bo podana na seji.

— osnutek resolucije o politiki uresničevanja družbenega plana občine Murska Sobota za obdobje 1981 — 1985 v letu 1985

I. KLJUČNI CILJI IN NALOGE DRUŽBENOEKONOMSKEGA RAZVOJA V LETU 1985

V skladu s cilji opredeljenimi v dolgoročnem programu gospodarske stabilizacije ter osnovnimi usmeritvami družbenega in ekonomskega razvoja SR Slovenije bomo v občini v letu 1985 uresničili naslednje ključne cilje in naloge:

- nadalje krepili samoupravne družbenoekonomske odnose in dosledneje uveljavljali sistem socialističnega samoupravljanja ter uresničevali cilje in naloge gospodarske stabilizacije, zaostriili odgovornost vseh, zlasti izpostavili individualno odgovornost in dosledno sankcionirali vse odnike od samoupravno sprejetih odločitev in nalog;

- nadalje povečali izvoz blaga in storitev na konvertibilno tržišče ter devizni priliv kot temeljni pogoj povečevanja proizvodnje ter razvijali in poglobljali višje oblike gospodarskega sodelovanja s sosednjima državama;

- povečali obseg in kakovost proizvodnje ter boljše izkoriščali naravne danosti in razpoložljive kapacitete. Prilagajali se bomo zaostrenim tržnim razmeram, zlasti v kmetijski proizvodnji, kjer bo dan poudarek primarni proizvodnji in višji stopnji predelave kmetijskih proizvodov;

- uvajali sodobno tehnologijo v proizvodne, upravljalne in delovne procese;

- prilagajali vse oblike porabe materialnim možnostim; izboljšali rezultate gospodarjenja ter s produktivnim zaposlovanjem, boljšo organizacijo dela in bolj gospodarno izrabo proizvodnih dejavnikov ustvarili možnosti za hitrejšo rast dohodka, krepitev obratnih sredstev, akumulacije reproduktivne sposobnosti in materialne osnove dela ter s tem odpravljali likvidnostne težave in izgube.

- nadaljevali s prizadevanji za reorganizacijo strokovnih služb in organov samoupravnih interesnih skupnosti ter s tem racionalizirali delo in zmanjšali stroške poslovanja. Prioriteto v razvoju bo imelo šolstvo in zdravstvo.

II. MATERIALNI OKVIRI RAZVOJA OBČINE V LETU 1985

Z uresničevanjem temeljnih razvojnih ciljev in doslednim izvajanjem sprejetih nalog iz dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije bo v občini Murska Sobota v letu 1985 možno povečati družbeni proizvod za 3 %. Da bi dosegli tako rast, bomo morali povečati industrijsko proizvodnjo za 3 % in kmetijsko proizvodnjo za 4 %.

Ena od najpomembnejših nalog v letu 1985 bo povečanje izvoza blaga in storitev na konvertibilno tržišče za 14 %. Ob tem bo potrebno krepiti obmejno gospodarsko sodelovanje, ki ima glede na geografsko lego občine velike možnosti za še hitrejši razvoj.

Uvoz bo možen le za najnujnejšo opremo in nabavo reprodukcijskega materiala.

Število zaposlenih se bo v občini povečalo v globalu za 2 %. V družbenih dejavnostih se praviloma ne bo na novo zaposlovalo, razen v zdravstvu.

Za uvedbo sodobnih postopkov in boljšo organizacijo dela pa se mora postopoma zmanjševati število administrativnih delavcev v OZD, družbenopolitičnih organizacijah, upravnih organih, samoupravnih interesnih skupnostih in bankah. Organizacije združenega dela bodo prednostno zaposlovalle pripravnike.

Z uresničevanjem načrtovane gospodarske rasti in zaposlenosti bo produktivnost dela porasla za 1,5—2 %. Za doseg tega cilja bo potrebno poleg učinkovitejšega uveljavljanja kvalitetnih dejavnikov gospodarjenja, še intenzivneje izkoristiti delovni čas, izboljšati odnos do dela ter dosledneje izvajati nagrajevanje po delu in rezultatih dela.

Rast osebnih dohodkov na zaposlenega mora biti usklajena z rastjo produktivnosti ter v odvisnosti od gospodarnosti in drugih kakovostnih kazalcev poslovanja. Ustvarjalno delo, inovatorstvo, izumiteljstvo in delo v težjih delovnih razmerah bo bolj ovrednoteno in nagrajevano. V tistih OZD, kjer bodo dosegali slabše delovne in poslovne rezultate se bodo realni osebni dohodki delavcev zmanjševali.

Nominalna rast sredstev za osebne dohodke, skupno in splošno porabo bo v letu 1985 za 10 % zaostajala za nominalno rastjo dohodka. S sprotnim usklajevanjem med letom bo realni obseg sredstev ostal na nivoju iz leta 1984.

Izboljšanje življenjskega standarda bo možno le ob produktivnejšem delu in boljšem gospodarjenju.

Politika cen bo v večji meri slonela na ekonomskih in tržnih zakonitostih, organizacijam združenega dela pa bo dano več samostojnosti pri oblikovanju cen.

III. MATERIALNE NALOŽBE

Za leto 1985 gospodarstvo občine načrtuje investicije v predračunski vrednosti 3.931.783.000 din. Predvidene investicije bodo financirane 36%

iz lastnih virov, 35% sovlaganjem in združevanje in 29% iz kreditnih sredstev. Organizacije združenega dela gospodarstva načrtujejo naslednje večje naložbe: Panonija bo začela z izgradnjo livarne.

ZGEP Pomurski tisk bo v TOZD Tiskarni zgradil drugo fazo proizvodno skladišnih prostorov in moderniziral strojno opremo.

DO Mura bo vlagala v ureditev proizvodnih prostorov v TOZD Oblačila, postopoma prešla na avtomatsko krojenje in nadaljevala z vlaganji v urejevanje predstavnštva v Ljubljani.

KZ Panonka bo pristopila h gradnji hladilnice v Puconcih, katera bo dokončana predvidoma v letu 1987.

TOZD Moravske toplice bodo pristopile h gradnji rastlinjakov in bazenov.

Certus TOZD Avtobusni promet bo razširil prostore avtobusne postaje v M. Soboti.

Poleg navedenih investicij bodo organizacije združenega dela v letu 1985 izvajale še druge naložbe, usmerjene predvsem v posodobitev proizvodnih procesov in voznega parka, varčevanje energije, ureditev pogojev dela ter širitve skladišnih prostorov.

Več prizadevanj bomo morali vložiti za hitrejšo vključevanje OZD iz občine v združevanje sredstev za nove programe in investicije, ki so pomembne za dinamičnejši gospodarski razvoj občine.

Omejene materialne možnosti za izvedbo investicij na področju gospodarske infrastrukture v občini se nadaljujejo tudi v letu 1985. Tako bodo interesne skupnosti s področja materialne proizvodnje poleg tekočega vzdrževanja izvajale v glavnem le najnujnejše investicije.

V komunalni dejavnosti se bo nadaljevalo z gradnjo severnega kanalskega kolektorja in čitilne naprave v M. Soboti ter zagotovila boljša vodoskrba mesta M. Sobota.

V letu 1985 bo asfaltirano skupno 4 km cest na odsekih Šalovci—Čepinci in Sebeborci—Andrejci (variante: Moravci—G. Moravci).

Mladinske delovne brigade bodo v okviru MDA Goričko 85 s prostovoljnimi delom nadaljevale z urejanjem cestišča na odsekih Sebeborci—Križevci in Križevci—Domanjševci.

Za uresničevanje načrtovane družbene stanovanjske gradnje se bo v naslednjem letu dokončala načrtovana gradnja 183 stanovanj. Za reševanje stanovanjskih vprašanj delavcev in občanov se bo zagotavljalo združevanje in namenska poraba solidarnostnih sredstev za nakup ali graditev solidarnostnih stanovanj in delno nadomeščanje stanarin.

Območna vodna skupnost bo regulirala naslednje vodotoke: Kučnico v odseku Fikšinci—Kramarovci v dolžini 2,6 km, Črntič v Domajincih, Titanov potok in Moravico v Moravcih v dolžini 3,6 km, Ledavo v odseku Pertoča—Večeslavci v dolžini 2,4 km ter Veliko Krko s pritoki v dolžini 7 km.

DO za PTT promet bo nadaljevala z izgradnjo VF sistemov na relacijah M. Sobota—Ljutomer—M. Sobota—G. Radgona in M. Sobota—Lendava, pričela z gradnjo oz. razširitvijo vozalne VATC Mačkovec, pristopila k razširitvi KATC Tišina in Prosenjakovci, pričela z uvedbo šalterskih terminalov na vseh občinskih poštah, zaključila gradnjo celotnega sistema koksialnega kabla na relaciji M. Sobota—Radenci. Nadaljevalo se bo z vključevanjem novih telefonskih naročnikov, postavljanjem javnih telefonskih govornic in z izgradnjo krajevnih telefonskih omrežij. Zgrajena bo tudi pošta v Rogašovcih.

Elektro Maribor TOZD Elektro Murska Sobota bo v skladu s programom elektrogosudarstva SR Slovenije za leto 1985 nadaljevala z izgradnjo elektroenergetskega omrežja s pomočjo katerega bo zagotovljena boljša oskrba z električno energijo. Začelo se bo tudi z izgradnjo plinovoda, katero financirajo OZD iz občine.

Na področju izgradnje objektov družbene infrastrukture bodo v letu 1985 zaključena gradbena in obrtna dela pri gradnji kirurškega bloka ter dokončana gradnja podružnične osnovne šole v Mačkovecih z dvema oddelkoma vzgojnovarstvene enote. Pristopilo se bo h gradnji šole s prilagojenim programom v M. Soboti in pripravila dokumentacija za gradnjo večnamenske dvorane pri osnovni šoli Edvarda Kardelja v M. Soboti. Skupnost občinskega varstva bo sofinancirala izgradnjo otroškega vrčca (variante: Černelavci, Rogaševci, Cankova).

IV. RAZVOJ POSAMEZNIH PODROČIJ

1. Vse organizacije združenega dela gospodarstva se bodo maksimalno zavzemale za doseganje čim boljših poslovnih rezultatov. Največji obseg industrijske proizvodnje bo dosežen z boljšim izkoriščanjem obstoječih zmogljivosti in delovnega časa, uvedbo novih programov in sodobne tehnologije, izboljšanjem pogojev dela, avtomatizacijo proizvodnih procesov z uporabo računalniške opreme, odpravljanjem ozkih grl, nemoteno preskrbo z prpomateriali in surovinami, predvsem pa z dvigom produktivnosti ter boljšo organizacijo dela in povezanostjo.

Učinkoviteje bo treba razreševati problematiko v kovinsko in lesno-predelovalni industriji ter z ustreznimi ukrepi trajneje izboljšati neugodni položaj teh organizacij.

V agroživilstvu bo potrebno ustvariti takšne pogoje in razmerje med cenami živine in mesa oz. mesnih izdelkov preko katerih bo mesna industrija lahko pokrivala vse družbenopriznane stroške klanj in predelave mesa ter ustvarila ustrezna sredstva za akumulacijo.

2. V kmetijstvu bomo nadaljevali z intenzifikacijo proizvodnje, izboljšali kvaliteto zemljišč ter smotrno izkoriščali kmetijske površine z večjo uporabo vseh agrotehničnih mer in ukrepov. Prioriteta bo še naprej dana primarni kmetijski proizvodnji in pridelavi hrane.

KG Rakičan bo v letu 1985 pridelal 5100 ton pšenice, od tega 4.270 merkantilne in 830 kg semenske, 10.080 ton koruze in 19.800 ton sladkorne pese.

V zasebni kmetijski proizvodnji bo dosežena proizvodnja 29.000 ton pšenice, 35.000 ton koruze in 26.000 ton sladkorne pese. Od navedenega obsega poljščin bo odkupljeno 8.500 ton pšenice, 1.500 ton koruze in celotna proizvodnja sladkorne pese.

V živinorejji bo v okviru KG Rakičan dosežena proizvodnja 1.230 ton govedi žive teže, 7.500 ton prašičev in 360.000 l mleka, v DO Agromerkur 5.900 ton piščancev ter pri zasebnih proizvajalcih 8.500 ton govedi, 7.000 ton prašičev in 48.000.000 l mleka, od katerih bo za trg odkupljeno 4.050 ton govedi, 2.950 ton prašičev in 28.040.000 l mleka. Zasebni kmetovalci bodo prodali tudi okoli 11.000 kom telet za pitanje in 1.000 glav plemenske živine.

Kmetijska zadruga Panonka bo širila in razvijala proizvodnjo sadja, semen in povrtin. Z realizacijo načrtovanih investicij bomo v občini tudi pričeli z izkoriščanjem termalnih voda pri proizvodnji povrtin v rastlinjakih.

3. Na področju turizma bomo nadalje razvijali zdraviliški turizem, ter vlagali v izboljšanje in razširitev turistične ponudbe.

Število nočitev gostov se bo v občini predvidoma povečalo za 5 %, od tega tujih gostov za 7 %.

4. V gradbeništvu bodo OZD še tesneje poslovno tehnično in kooperacijsko sodelovale, izboljšale konkurenčno sposobnost pri pridobivanju del izven regije in v tujini ter se vključevale v izgradnjo večjih projektov v SR Sloveniji.

5. Razvoj drobnega gospodarstva mora v večji meri sloneti na prenosu maloserijske in druge proizvodnje iz industrijskih organizacij v to dejavnost ter v hitrejšem odpiranju novih enot drobnega gospodarstva v družbenem sektorju in deficitarnih obratovalnic za storitvene dejavnosti.

6. Organizacije združenega dela se bodo aktivneje vključevale v bančno poslovanje in krepile svojo vlogo članic bank. Prednost pri kreditiranju bodo imele investicije usmerjene v izvoz in primarno kmetijsko proizvodnjo.

7. Na področju otroškega varstva bomo zaradi manjše možnosti graditve novih vzgojnovarstvenih zavodov postopno povečevali obseg ur krajših programov t. j. skrajšane priprave na šolo in 80-urnega programa predvsem na področju kjer ni organiziranih vzgojnovarstvenih organizacij.

8. V osnovnem šolstvu bo dana prioriteta izvajanju zagotovljenega programa. Uresničevati bo potrebno novi program življenja in dela osnovne šole z elementi celodnevne osnovne šole. Večje bo povezovanje šole z neposrednim okoljem ter z vsemi dejavniki v krajevnih skupnostih. Oddečki podaljšane bivanja in celodnevne osnovne šole bodo ostali v dosedanjem obsegu. Prav tako bodo v dosedanjem obsegu tudi vzgojnoizobraževalni programi v srednjem šolstvu, zavzemali pa se bomo za pridobitev programov elektro usmeritve in gradbeništvu.

Na področju izobraževanja bo od osnovne šole naprej omogočena dopolnitev opreme za pouk strokovno teoretičnega in praktičnega dela programov, računalništva in osnov informatike.

9. V zdravstvenem varstvu bo dana prednost hitrejšemu razvoju dispanzerskih metod dela v osnovnem zdravstvu, predvsem v splošni medicini. Izvajali bomo zdravilne dejavnosti bolnikov na domu ter z zdravstveno vzgojo in preventivno dejavnostjo prodrli v sleherno sredino življenja. Posebno skrb bomo tudi posvečali izboljšanju življenjskega in delovnega okolja.

10. Večja socialna varnost občanov bomo zagotavljali s širjenjem prostovoljnega socialnega dela in sosedske pomoči ter aktivnejšim vključevanjem invalidnih oseb v delo delavnic pod posebnimi pogoji.

11. Zaradi manjših materialnih možnosti bomo programe dela v kulturni in telesno-kulturni dejavnosti ohranili v dosedanjem obsegu, ob tem pa nadaljevali z vključevanjem delovnih ljudi in občanov v kulturno življenje ter razvijali množičnost v športno-rekreativni dejavnosti.

12. Raziskovalna skupnost bo uskladila interese uporabnikov in izvajalcev pri oblikovanju in izvajanju razvojnih projektov. V OZD bomo krepili raziskovalno dejavnost in skrbeli za čim večjo izrabo zmogljivosti, znanja in sposobnosti tovrstnih kadrov ter uveljavljali njihove pobude pri oblikovanju in izvajanju razvojnih projektov. V ta namen bomo nadaljevali s krepitvijo in organiziranjem razvojno-raziskovalnih enot. Raziskovalna skupnost bo nadaljevala z izvajanjem projekta uporabe odvečne pare iz kafilerije za ogrevanje stanovanj in oskrbo s toplo vodo blokov na Lendavski ulici.

13. V letu 1985 bomo z davčno politiko spodbujali ustvarjalno delo ter produktivno rabo sredstev delovnih ljudi in občanov s tem, da bomo v davčnimi-olajšavami pospeševali vlaganja sredstev v izboljšanje in širitev materialne osnove dela. Uprava za družbene prihodke občine bo ostreje davčno posegala na tiste dohodke občanov, ki ne izvirajo iz dela ter s povečano aktivnostjo pri ugotavljanju in kontroli dohodkov zagotavljala večjo davčno disciplino.

14. S politiko urejanja prostora bomo v občini zagotovili izdelavo potrebnih strokovnih podlog in izvedbenih načrtov za srednjeročne in dolgoročne planske akte.

V skrbi za varstvo okolja bomo preprečevali širjenje in nastajanje novih žarišč onesnaževanja okolja ter usklajevali medsebojne interese vseh porabnikov prostora v občini in regiji.

15. Nadaljevali bomo s krepitvijo samozaščite ter varstvene in obrambne pripravljenosti delovnih ljudi in občanov ter povečevali sposobnost nosilcev gospodarskih in družbenih dejavnosti za delo v vseh spremenjenih razmerah.

V. OSTALI DOKUMENTI

Naloge in resolucije bodo podrobneje opredeljene v naslednjih dokumentih:

- Usklajeni plani OZD, SIS in KS za leto 1985
- Usklajeni plani OZD v Samoupravnih interesnih skupnostih SR Slovenije za ekonomske odnose s tujino
- Akcijski setveni program
- Bilanca zaposlovanja za leto 1985
- Dogovor o uresničevanju družbene usmeritve razporejanja dohodka v letu 1985
- Dogovor o izvajanju politike splošne porabe na ravni občin
- Dogovor o usklajevanju davčne politike občin v SR Sloveniji
- Odlok o proračunu občine M. Sobota za leto 1985
- Program izvajanja politike cen v občini M. Sobota za leto 1985.

— analiza izvajanja družbenega plana občine Murska Sobota za obdobje 1981—1985 in analiza možnosti razvoja občine Murska Sobota v obdobju 1986—1990

UVOD

V predloženem gradivu je prikazan globalni razvoj občine Murska Sobota v letih tekočega srednjeročnega obdobja, izpostavljeni ključni problemi, omejitve in pogoji nadaljnjega razvoja ter prikazani možni cilji, materialni okvirji in usmeritve nadaljnjega razvoja občine do leta 1990.

Analiza razvojnih možnosti naj bi služila nosilcem planiranja v občini kot informacija in pripomoček pri pripravi planov ter elementov za samoupravno sporazumevanje in dogovarjanje o temeljnih planov.

Gradivo je pripravil Komitee za družbeno planiranje in družbenoekonomski razvoj na podlagi razpoložljivih podatkov ter ob

upoštevanju analize razvojnih možnosti SR Slovenije v obdobju 1986—1990 in dolgoročnih razvojnih možnosti republike oz. občine.

I. IZVAJANJE DRUŽBENEGA PLANA OBČINE V LETIH 1981—1985

1. Globalna ocena razvoja

Z družbenim planom občine smo v srednjeročnem obdobju 1981—1985 kot osnovne naloge in cilje zastavili poleg krepitve samoupravnih družbenoekonomskih odnosov še povečanje proizvodnje in storitev na kvalitetnejših osnovah, zagotavljanje večje kmetijske

proizvodnje, zlasti proizvodnje hrane, usmeritev blaga in storitev v izvoz, hitrejši razvoj gospodarske infrastrukture in družbenih dejavnosti, varovanje zemljišč in okolja, dvig življenjskega standarda ter nadaljnji razvoj splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite. Prvotno smo s planom načrtovali rast družbenega proizvoda 5,5 %, industrijske proizvodnje 6 %, izvoza 8 %, zaposlenosti 4 %, produktivnosti 2 in realno povečanje osebnih dohodkov 1,3 % povprečno letno. Zaradi bistveno spremenjenih gospodarskih razmer v prvih letih srednjeročnega obdobja in zaostrenih pogojev poslovanja se je na vseh ravneh pristopilo k aktivnosti za spremembe in dopolnitev planskih aktov. V občini smo po sprejemu sprememb in dopolnitev Dogovora o temeljih družbenega plana pripravili tudi predlog sprememb in dopolnitev družbenega plana, s katerimi smo znižali načrtovana gibanja in jih prilagodili stvarnim možnostim, ter bistveno dopolnili prostorski del družbenega plana glede na zakon o varovanju kmetijskih zemljišč pred spremembo namembnosti.

Dejansko dosežene realne rasti posameznih kazalcev gospodarjenja v prvih letih izvajanja plana so zahtevale tudi spremembe materialnih okvirov razvoja. Spremembe plana predvidevajo bolj umirjena gibanja in za srednjeročno obdobje 1981—1985 načrtujejo povprečno letno rast družbenega proizvoda 2,3 %, industrijske proizvodnje 3,5 %, kmetijske proizvodnje 4 %, izvoza 10, zaposlenosti 2,1 % in produktivnosti 1 %, medtem ko bodo realni osebni dohodki predvidoma upadli za 3 %.

Celotna družbena aktivnost v okviru družbenoekonomskih in družbenopolitičnih odnosov je bila v tekočem srednjeročnem obdobju usmerjena v nadaljnje uveljavljanje in poglobljanje samoupravljanja, samoupravnega družbenega planiranja ter uresničevanje dohodkovnih odnosov in svobodne menjave dela. V okviru teh prizadevanj pa smo se v občini srečevali tudi z vrsto težav in ovir. Ob nestabilnih pogojih gospodarjenja ter naraščajoči inflaciji so se krepili pojavi odtujevanja akumulacije gospodarstva, neupoštevanja dogovorov in sporazumov, prepočasem uveljavljanju delegatskega sistema idr.

Prisotno je bilo tudi razmeroma prepočasno vključevanje temeljnih in drugih OZD v celotni postopek priprave, usklajevanja in sprejemanja razvojnih načrtov.

Prve ocene uresničevanja planskih usmeritev v letih 1981—1984 da bodo s spremembami plana znižane rasti opredeljenih pokazateljev v pretežni meri dosežene, razen pri povečanju kmetijske proizvodnje, ki se bo zaradi nižje rasti v 1981. letu in padca poljedelske proizvodnje v lanskem letu gibala za okoli 1 indeksno točko pod načrtovanim povečanjem. Tudi pri osebnih dohodkih ne bo možno realizirati sprejeto usmeritev, saj bo njihov realni padec zaradi izredno visoke rasti življenjskih stroškov še močnejši, kar je povzročilo nazadovanje življenjskega standarda delovnih ljudi in občanov.

V letih 1981—1985 bodo v občini dosežene naslednje realne rasti pomembnejših kazalcev razvoja:

	1981	1982	1983	1984 (ocena)	1985 (ocena)	Povpr. letna	Plan 81/85 rast 1981 1985
Družbeni proizvod	1	5,3	5	3—3,5	3	3,3	2,4
Industr. proizvod.	7	4,5	3,1	7	3	4,9	3,5
Kmetijska proizvod.	3	4,5	-2	3,5—4	4	2,7	4
Izvoz	16	13,5	12	15	15	14,3	10
Delež invest. v družbenem proizvodu	19,7	18,5	17,9	22,4	—	20,1	24,7
— gosp. infrastr.	15,8	16,3	15,9	20,1	—	17,7	22,6
— negospodarstvo	3,9	2,2	2,0	2,3	—	2,4	2,1
Zaposlenost	1,9	2,6	2	2	2	2,1	2,1
Produktivnost	0	3,2	2	1	1—2	1,5	1
Osebni dohodki	-10	-0,2	-9	-7,5	0	-7	-3

Glede na ocenjena povprečna gibanja v SR Sloveniji bodo gibanja v letih 1981—1985 v občini na višjem nivoju.

Na področju investiranja močno zaostajamo za sprejetimi cilji. Za materialne naložbe v občini namenjamo znatno manjši delež družbenega proizvoda, kot je bilo predvideno s planom. Pretežni del naložb je bil usmerjen v kmetijstvo in v izvozno usmerjeno proizvodnjo. Pozitivni premiki so pri virih financiranja, kjer se povečuje delež lastnih in združenih sredstev znižuje pa delež kreditnih sredstev. Zaradi zoženih materialnih možnosti bo ostalo nerealizirano precej investicij, ki bodo prenešene v naslednje srednjeročno obdobje oz. preusmerjene v druge programe. Največji izpad bo pri načrtovani izgradnji in posodobitvi objektov in naprav cestnega in komunalnega gospodarstva.

Manjša investicijska aktivnost in pomanjkanje kvalitetnih proizvodnih programov so povzročili, da v občini ni prišlo do bistvenih sprememb v strukturi gospodarstva. S hitrejšim gospodarskim razvojem bi bilo možno zmanjšati tudi problem brezposelnosti, ki je vsako leto bolj v ospredju.

Poleg omenjenih negativnih gibanj se posebno v zadnjih letih srečujemo z visoko inflacijo, nelikvidnostjo, izgubami v gospodarstvu, slabo povezanost OZD znotraj reprovierig lpd.

Pri izvajanju nalog skupne in splošne porabe so bili z za-

gotavljanjem boljših pogojev dela doseženi pozitivni premiki, predvsem v družbenih dejavnostih. Položaj delavcev v negospodarstvu se kljub prizadevanjem, zlasti v letošnjem letu, ni bistveno izboljšal in še vedno zaostaja za položajem delavcev v gospodarstvu.

Pozitivni rezultati so bili doseženi tudi pri uresničevanju nalog skladnejšega in hitrejšega razvoja manj razvitih krajevnih skupnosti ter krepitvi vloge in mesta krajevnih skupnosti v občini kot širši družbenopolitični skupnosti.

Z nabavo nove opreme in stalnim usposabljanjem delovnih ljudi in občanov se je izboljšala obrambna sposobnost splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite.

2. Razvoj gospodarstva

Z družbenim planom občine za obdobje 1981—1985 smo med drugim opredelili tudi, da bo razvoj gospodarstva v občini hitrejši od povprečja v SR Sloveniji. Iz gibanj osnovnih kazalcev gospodarjenja po posameznih letih ugotavljamo, da je bila rast celotnega prihodka v občini v tekočem srednjeročnem obdobju precej nad republiško rastjo, veliko hitrejša pa je bila tudi rast porabljenih sredstev, kar je neugodno vplivalo na doseganje kvalitetnih kazalcev gospodarjenja.

V delitvi dohodka prihaja v preteklih štirih letih do kvalitetnih premikov. Zmanjšuje se delež dohodka za skupno porabo in osebne dohodke, krepí pa se del sredstev za akumulacijo. Neugodno je povečevanje drugih obveznosti iz dohodka, zlasti obresti za kredite. V gospodarstvu občine so ob tem prisotna še druga negativna gibanja kot visoke rasti materialnih stroškov, povečevanje zalog, likvidnostne težave, izgube, slaba oskrba s surovinami in repromateriali idr.

Uspešnost poslovanja je bila po posameznih področjih dejavnosti različna. Ugodne finančne rezultate so v preteklih letih dosegale zlasti OZD s področja tekstilne industrije in kmetijstva. Nizka investicijska aktivnost je povzročila težave v poslovanju OZD gradbeništva in projektive. Problemi pri oskrbi z repromateriali in surovinami pa se odražajo na slabših poslovnih rezultatih, zlasti kovinsko-predelovalni industriji. Neurejeni odnosi na jugoslovanskem trgu s kmetijskimi proizvodi zlasti pri cenah koruze in drugih krmil ter velike dispartite v cenah živine in končnih proizvodov so razlog za izgube v mesni industriji. Zastoji so tudi v lesno-predelovalni industriji.

Industrija

V tekočem srednjeročnem obdobju industrija v občini ni dosegla bistvenih kvalitetnih premikov, saj dosega družbeni proizvod v strukturi družbenega proizvoda občine enak delež kot na začetku tega srednjeročnega obdobja. Tudi zaposlenost se v industriji v globalu napram drugim dejavnostim gospodarstva ni bistveno povečala. Kljub realizaciji določenih investicij v poslovne prostore in opremo industrija v občini ni doživela planiranega kvalitetnega razvoja, saj se ob premalo uspešnih prizadevanjih za pridobivanje novih programov in prepočasnih procesih prestrukturiranja zahtevane naloge ne uresničujejo.

V letih izvajanja družbenega plana so OZD s področja industrije realizirale naslednje večje investicije:

MURA je zgradila prostore za prodajo gotovih izdelkov, nabavila novo računalniško in elektronsko strojno opremo ter vlagala v ureditev pogojev dela in razširila skladiščne prostore.

Pletilstvo Prosenjakovci je razširilo proizvode in skladiščne prostore. Beltinka je prav tako razširila proizvodne prostore in posodobila strojno opremo.

SCT TOZD Mehanični obrati je dokončal proizvodno halo.

LIV TOZD Oprema in orodja Rogaševci je razširila in opremila proizvodne prostore.

ZGEP Pomurski tisk je dogradil proizvodne in skladiščne prostore ter nabavil nove tiskarske stroje.

Mesna industrija je investirala v objekte in opremo za predelavo ter začela s sanacijo kafilerije.

Agromerkur je rekonstruiral in dogradil klavnico ter vlagal v proizvodnjo brojlerjev.

SOBOTA je zgradila in opremila mehanično delavnico ter precej sredstev vložila v novo strojno opremo.

KG Rakičan je pristopil k gradnji mešalnice krmil.

Tudi ostale organizacije združenega dela so vlagale v nabavo strojne opreme in posodobitev proizvodnih procesov.

Nerealizirane bodo predvidoma ostale naslednje načrtovane investicije:

Tovarna dušika Ruše Tozd proizvodnja kremenčevih peskov Puconci — gradnja obrata talnih in hidroizolacijskih mas, rekonstrukcija in modernizacija obrata za oplemenitenje sušenih peskov.

Panonija — rekonstrukcija lakirnice.

Kmetijstvo in gozdarstvo

Hitrejši razvoj kmetijstva in precejšnja vlaganja v preteklih letih se odražajo tudi na povečanje deleža te panoge v družbenem proizvodu občine, ki je že v prvih dveh letih porasel od 12,8 % na 19,4 %. Hitreje se je povečevala zlasti živinorejska proizvodnja medtem, ko v poljedelski

proizvodnji zaradi neugodnih vremenskih razmer, manjšega okupa kmetijskih zemljišč za družbeni sektor, slabe izkoriščenosti razpoložljivih obdelovalnih površin in prenizkega hektarskega donosa v privatnem sektorju obseg pridelave poljščin predvidoma ne bo dosežen. Uspešno so se začeli v kmetijsko proizvodnjo vključevati tudi sadjarstvo, proizvodnja semen in pridelave povrtnin.

V letih 1981—1984 so bile v kmetijstvu realizirane naslednje investicije:

KZZ Panonka je zgradila skladišče krompirja v Lipovcih, uredila deponije za sladkorno peso.

KG Rakišan je obnavljal vinograde in sadovnjake, vložil precej sredstev v melioracije zemljišč in zgradili farmo prašičev.

Tudi KZ Panonka sodeluje pri izvedbi melioracij. Melioracije in komasacije potekajo v občini po sprejetem programu. Pristopilo se je tudi k uvedbi namakanja zemljišč, kar bo v večji meri prispevalo k povečanju proizvodnje.

Gozdno in lesno gospodarstvo stalno vlaga v pogozdovanje. TOZD Fazan pa še v vzrejo divjadi. Načrtovana rekonstrukcija žage v Mačkovcih do sedaj ni realizirana.

Gradbeništvo

Osnovna značilnost gradbene dejavnosti v občini v tekočem srednjeročnem obdobju je stalno upadanje fizičnega obsega gradbenih del. V strukturi družbenega proizvoda delež gradbeništva tudi upada. Število zaposlenih se je povprečno letno zmanjševalo za 2 %. Nakopičene težave kot so nezadostna poslovno-tehnična povezanost, neizkoriščenosti kapacitet, raznovrstnost opravljanja del, neusklajenost nabave gradbenih strojev ter upadanje investicijske dejavnosti povzročajo probleme v poslovanju gradbeništva. Nosilec dejavnosti Konstruktor TOZD Gradbeništvo Pomurje je z izgradnjo novega obrata za proizvodnjo betonskih elementov v Lipovcih posodobil gradnjo in razširil svojo ponudbo, razen tega pa se je z združitvijo s TOZD—om Gradbeništvo DO Sobota pričel proces povezovanja gradbenih organizacij v občini.

Promet

Na področju prometa in zvez se je v zadnjih štirih letih število zaposlenih povečevalo hitreje kot povprečno v občini, v strukturi ustvarjenega družbenega proizvoda pa je opazna stagnacija. Cestno omrežje v občini je zaradi večletnega premajhnega obnavljanja že zelo obrabljeno, k temu pa je v veliki meri prispevalo tudi prepočasno preusmerjanje potniškega in blagovnega prometa s ceste na železnico.

Temeljne organizacije s področja prometa v občini so nekoliko izboljšale in obnovile svoj transportni park, kljub temu pa v občini še vedno niso izkoriščene vse možnosti organiziranja transportne in špedicijske dejavnosti, zlasti ne v okviru maloobmejnega blagovnega prometa.

Trgovina

Že od začetka tekočega srednjeročnega obdobja posluje trgovina v težkih pogojih, kar se odraža tako na ustvarjenem družbenem proizvodu, kot zaposlenosti in investicijski dejavnosti. V strukturi družbenega proizvoda se je delež trgovine zmanjšal, zaposlenost pa je ostala na enakem nivoju kot leta 1980. Zgrajene so bile tri nove samopostrežne trgovine in adaptiranih nekaj prodajnih prostorov. Na področju povezovanja proizvodnje in trgovine so bili doseženi pozitivni premiki.

Turizem in gostinstvo

V občini kljub velikim naravnim danostim niso bile v celoti izkoriščene vse možnosti razvoja turizma in gostinstva. Družbeni proizvod gostinstva napram ostalim dejavnostim stagnira. V zadnjih dveh letih so bile z izgradnjo in dograditvijo hotelskih kapacitet v Murski Soboti in Moravskih toplicah pridobljene nočitvene kapacitete ter del spremljajočih objektov, ki so razširili in izboljšali kvaliteto turistične ponudbe občine.

Obrt

V razvoju drobnega gospodarstva ni prišlo do kvalitativnih sprememb, stagnacija pa je prisotna predvsem pri odpiranju obratov družbenega sektorja drobnega gospodarstva, medtem ko je na področju samostojnega osebnega dela opaziti nekolikšen porast, saj se je število obratovalnic zasebne obrti povečalo za 3,8 %. Poudariti je potrebno, da je takšen odstotek pripisati velikemu številu novih obratovalnic obrti kot postranski poklic, za katero je zanimanje občanov poraslo (6,9 % rast). Število obratovalnic rednih obrtnih dejavnosti narašča veliko počasneje (2,6 %). Razveseljivo, je, da je bilo odprtih nekaj novih obratovalnic osebne storitvene dejavnosti, kjer pa je še zmeraj čutili pomanjkanje. Ustanovljenih pa je bilo tudi nekaj tehnološko zahtevnejših proizvodnih dejavnosti.

Povezovanje drobnega gospodarstva z združenim delom je še razmeroma šibko, saj pri poslovno-tehničnem sodelovanju zasebne in družbene obrti z ostalimi dejavnostmi gospodarstva ni večjih kakovostnejših premikov.

3. Mednarodna menjava

Občinsko gospodarstvo je v tekočem srednjeročnem obdobju stalno povečevalo svoja prizadevanja za vključitev v mednarodno menjavo. Izvoz je naraščal povprečno letno za okoli 14 %, v korist izvoza na konvertibilno tržišče pa se je spreminjala tudi struktura izvoza. V izvoz so se poleg OZD tekstilne in mesno-predelovalne industrije v večji meri vključile še organizacije s področja kovinske, lesne in grafične industrije ter turistične dejavnosti. Svoje poslovanje je okrepila tudi delovna organizacija Zunanja trgovina, ki opravlja zunanjetrgovinske storitve tudi za članice SOZD-a ABC Pomurka in je nosilec maloobmejnega prometa z LR Madžarsko.

V istem obdobju se je povečeval uvoz blaga in storitev, vendar z manjšo intenziteto kot izvoz, kar se ugodno odraža tudi na povečanju pokritosti uvoza z izvozom, ki je občutno boljše kot v povprečju v republiki. V strukturi uvoza ni bilo opaznih sprememb, še vedno odpada več kot 80 % na uvoz repromateriala, ostalo na opremo in blago široke potrošnje.

4. Zaposlovanje in kadri

Z družbenim planom občine za obdobje 1981—1985 smo načrtovali hitrejšo rast zaposlovanja v gospodarstvu. Hkrati smo zapisali, da bomo produktivno zaposlovali in v večji meri uskladili izobraževanje s kadrovskimi potrebami združenega dela.

Planirana 2,1 % letna rast zaposlenih bo predvidoma dosežena, saj znaša ta v letih 1981—1984 povprečno letno 2,2 %. Zaposlovanje v gospodarstvu narašča nekoliko počasneje (1,9 %). V tem planskem obdobju se je na novo zaposlilo okoli 1800 delavcev. Nadpovprečno je poraslo zaposlovanje v kmetijstvu, prometu in obrti, upadlo pa je v gradbeništvo in vodnem gospodarstvu.

Iz letnih analiz plana zaposlovanja ugotavljamo, da je več kot 50 % na novo zaposlenih nekvalificiranih in priučenih delavcev, kar ne prispeva k izboljšanju strukture zaposlenih. Razlogi za takšno, strukturo zaposlovanja so v pretežnem obsegu delovno intenzivne proizvodnje, ki zahteva delavce največ na nivoju poklicne šole.

Z letnimi plani zaposlovanja smo kot naloge opredelili tudi zmanjšanje števila zaposlenih v delovnih skupnostih, SIS in družbenopolitičnih organizacijah ter ukinitve oz. zmanjševanje pogodbenega in nadurnega dela. Na podlagi statističnih podatkov ugotavljamo, da se število zaposlenih v samoupravnih interesnih skupnostih zmanjšuje, kar pa ne velja za delovne skupnosti v OZD.

Število delavcev, ki opravljajo delo preko polnega delovnega časa se v občini prav tako zmanjšuje, povečuje pa se število opravljenih ur v gospodarstvu.

Konec decembra 1983 je bilo pri Skupnosti za zaposlovanje prijavljenih že 1.338 iskalcev zaposlitve ali za 15 % več kot leta 1982. Poleg manjših možnosti zaposlovanja je vzrok za naraščajočo brezposelnost tudi neugodna struktura iskalcev zaposlitve, saj priliv iz šol ni usklajen s potrebami združenega dela. Okoli 55 % brezposelnih je mlajših od 26 let, preko 36 % iskalcev pa išče zaposlitev prvič.

5. Razvoj gospodarske infrastrukture

S planskimi dokumenti je bil za leta 1981—1985 prvotno predviden znatno večji obseg investicijskih vlaganj. Zaradi zoženja materialnih sredstev so s spremembami plana načrtovane investicije skržene na najnujnejša dela in vzdrževanje objektov in naprav.

Cestno-komunalna dejavnost

Pri izvajanju modernizacije cest v občini so bile v tekočem srednjeročnem obdobju položene asfaltne prevleke v dolžini 10,4 km na cestah: Gornji Petrovci — Križevci, skozi naselje Vidonci — Otovci, v Pertoči, Šalovci — Čepinci in v Domanjševcih. Opravljena so bila tudi določena ureditvena dela na cesti Šalovci.

V tekočem srednjeročnem obdobju ne bodo položene načrtovane asfaltne prevleke na cestah Cankova — Gerlinci — Rogaševci, Šalovci — Dolenci, Križevci — Domanjševci.

V komunalni dejavnosti se je dokončala gradnja I. faze severnega kanalskega kolektorja v dolžini 725 m in nadaljuje gradnja proti Černelavcem, ter kolektorja v Beltincih, dokončala gradnja železniškega podhoda v M. Soboti, investiralo v gradnjo vodovoda do hotela v Moravcih, uredilo križišče Gregorčičeva—Lendavska ulica in dokončala ureditev Bakovske ulice ter izvedeni hidraulični izračuni za zgrajene kanalizacije v mestu Murska Sobota. Stekla so tudi pripravljajna dela za razširitev čistilne naprave v Murski Soboti in izgradnja raziskovalnega vodnjaka v Krogu. Mladina je s svojim prostovoljnim delom v okviru akcije „Goričko“ sodelovala pri urejanju cest v Pertoči, Šalovci—Čepinci—Adrijanci, Šalovci—Dolenci in Sebeborci—Panovci—Križevci.

Stanovanjska izgradnja

V tekočem srednjeročnem obdobju je bila načrtovana gradnja 600 družbeno usmerjenih stanovanj. Do sedaj je bilo zgrajenih 426 stanovanj,

od tega okrog 410 stanovanj v M. Soboti. Po programu stanovanjske skupnosti bo do konca leta 1985 dograjeno še 183 stanovanj, tako da bo plan izgradnje nekoliko presežen.

Vodno gospodarstvo

V obdobju 1981—1985 je bil program izvajanja nalog prilagojen razpoložljivemu obsegu finančnih sredstev. Na območju občine so bila opravljena vzdrževalna dela na razbremenilniku Ledava — Mura, Predanovskem, Martjanskem potoku, na Lipci, akumulacijskem jezeru Krašči—Ropoča, Mali Krki v Domanjševcih, kamnometu Melinci in Ižakovci, regulacija Ledave v območju mesta Murska Sobota v dolžini 1,4 km in Dobra, urejen nasip v odseku Rakičan—Ivanci in urejeni nekateri pritoki Ledave kot Martjanski potok, Logojca in Brezovski potok. Do konca obdobja se bo predvidoma opravila tudi regulacija Kučnice v odseku Cankova—Fikšinci v Gerlincih.

PTT promet

Na področju PTT prometa so bile na področju občine od leta 1981 na novo montirane kapacitete avtomatskih telefonskih central v Bakovcih, Bogojini, Cankovi, Kuzmi, Tišini, Križevcih in Šalovcih. Opravljene so bile širitve krajevnih in medkrajevnih telefonskih omrežij v Bogojini, Mačkovcih, Andrejcih in M. Soboti, položen je bil koaksialni kabel Lipovci — Beltinci in M. Sobota — Radenci ter razširjena glavna razmatska telefonska centrala v M. Soboti.

Na področju elektrogospodarstva se je vlagalo v elektrodistribucijske objekte in opremo.

Za izgradnjo plinovoda na relaciji Križevci—M. Sobota je izdelan investicijski program.

6. Razvoj družbenih dejavnosti

Po opredelitvah družbenega plana občine je prioriteta v razvoju družbenih dejavnosti v občini dana zdravstvu in šolstvu, katerima se namenja pretežni del sredstev skupne porabe. Zaradi zmanjšanih materialnih možnosti in večjega realnega padca sredstev skupne porabe v preteklih letih je izvajanje nekaterih sprejetih planskih nalog okrnjeno oz. se opuščajo in prenašajo na kasnejše obdobje. Tudi vseh z referendumskim programom sprejetih investicij v tekočem srednjeročnem obdobju ne bo možno realizirati.

Družbeno varstvo predšolskih otrok

Na področju otroškega varstva se je razvijala celovita družbena skrb za otroke od rojstva do vstopa v osnovno šolo. Upoštevana so bile potrebe vseh otrok ter posebej potrebe posameznih kategorij razvojno in socialno prizadetih otrok in potrebe zaposlenih staršev, potrebe po strokovnih kadrih za izvajanje vseh oblik vzgojnovarstvene dejavnosti ter osnove za svobodno menjavo dela med uporabniki in izvajalci.

V organizirano vzgojo in varstvo je od 5405 predšolskih otrok v občini vključenih 1850 otrok ali 34 % (SRS 44 %). V te namene so bili zgrajeni vzgojnovarstveni oddelki v Lipovcih, Bratoncih, M. Soboti-Lendavska, v gradnji je VVZ v Mačkovcih in Beltincih ter adaptacija v Melincih ter adaptiran oddelki v Gančanih. V 80-urni krajši vzgojni program je od vseh otrok v starosti od 4—5 let vključenih okrog 70 % otrok. Eno leto pred vstopom v osnovno šolo je v varstvenih organizacijah organizirana priprava na šolo. V to celoletno pripravo je vključenih 50 % otrok, ostalih 50 % otrok pa je vključenih v skrajšano pripravo 300 ur letno.

Vzgoja in izobraževanje

V tekočem srednjeročnem obdobju so bili v vzgoji in izobraževanju na področju podružbljanja dejavnosti doseženi vidni rezultati, kateri se kažejo z realizacijo smotrov, ki izhajajo iz smernic za delo in življenje osnovne šole. Pri oblikovanju in nastajanju delovnih načrtov šol so si šole intenzivno prizadevale vključevati zunanje dejavnike k načrtovanju šolskega dela.

Predšolske vzgojnovarstvene organizacije in osnovne šole so preko izvajanja vzgojnoizobraževalnih programov tesno sodelovale z neposredno okolico (krajevno skupnostjo), vzgojno izobraževalne organizacije s področja srednjega šolstva pa z OZD.

V obdobju 1981—1984 se je učni uspeh v osnovnih šolah v povprečju gibal okrog 97,7 % kar je tudi odraz izboljšanja kadrovske strukture. Generacijski osip osnovnošolske populacije se je znižal od 14 % na 8,4 %. V tekočem srednjeročnem obdobju je od planiranih 20 % učencev, vključenih v celodnevno osnovno šolo 17,3 % ali 1214 učencev od celotne osnovnošolske populacije v občini. Načrtovano 20 % zajetje učencev v COŠ zaradi zmanjšanih materialnih možnosti ne bo doseženo, še naprej pa se bo prizadevalo ob obstoječih oddelkih celodnevne osnovne šole uvajati elemente celodnevne osnovne šole v poldnevne oddelke v sleherni šoli. V podaljšanem bivanju je v 31 oddelkih vključenih 960 učencev. Nadaljevalo se je z izvajanjem vzgoje in izobraževanja otrok, ki so začasno na zdravljenju v bolnišnici. V šolo s prilagojenim programom (OŠ Prekmurske brigade) je vključenih nekaj čez 100 učencev, učni uspeh pa se giblje od 75-80 %

Velik poudarek se v tem srednjeročnem obdobju daje razvijanju interesnih dejavnosti od katerih imajo prioriteto dejavnosti področja kmetijstva in politehnične vzgoje ter vzgojno in družbeno koristno delo.

Na področju srednjega usmerjenega izobraževanja se v skladu s potrebami gospodarstva in družbenih dejavnosti v regiji prednostno razvijajo usmeritve: kovinsko-predelovalna industrija, tekstilno-konfekcijska, kmetijska, pedagoška, naravoslovno-matematična, zdravstvena, ekonomska, družboslovna.

Investicijska dejavnost je bila usmerjena k čim večji realizaciji sprejetega programa. V skladu z referendumskim programom je bila zgrajena osnovna šola s telovadnico v Puconcih, v izgradnji je podružnična osnovna šola v Mačkovcih in stekle so priprave za gradnjo osnovne šole Prekmurske brigade s telovadnico, ki bo hkrati tudi večnamenska dvorana.

Izven referendumskega programa iz amortizacijskih združenih sredstev je bila zgrajena podružnična OŠ v Dolencih in opravljena adaptacija na: osnovni šoli G. Petrovci, Šalovci, Krog, Rogaševci, podružnični šoli Gederovci, Brezovci, Dokležovje, Tešanovci ter manjše sanacije na soboških osnovnih šolah.

Zdravstveno varstvo

Na področju zdravstvenega varstva je bila za kvaliteten razvoj na tem področju posvečena posebna družbena skrb. V organizacijah združenega dela se je v okviru možnosti povečala posebna skrb varstvu pri delu in odsotnosti z dela zaradi bolezni, nesreč pri delu in izven dela ter nega družinskih članov. Največji delež 70 %, za odsotnost z dela odpade na bolezensko stanje, ostalih 30 % pa na nesreče, nego in spremstvo.

V tekočem srednjeročnem obdobju so prisotne težave in specifičnosti na tem področju kot neugodna starostna struktura, delež kmečkih uporabnikov, slaba kadrovska zasedba in izrabljenost medicinske opreme omejitveno vplivale na možnost zadovoljevanja interesov uporabnikov zdravstvenih storitev. Zaradi navedenih specifičnosti vedno bolj zaostaja povprečna poraba storitev na uporabnika za povprečno republiško porabo. Zaposlovanje kadrov v osnovnem zdravstvu je še vedno peneče, kar pa je delno posledica izobraževanja kadrov v preteklosti, ko je bila usmeritev zaposlovanja večja v specialistično in bolnišnično dejavnost.

Obseg zdravstvenih storitev upada v bolnišnični in zdraviliški dejavnosti, v osnovni dejavnosti je približno na ravni iz leta 1981, v specialistično-ambulantni dejavnosti pa je nekoliko porasel. Od leta 1981 se v občini zvišuje povprečna vrednost zdravljenih na enega uporabnika in je leta 1983 porasla za 63 % glede na leto 1981, kar pa je tudi precej nad republiškim povprečjem. Zmanjšuje se tudi povprečna ležalna doba v bolnicah.

V sklopu dograditve bolnišničnega kompleksa v Rakičanu so bili zgrajeni spremljajoči objekti — pralnica, kuhinja in deponija smeti ter začeta izgradnja kirurškega bloka.

Socialno skrbstvo

Občinska skupnost socialnega skrbstva postaja vedno bolj mesto za usklajevanje interesov delovnih ljudi in občanov pri razreševanju socialne problematike. S preventivnimi ukrepi se je skušalo zmanjševati naraščanje socialne problematike v občini, predvsem z nudenjem pomoči otrokom iz socialno šibkih družin, otrokom in mladini, ki so prizadeti v telesnem in duševnem razvoju, vzgojno problematičnih otrok, ter odraslim invalidnim in ostarelim osebam. V celoti še niso usklajene družbeno denarne pomoči kot edini in dopolnilni vir za preživljanje občanov z naraščanjem življenjskih stroškov na starostnika in porastom osebnih dohodkov. Na tem področju so se izvajale tudi nove dodatne naloge kot predzakonsko in zakonsko svetovanje ter spravi poskus, varstveni ukrepi nadzorstva in postpenalne pomoči obsojencem ter sodelovanje pri organiziranju socialno-skrbstenih aktivnosti.

Na področju investicij je bila zgrajena III. faza Doma oskrbovancev v Rakičanu, adaptirani poslovni prostori Centra za socialno delo, ustanovljene invalidske delavnice „Solidarnost“ in delavnice pod posebnimi pogoji za varstvo in zaposlovanje zmerno in težje prizadetih invalidnih oseb, kot enota invalidske delavnice „Solidarnost“. V teku pa je dograditev socialno-varstvenega zavoda za lažje prizadete odrasle občane v Lukavcih.

Kultura

Uresničevanje načrta kulturne dejavnosti je v tem srednjeročnem obdobju usmerjeno v še večje vključevanje delovnih ljudi in občanov v kulturno življenje, v večje povezovanje OZD v kulturi z združenim delom in krajevnimi skupnostmi ter šolami. Na področju kulturne vzgoje v procesu izobraževanja je dosežen viden premik predvsem pri organizaciji kulturnih dnevo, delo s predšolsko in šolsko mladino. V teh letih se je zelo razmahnila ljubiteljska dejavnost, saj deluje na tem področju 27 gledaliških, 13 lutkovnih, 10 plesnih in 2 likovni skupini.

Vsako leto se izvaja kulturno sodelovanje s pobrateno občino Paračin. Uspešno je bilo tudi sodelovanje s SIS za kulturno in prosvetno dejavnost pripadnikov madžarske narodnostne skupnosti ter z zamejskimi Slovenci v Porabju in delavci začasno zaposlenimi na tujem.

V tekočem srednjeročnem obdobju se je izvršila ureditev kinodvorane in postopno pristopilo k urejanju oz. obnovi soboškega gradu, do

konca obdobja so predvidene še sanacije gradov v Beltincih in Gradu na Goriškem ter rotunde v Selu.

Telesna kultura

Na področju telesne kulture je bila namenjena osnovna skrb množični telesni kulturi. Dokaj bogata je bila rekreativna ponudba dejavnosti, kar dokazuje naraščanje aktivnih udeležencev v raznovrstnih organiziranih akcijah. Z redno in organizirano rekreacijo se ukvarja preko 15.000, z občasno pa preko 8.000 občanov. V tem obdobju je bil zelo razgiban vrhunski šport, posebno v individualnih športnih panogah (atletika, namizni tenis, judo, rokoborba, kegljanje, kajak-kanu). Navezani so bili tudi trdnejši stiki s Porabjem (taborništvo, nogomet) v medsebojnem sodelovanju s sosednjo Avstrijo pa so bili organizirani razgovori. V tem obdobju se na področju telesne kulture ni rešil problem regijskega sodelovanja.

Na področju investicij so bili zgrajeni telesnokulturni objekti v posameznih krajevnih skupnostih (Rogašovci, Tešanovci, Bakovci, Šalovci, Lipovci, Krog itd.), tako da ni krajevne skupnosti v občini, razen mestnih, ki ne bi razpolagala s vsaj enim športnim igriščem. Zaradi pomanjkanja finančnih sredstev pa se ni izvršila predvidena rekonstrukcija stadiona nogometnega kluba „Mura“, zgrajena je bila le tribuna.

Raziskovalna dejavnost

Občinska raziskovalna skupnost je v teh letih sodelovala pri izvedbi raziskave potencialnih energijskih virov na reki Muri, raziskave učinkov hidroelektrarn na kmetijska zemljišča in vodni režim, geoloških raziskavah, ugotavljanju geoloških tehnoloških in kmetijskih mineralnih voda vzdolž reke Mure in področja okrog Nuskove ter raziskav o možnostih in ekonomski upravičenosti izkoriščanja termalnih voda.

Raziskovalna skupnost je sofinancirala delovanje naravoslovno-tehničnih krožkov na osnovnih šolah in šolah srednjega usmerjenega izobraževanja. Še naprej pa bo sofinancirala naloge, ki bodo pomembne za hitrejši razvoj gospodarstva v občini in Pomurju.

7. Skladnejši razvoj občine in krajevnih skupnosti

Naloge skladnejšega razvoja občine se delno uresničujejo. Novih obratov v tekočem planskem obdobju ni bilo, izvršena pa je bila razširitev in modernizacija proizvodnje v Pletilstvu Prosenjakovci. Precej sredstev je bilo vloženo v ureditev in modernizacijo cest, pri čemer so v veliki meri s svojim delom sodelovale mladinske delovne brigade. V Dolencih je bila zgrajena nova osnovna šola. Krajevne skupnosti so s sredstvi samoprispevkov financirale izgradnjo telefonskih omrežij, kar je tudi prispevalo k večji razvitosti nekaterih območij.

Združevanje sredstev po prispevni stopnji 0,40 % iz dohodka se ne steka v predvidenem obsegu, ker vse OZD ne plačujejo redno sprejete obveznosti. To povzroča tudi probleme pri financiranju programov in izvajanju nalog pospeševanja razvoja manj razvitih krajevnih skupnosti.

8. Medobčinsko sodelovanje

Občina Murska Sobota se je v tekočem srednjeročnem obdobju uspešno povezovala in sodelovala z ostalimi občinami Pomurja pri načrtovanju in realizaciji nalog in skupnih interesov v regiji. Skupno se načrtuje izgradnja gospodarske infrastrukture in pripravljajo projekti za izgradnjo hidroelektrarn na reki Muri. Investicija regijskega pomena je gradnja kirurškega bloka, s katerim bodo predvidoma ob koncu tega srednjeročnega obdobja dograjene bolnišnične kapacitete splošne bolnice Murska Sobota. Sodelovanje med občinami poteka tudi na področju gospodarstva, kjer imajo nekatere DO s sedežem v Murski Soboti svoje TOZD-e v drugih občinah, prav tako pa v šolstvu in kulturi. Skupno se financira delovanje nekaterih regijskih ustanov. Z občino Lendava sodelujemo pri razvoju kulture ter uresničevanju pravic pripadnikov madžarske narodnosti pri nas.

9. Realizacija nalog na področju SLO in DS

Zastavljene naloge SLO in DS v obdobju 1981-1985 smo realizirali v skladu s sprejetimi plani po posameznih področjih (TO, CZ, Zveze, itd.), ki so bili izdelani v skladu z republiškimimi usmeritvami razvoja in v okviru razpoložljivih finančnih sredstev.

Viri financiranja potreb in nalog so sredstva preračuna občine in sredstva sklada SLO, ki se združujejo na osnovi samoupravnega sporazuma po stopnji 0,22 % od dohodka TOZD, SIS in delovnih skupnosti v občini.

Po sprejetih letnih planih so bile realizirane naslednje naloge SLO in DS:

- nadaljnji razvoj TO
- usposabljanje in opremljanje enot in štabov CZ, upravnih zvez, sistema za opazovanje in obveščanje,
- krepitev in usposabljanja mobilizacijskega sistema,

— usposabljanje delovnih ljudi in občanov ter mladine za naloge SLO in DS.

— krepitev obrambnih priprav na področju civilnega sektorja, predvsem krepitev materialne osnove.

Izvršene so bile tudi druge naloge na tem področju, kot so vaje TO in drugih struktur SLO in DS.

10. Urejanje prostora in varstvo okolja

Za področje urejanja prostora je za začetek obdobja značilna realizacija sprejetih izhodišč, ki so bila sprejeta s prostorskim delom družbenega plana. Na podlagi sektorskih študij je bil izdelan predlog urbanističnega načrta mesta Murska Sobota z okolico, ki pa zaradi sprejema Zakona o varovanju kmetijskih zemljišč pred spreminjanjem namembnosti in sprejetih prostorskih zakonov ni bil sprejet. Izdelani so bili zazidalni načrti in ureditveni načrti za Ledavsko jezero. Da bi preprečili stihijsko širjenje posameznih naselij so bili sprejeti gradbeni okoliši za 73 naselij, s katerimi se je zagotovilo načrtno gospodarjenje s prostori. Po sprejemu interventnega zakona in prostorskih zakonov je bila vsa pozornost posvečena izdelavi kategorizacije kmetijskih zemljišč in usklajitvi prostorskega dela družbenega plana. V letu 1985 bo potrebno prilagoditi sedaj veljavne prostorske dokumente novi prostorski zakonodaji in z odloki ugotoviti kateri deli urbanističnega programa in urbanističnih načrtov, zazidalnih načrtov in urbanističnih redov so v nasprotju z družbenim planom in se ne morejo še naprej izvajati.

V tekočem srednjeročnem obdobju varovanje okolja ni sledilo gospodarskemu razvoju občine. Največje je zaostajanje predvsem pri čiščenju odpadnih voda, saj je čistilna naprava v M. Soboti premajhne kapacitete. Reka Mura je že precej onesnažena tudi zaradi neusposobljenosti čistilne naprave v farmi Nemščak.

Uporaba kemičnih sredstev v kmetijstvu ogroža uporabo pitne vode. Odlagališče odpadnih snovi za mesto Murska Sobota je rešeno le začasno, ob tem pa je na območju občine še veliko neorganiziranih in neustreznih odlagališč.

11. KLJUČNI PROBLEMI, OMEJITVE IN POGOJI NADALJNJEGA RAZVOJA

Temeljne okvire, pogoje in omejitve razvoja bodo v letih 1986—1990 v prvi vrsti predstavljali nakopičeni problemi iz preteklih let in nerešena nesorazmerja v gospodarstvu. Poleg tega bo v prvih letih naslednjega srednjeročnega obdobja nadalje prisotno naraščanje cen in odpravljanje nesorazmerij med cenami, kar bo vplivalo: na poslovne rezultate organizacij združenega dela. Investicijska poraba, ki je v zadnjih letih na robu enostavne reprodukcije bo vnaprej zavirala prizadevanja za ohranjanje proizvodnje in širitev zmogljivosti. V kolikor se ne bodo uredile razmere in nesorazmerja med cenami je v mesni industriji tudi po letu 1986 pričakovati izgubo v poslovanju.

V občini Murska Sobota število prebivalcev zelo počasi narašča. Neugodna starostna struktura in nizka nataliteta sta razlog za 0,1 % povprečno letno rast prebivalstva. Zaradi večjega generacijskega priliva mladih in delno deagrarizacijo kmečkega prebivalstva ter manjših možnosti odpiranja novih delovnih mest se že nekaj let število brezposelnih nenehno povečuje. S tem problemom se bomo srečevali tudi v naslednjem srednjeročnem obdobju saj 2 % letna rast zaposlovanja ob umirjeni gospodarski rasti ne bo zmanjšala stopnjo brezposelnosti v občini.

Hitrejši gospodarski razvoj bo omejevala neustrezna tehnološka opremljenost in dotrajanost opreme v nekaterih OZD. V najslabšem položaju so organizacije živilsko, lesno in kovinsko-predelovalne industrije, kjer sta modernizacija proizvodnje in nabava sodobne strojne opreme osnova za kvaliteto in spremembo proizvodnih programov in večjo izvozno usmerjenost. Neustrezen je tudi delež tehnološko intenzivne proizvodnje, saj v glavnem prevladuje delovno intenzivna proizvodnja. Premajhna je zavzetost organizacij združenega dela pri iskanju dohodkovno zanimivih programov ter prešibka raziskovalna in inventivna dejavnost delavcev. Zaostaja se za uvajanjem elektronike v proizvodne procese.

V kmetijstvu je prisotna velika razdrobljenost zemljišč, neugodna starostna struktura kmečkega prebivalstva in agrarna prenaseljenost pa tudi majhna povprečna velikost kmečkih gospodarstev. Družbeno organizirana kmetijska proizvodnja ne razpolaga z zadostnimi obdelovalnimi površinami, zasebni proizvajalci pa dosegajo slabše povprečne hektarske donose.

Zaradi omejitev in močnega zmanjšanja investicij v občini in širše prihaja do stagnacije in slabe zasedenosti gradbenih kapacitet v OZD občine. Potrebni bodo maksimalni napori za pridobitev del po vsej državi in na tujem.

Na področju prostorskega urejanja se prav tako srečujemo z določenimi problemi, ki delno tudi ovirajo nadaljnji razvoj. Zakon o varovanju kmetijskih zemljišč pred spremembo namembnosti je omejil pozidavo teh površin in bistveno posega v dosedaj veljavne urbanistične

dokumente. Ob koncu tekočega srednjeročnega obdobja je ostal nerešen tudi problem določitve trajnejše lokacije za odlaganje odpadnih surovin in odpadkov. Velike spremembe bo v prostorskem urejanju povzročila načrtovana izgradnja manjših hidroelektrarn na reki Muri.

III. MOŽNI CILJI DRUŽBENOEKONOMSKEGA RAZVOJA OBČINE V LETIH 1986—1990

Pri določanju ciljev družbenoekonomskega razvoja občine do leta 1990 bomo morali izhajati iz potreb po nadaljnjem razvoju in kreptivi socialističnih samoupravnih družbenoekonomskih odnosov ter usmeritev in ciljev dolgoročnega programa ekonomske stabilizacije. Ob tem bo potrebno upoštevati tudi temeljne cilje opredeljene v predlogu smernic za dolgoročni plan SR Slovenije in občine ter osnutka smernic za srednjeročni plan SR Slovenije do leta 1990.

Kot cilje razvoja občine bo po oceni možno opredeliti naslednje:

- večja usmerjenost v izvoz,
- hitrejša rast proizvodnje z boljšim izkoriščanjem razpoložljivih kapacitet in primerjalnih prednosti,
- razvoj kapitalno in dohodkovno intenzivne proizvodnje ter dvig produktivnosti dela,
- povečanje kmetijske proizvodnje, zlasti tržno proizvodnjo poljščin in živinoreje na doma pridelani krmi,
- vlaganja v živilsko-predelovalno industrijo, ki bo slonela na lastnih surovinah,
- nadaljnja izgradnja gospodarske infrastrukture,
- usklajen razvoj družbenih dejavnosti,
- zagotavljanje novih delovnih mest in s tem zmanjšanja števila iskalcev zaposlitve,
- varovanje kmetijskih zemljišč, racionalna raba prostora in varovanje okolja,
- ohranjanje življenjskega standarda z zagotavljanjem socialne varnosti delavcev z minimalnimi osebnimi dohodki in osebam brez lastnih dohodkov,
- skladnejši razvoj krajevnih skupnosti in manj razvitih obmejnih vasi,
- razvoj splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite in s tem krepitev varnosti.

IV. MATERIALNI OKVIRI RAZVOJA

Na podlagi doseženih gibanj in rezultatov v prvih letih srednjeročnega obdobja 1981—1985 ter predvidenih pogojev in možnosti nadaljnjega razvoja ocenjujemo, da bo v občini možno doseči realno rast družbenega proizvoda 3,5—4 %.

Z nemoteno preskrbo s surovinami in repromateriali ter boljšo izkoriščenostjo proizvodnih zmogljivosti bi bilo možno tudi industrijsko proizvodnjo povečati povprečno letno za 3,5—4 %. S tem bi bili podani tudi pogoji za večjo izvozno usmerjenost.

Naraščanje kmetijske proizvodnje po stopnji 4 % letno bo izvedljiva le ob boljši izrabi razpoložljivih površin, aktiviranju neobdelanih kmetijskih zemljišč in z večjo uporabo agrotehničnih ukrepov.

Izvoz bo možno povečati za 8 %, takšno povečanje bi bilo potrebno zaradi zagotavljanja deviznih sredstev za uvoz potrebnih surovin in repromaterialov pa tudi za uvoz nujne strojne opreme.

Zaradi slabih možnosti zaposlovanja bo v letih 1986—1990 predvidoma na novo zaposleno okoli 2.000 delavcev. Rast zaposlenosti 2 % letno ne bo prispevala k razrešitvi problema brezposelnosti v občini. Izboljšati bo potrebno strukturo zaposlenih in uskladiti izobraževanje kadrov s potrebami združenega dela.

Ob predvideni rasti zaposlovanja bo produktivnost dela v gospodarstvu porasla za 1,5—2 % letno.

V delitvi dohodka bi naj v naslednjem petletnem obdobju zadržali odnose med akumulacijo in sredstvi za porabo, kar bi ustvarilo pogoje za realno naraščanje sredstev za osebne dohodke ter zadovoljevanje skupnih in splošnih potreb. Vse oblike porabe se bi gibale v skladu z rastjo dohodka.

Za investicije bo možno nameniti nekoliko več sredstev. Delež investicij v družbenem proizvodu bi se naj povečal od sedaj doseženih 20,5 % na 25 %. V strukturi investicij bo potrebno vložiti več sredstev v gospodarske naložbe tako, da bi njihov delež v družbenem proizvodu znašal 18,5 %, za stanovanjsko izgradnjo bi porabili 5 % in za objekte družbene infrastrukture 1,5 %, ustvarjenega družbenega proizvoda občine.

Zaradi močnega zaostajanja za ostalim razvojem bo treba dati poudarek investicijam v gospodarsko infrastrukturo, predvsem v izgradnjo objektov in naprav v cestno-komunalni dejavnosti.

V. RAZVOJNE USMERITVE

Na podlagi analize dosedanjega razvoja in uresničevanja družbenega plana občine v obdobju 1981—1985 ocenjujemo, da bo potrebno nadaljnji razvoj občine usmeriti v naslednje:

Za uspešno aktiviranje procesa prestrukturiranja gospodarstva v občini in njegov hitrejši in kvalitetnejši razvoj bomo v naslednjem srednjeročnem obdobju morali posvetiti več pozornosti spreminjanju sedanjih družbenoekonomskih odnosov in doseganju višje stopnje razvoja proizvodnih sil. Delavcem v združenem delu in občanom bo potrebno dati več možnosti odločanja o pogojih in rezultatih svojega dela ter s tem zagotavljati izboljšanje njihove življenjske ravni in socialne varnosti.

Kvaliteto in učinkovitost samoupravnega odločanja na vseh ravneh življenja in ustvarjanja bo potrebno okrepiti tudi z zaostrijo odgovornosti vseh, zlasti z izpostavitvijo individualne odgovornosti in doslednim sankcioniranjem vseh odklikov od samoupravnih sprejetih odločitev in nalog.

V industriji bo potrebno še nadalje iskati nove kvalitetne proizvodne programe usmerjene na razvojno intenzivne izdelke ter s tem vzpostaviti proces prestrukturiranja gospodarstva in produktivnega zaposlovanja.

Osnova nadaljnjemu delu v lesni industriji bo višja stopnja pridelave in dvig kvalitete proizvodov ter usmeritev v izdelavo izdelkov v manjših serijah.

V tekstilni industriji je za nadaljnji razvoj potrebno vlagati v modernizacijo in avtomatizacijo proizvodnje ob posodabljanju poslovanja in usmeritvi v zahtevnejšo proizvodnjo tekstilnih izdelkov.

Smer razvoja papirno grafične industrije v občini mora potekati v boljšem izkoriščanju obstoječih proizvodnih kapacitet, modernizaciji tehnološkega procesa in izkoriščanju možnosti izvoza izdelkov grafične industrije.

Težišče razvoja kovinsko-predelovalne industrije naj bi bilo usmerjanje proizvodnih programov na razvojno intenzivnejše izdelke ter poglobljanje kooperantskih odnosov s finalisti ostalih dejavnosti.

V naslednjem srednjeročnem obdobju bo temeljna naloga kmetijstva doseči 4 % rast obsega primarne proizvodnje ob povečani produktivnosti dela, okrepljenem dohodkovnem položaju kmetijskih delavcev in proizvajalcev, izboljšani oskrbi in povečanih možnostih izvoza. Potrebno bo dvigniti rastlinsko proizvodnjo, predvsem pridelavo krmnih in industrijskih rastlin ter žitaric, v živinorejski proizvodnji pa povečati proizvodnjo goved, svinj in perutnine ter prirejo mleka in telet na doma pridelani krmi.

V naslednjih letih bo potrebno za uresničitev predvidenih ciljev v občini dosledno varovati kmetijsko zemljo in skrbeti za njeno izboljšanje in usposabljanje, na podlagi hidromelioracij, agromelioracij ter komasacij. Nujno bo tudi nadaljevati z vključevanjem zapuščene zemlje v obdelavo.

Gradbeništvo se bo moralo v večji meri vključiti v izvajanje del izven občine in v tujino. Za realizacijo tega cilja se bo moralo gradbeništvo učinkovito in racionalno organizirati in povezati ne samo na nivoju panoge temveč tudi z industrijo gradbenega materiala, z nosilci tehnologij in izdelovalci opreme ter projektantskimi organizacijami za nudenje kompleksnih ponudb. Kvalitetnejši razvoj bo možen tudi z racionalizacijo dela, izboljšanjem opremljenosti, boljšo izkoriščenostjo proizvodnih kapacitet, delovnega časa in strokovnega kadra ter ob povečani produktivnosti dela.

Razvoj na področju prometa in zvez je v občini v naslednjem srednjeročnem obdobju pogojen z večjo modernizacijo, posodobitvijo ter učinkovitostjo in racionalizacijo pri opravljanju potniškega in blagovnega prometa. Nadaljevati bo potrebno s prizadevanji za preusmeritev s cestnega na železniški promet. Posebno pozornost bomo posvetili tudi povečanju varnosti cestnih prevozov z uvedbo boljše signalizacije ter izkoristili prostorske možnosti občine za organiziranje špedicijske dejavnosti in integralnega transporta. Boljše zadovoljevanje naraščajočih potreb po poštnih in telekomunikacijskih storitvah bomo v naslednjem srednjeročnem obdobju reševali s pospešeno modernizacijo in avtomatizacijo poštnega prometa, zlasti s povečevanjem števila telefonskih priključkov.

Osnovna naloga trgovine bo usklajen in enakomeren razvoj trgovske mreže na celotnem področju občine s posebnim poudarkom na razvoju ponudbe v večjih krajevnih centrih. Nadaljevati bo potrebno s specializacijo in modernizacijo trgovske mreže, izboljšati asortiman blaga ter preskrbo proizvodnih organizacij zlasti z repromateriali. Prav tako bo potrebno zagotavljati ceneno preskrbo prebivalstva s kmetijskimi proizvodi, sadjem in zelenjavo. Nujno bo izboljšanje odnosov na relaciji trgovina-krajevna skupnost-potrošniški svet.

Večji poudarek bo potrebno dati kvalitetnejšemu razvoju turizma in gostinstva na podlagi celovitejših turističnih ponudb, višje ravni vseh vrst storitev ter večjo vlogo osebnega dela. Bolj bomo izkoristili vse naravne danosti in možnosti in v občini razvijali zlasti zdraviliški, izletniški, lovni, športni in letoviški turizem. V ta prizadevanja se bodo morale vključiti tudi ostale dejavnosti gospodarstva občine, turistična zveza in lovske družine.

V občini bo potrebno hitreje in celoviteje razvijati drobno gospodarstvo. Nadaljnji razvoj bo treba usmerjati v razvijanje novih organizacij v družbenem sektorju; dopolnjevanje proizvodnih programov gospodarstva preko različnih oblik kooperacije predvsem z izdelavanjem artiklov, ki so tehnološko manj zahtevni in se izdelujejo v manjših serijah; večje vključevanje v izvoz in nadomeščanje uvoza ter predvsem v razvoj drobnega gospodarstva kot dopolnilne dejavnosti industrije za zadovoljevanje potreb občanov.

Z ustreznimi vlaganji v gospodarsko infrastrukturo bo v naslednjem petletnem obdobju potrebno ustvariti pogoje za hitrejši družbenoekonomski razvoj občine kot celote in izenačevanje možnosti razvoja nekaterih manj razvitih območij v občini.

Na področju cestnega omrežja se bo nadaljevalo urejanje cestišč, ki niso bile realizirane v tekočem srednjeročnem obdobju.

V železniški infrastrukturi bo potrebno pospešeno in čim bolj enakomerno razvijati to področje in uskladiti zmogljivosti glede na tokove blaga in potnikov.

Poseben poudarek bo dan razvoju PTT zmogljivosti za notranji ptt promet. Z uvajanjem sodobnih delovnih priprav in organizacije dela bo možno izboljšati hitrost in kvaliteto ptt storitev ter dvigniti produktivnost dela ob sočasem razvijanju zmogljivosti za uvedbo novih ptt storitev.

Na področju komunalne dejavnosti se bo vlagalo v gradnjo kanalskega kolektorja in čistilne naprave ter izboljšala preskrba s pitno vodo v mestu Murska Sobota in okoliških naseljih.

S posodabljanjem električnega omrežja se bo izboljšala kvaliteta oskrbe porabnikov na vseh območjih v občini. Vključevati se bo potrebno v izgradnjo elektrarn na Muri.

V vodnem gospodarstvu se bo vlagalo v tekoče vzdrževanje obstoječih objektov in naprav ter regulacije vodotokov in nadaljnjo gradnjo zadrževalnikov.

Mladinske delovne brigade bodo tudi v prihodnje s svojim delom sodelovale pri urejevanju cestišč in gradnji infrastrukturnih objektov in naprav na manj razvitih območjih v občini.

Pri razvoju stanovanjske gradnje bo še naprej dan poudarek usmerjeni stanovanjski gradnji, pri individualni gradnji pa bo dan poudarek razvoju združništva kot pomembni nalogi stanovanjske skupnosti.

V naslednjem srednjeročnem obdobju bo potrebno nadaljevati z vključevanjem otrok v organizirano vzgojo in varstvo. Preko sistema solidarnosti bo potrebno otrokom iz socialno in materialno ogroženih družin z otroškimi dodatki zagotavljati minimalno socialno varnost ter zagotavljati nadomestila za porodniški dopust vsem porodnicam. Nadaljevati je treba z razvojem popoldanskih oblik vzgojnih programov, predvsem za otroke od 3 let naprej. Zaradi zahtevnosti vzgojnih programov in boljše kvalitete vzgojnega dela bo potrebno posebno pozornost nameniti tudi izobraževanju vzgojiteljic na višje-šolski stopnji.

Ob prehodu na novo srednjeročno obdobje bo treba v osnovno šolstvo uvajati programe življenja in dela osnovne šole z elementi celodnevne osnovne šole. Izobraževanje v srednjih šolah bo moralo biti bolj usklajeno s potrebami združenega dela, zato bo potrebno preveriti ustreznost sedanjih usmeritev v usmerjenem izobraževanju.

Investicijska aktivnost bo morala biti usmerjena v učno opremo s čemer bi dosegli racionalizacijo in modernizacijo učnega procesa. v organizacijah združenega dela bo potrebno dati večji poudarek strokovnemu izobraževanju in vključevanju zaposlenih delavcev v izobraževanje ob delu in iz dela.

V naslednjem srednjeročnem obdobju bo v okviru materialnih možnosti potrebno razvijati osnovno zdravstvo predvsem dispanzerske metode dela, mladinsko zobozdravstvo ter zdravljenje in nega bolnikov na domu. Večjo skrb bo potrebno nameniti zdravstveni vzgoji prebivalstva. Proučiti je treba sedanjo organiziranost zdravstva ter z reorganizacijo zagotoviti večjo racionalnost dela.

Zdravstvene organizacije se bodo morale skupno z OZD dogovoriti o aktivnosti za zmanjšanje odsotnosti z dela zaradi boleznih, poškodb na delu in izven dela ter nege obolelih družinskih članov.

V prihodnje bo potrebno razvijati različne pomoči, nego in svetovanje na domu. Osebam brez sredstev za preživljanje in nesposobnim za pridobitno delo bo treba zagotavljati minimalno socialno varnost. Zaradi naraščanja alkoholizma bo potrebno ustrezno usposobiti kadre za preventivno in kurativno delo na tem področju.

Na področju kulture bo treba ohranjati in razvijati kulturne vrednote ter povečati zaloge in odkup knjig v knjižnicah. Varstvo kulturne in naravne dediščine mora dobiti tak obseg, da bi vsaj preprečilo nadaljnje propadanje spomenikov.

V telesni kulturi in rekreaciji bo treba intenzivne vključevati delovne ljudi in občane v organizirano telesno-kulturno dejavnost. Organiziranje telesnokulturne dejavnosti in rekreacije bo potrebno bolj povezati z drugimi dejavnostmi (turizem, zdravstvo, socialno skrbstvo, izobraževanje idr.)

Raziskovalna skupnost bo sodelovala pri sofinanciranju raziskovalnih nalog, pomembnih za razvoj občine in regije, ter v večji meri vzpodbujala delavce v združenem delu k raziskovalni in inventivni dejavnosti.

V obdobju 1986—1990 se bo nadaljevalo s politiko skladnejšega razvoja občine kot celote in pospeševalo razvoj tistih območij, ki so v razvitosti zaostajale. To bo doseženo s hitrejšim razvojem gospodarstva, prometne in druge infrastrukture ter družbenih dejavnosti. V pospeševanje razvoja krajevnih skupnosti se bo vključila tudi ZSMS z organiziranjem mladinskih delovnih akcij.

Občina Murska Sobota bo še nadalje v okviru medobčinskega sodelovanja načrtovala in usklajevala skupne interese ter reševala probleme v zvezi z zaposlovanjem, gospodarsko in družbeno infrastrukturo, rabo prostora idr. Usklajen razvoj občin v pomurski regiji bo vplival na izenačevanje pogojev življenja in dela prebivalcev. Skupaj z občino Lendava bo potrebno še nadalje posvečati pozornost zagotavljanju pravic ter družbenoekonomskemu in družbenopolitičnemu razvoju odnosov med pripadniki madžarske in naše narodnosti.

Razvoj splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite bo v naslednjem srednjeročnem obdobju potekal v smeri stalnega povečevanja učinkovitosti, mobilnosti in celovitosti obrambne in samozaščitne sposobnosti in odpornosti družbe v primerih naravnih in drugih nesreč, izrednih razmer oz. vojne. Oblikovanje nalog splošne ljudske obrambe bo potrebno prilagoditi dejanskim možnostim in razvojnim usmeritvam občine.

Strategija rabe zemljišč v naslednjem obdobju mora biti usmerjena v racionalno uporabo površin v že obstoječih naseljih in sicer z ustrezno izrabo še obstoječih nepozidanih zemljišč znotraj pretežno zazidanih območij in v usmerjanje novogradenj, predvsem na zemljiščih, ki so za sodobno kmetijsko proizvodnjo manj primerna.

Oblika in način poselitve ne predvideva bistvenih sprememb, kar pomeni, da bomo pomembnejše oskrbne dejavnosti prednostno razvijali poleg Murske Sobote še v Beltincih, Krogu, Tišini, Cankovi in Rogošovcih.

V Moravskih toplicah pa bo poudarek na razvoju dejavnosti, ki služijo turističnim potrebam in izrabi termalne energije.

V urbanističnem načrtovanju in oblikovanju naselij se bo potrebno zavzemati za večje varčevanje z energijo, znižanje komunalnih in prometnih stroškov in za vključevanje vseh zainteresiranih delovnih ljudi in občanov pri načrtovanju in gradnji stanovanj.

Pričakovane spremembe in veliki posegi v prostor bodo imele znatne posledice za varstvo okolja in za našo naravno in kulturno dediščino. Za zagotovitev primerne okolje bo v naslednjih letih pomembno zlasti obstoječo tehnologijo preurediti v skladu z zahtevami za varstvo okolja. Pri razvoju tistih dejavnosti, ki imajo pomembnejši vpliv na okolje in katerih negativne vplive z obstoječimi tehnološkimi sredstvi ni mogoče povsem odpraviti, bo treba v večji meri upoštevati zmogljivosti okolja in locirati te dejanske tam, kjer bo njihov vpliv na okolje najmanjši.

Več skrbi bo potrebno posvetiti čiščenju odpadnih voda in varovanju naše naravne dediščine.

Zakon o varstvu kmetijskih zemljišč pred spreminjanjem namembnosti bo v občini poleg bistveno pozitivne posledice to je še večjega varovanja najboljših kmetijskih zemljišč, povzročil tudi veliko negativnih vplivov, ki se bodo odražali pri nadaljnjem razvoju omrežja naselij v občini. Zato bo potrebno na novo načrtovati razvoj naselij in pri tem upoštevati novo prostorsko zakonodajo. Poselitve se bo usmerjale predvsem v ureditvena območja naselij, ki s svojimi funkcijami služijo širšim gravitacijskim območjem in imajo glede na naravne razmere in prometno povezanost pogoje za nadaljnji razvoj.

— osnutek smernic za družbeni plan občine Murska Sobota za obdobje od leta 1986 do leta 2000

S smernicami — družbeni plan občine Murska Sobota se ob upoštevanju smernic za pripravo dolgoročnega plana občine, smernic za družbeni plan in dolgoročni plan SR Slovenije, dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije ter analiz razvojnih možnosti za obdobje 1986—1990 opredeljujejo skupni cilji, usmeritve in okviri politike družbenoekonomskega razvoja občine za obdobje od leta 1986 do leta 1990.

Smernice so za nosilce planiranja v občini okvirna usmeritev in izhodišče pri oblikovanju in sprejemanju njihovih srednjeročnih planskih dokumentov.

I.

Upoštevač stopnjo materialne razvitosti, naravne danosti, geografski položaj občine, stopnjo razvitosti družbenoekonomskih odnosov, racionalnejše izkoriščanje razpoložljivih proizvodnih in ostalih zmogljivosti, hitrejše uveljavljanje ekonomskih zakonitosti in kvalitativnih dejavnikov gospodarjenja ter na tej osnovi ustvarjanje večjega dohodka in možnosti rasti življenjske ravni, morajo vsi nosilci planiranja v občini pri oblikovanju svojih srednjeročnih planskih dokumentov upoštevati naslednje skupne cilje, usmeritve in razvojne naloge:

1. 1.

Nadaljnje utrjevanje, razvijanje in poglobljanje samoupravnih družbenoekonomskih odnosov, ter političnega sistema socialističnega samoupravljanja v vseh sredinah in na vseh nivojih. Delovni ljudje in občani morajo skrbeti za celoviti gospodarski, socialni in prostorski razvoj občine in uklajevati potrebe z ustvarjenimi materialnimi možnostmi. Posebno pozornost je treba nameniti združevanju dela in sredstev na podlagi katerega se bo krepila materialna osnova in samoupravni položaj delavca v celotnem procesu družbene reprodukcije in njegov vpliv na ustvarjanje in delitev dohodka.

1. 2.

Stabilen in dinamičen gospodarski in socialni razvoj občine na osnovi kvalitativnih dejavnikov gospodarjenja z večjo izrabo vseh obstoječih zmogljivosti, s spreminjanjem gospodarske strukture, z izboljšanjem kakovosti dela in nadaljnjim vključevanjem v izvoz in mednarodno delitev dela.

1. 3.

Gospodarski razvoj občine mora temeljiti na večji in kvalitetnejši ter smotrnejši izbiri primerjalnih prednosti, z večjo stopnjo predelave surovin in kmetijskih pridelkov. V večji meri bomo izkoriščali naravne danosti kot so kvalitetne kmetijske površine, surovine, termalne vode, potencialni viri energije in razpoložljivo delovno silo.

1. 4.

Povečati proizvodnjo in storitve, ki bodo prispevale k ustvarjanju višjega dohodka na zaposlenega in vložena sredstva. Razvijati proizvodnjo in storitve z uvajanjem sodobne tehnologije, z večjim vključevanjem strokovnih kadrov in znanja. V kmetijstvu je treba zagotoviti večjo proizvodnjo poljščin, pridelavo lastne krme za živinorejsko proizvodnjo in tržno proizvodnjo ter sladkorne pese.

1. 5.

V prihodnjem srednjeročnem obdobju mora biti gospodarska rast občine hitrejša od povprečne slovenske zaradi nadaljnjega zmanjševanja razlik v razvitosti občine v primerjavi z razvitimi območji v Sloveniji. Glede na ocenjene možnosti in pogoje bo v občini v letih 1986—1990 možno doseči povprečno letno rast družbenega proizvoda 3,5—4 %, industrijske proizvodnje 3,5—4 %, kmetijske proizvodnje 4 %, izvoza 8 %, rast zaposlovanja 2 %, produktivnosti 1,5—2 %.

1. 6.

Investicijska vlaganja v gospodarstvu občine morajo biti usmerjena v dejavnosti preko katerih se bo hitreje povečevala proizvodnja in ustvarjal višji dohodek na zaposlenega in vložena sredstva ter ustrezno spreminjala gospodarska struktura. Pri tem je treba v proizvodnjo hitreje uvajati sodobno tehnologijo in metode dela, skrbeti za posodobitev proizvodne opreme in delovnih priprav, večje uvajanje kvalificiranega dela in znanja elektronike in računalništva.

Za realizacijo večjih investicij, pomembnih za razvoj občine in hitrejše zaposlovanje ter spreminjanje gospodarske strukture bodo združevala sredstva OZD v občini.

V financiranje razvojnih programov se morajo ustrezno vključiti banke in sredstva raziskovalne skupnosti. Članice banke se morajo v organih samoupravljanja v banki dogovoriti o sofinanciranju investicij in razvojnih programov.

OZD morajo vložiti maksimalne napore za optimalni razvoj svoje dejavnosti in poiskati možnosti za uvajanje novih donosnih proizvodnih programov in dejavnosti.

1. 7.

Na področju ekonomskih odnosov s tujino nadaljevati s povečevanjem izvoza in ustvarjati materialne in druge pogoje za celovitejše vključevanje v mednarodno delitev dela. Nadaljevati in poglobljati razvoj maloobmejnega blagovnega prometa z Madžarsko in razširiti obseg sejmskih sporazumov z Avstrijo.

1. 8.

Nadaljevali bomo s procesi združevanja dela in sredstev, proizvodnega in poslovnega povezovanja in hitrejšega uveljavljanja dohodkovnih odnosov. Skrbeli bomo za smotno in racionalno poslovanje in hitrejšo uveljavljanje ekonomskih zakonitosti.

1. 9.

Poskrbeti za dosledno izvajanje usmeritev dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije in krepitev reproduktivne in akumulativne sposobnosti gospodarstva ter njegove materialne osnove.

1. 10.

V naslednjem petletnem obdobju je treba nadaljevati s politiko skladnejšega razvoja občine kot celote zlasti obmejnih in manj razvitih krajevnih skupnosti. Za zmanjševanje razlik v razvitosti in odpravljanje vzrokov, ki povzročajo zaostajanje življenjskih in delovnih pogojev občanov v manj razvitih krajevnih skupnostih je treba solidarnostno združevati sredstva in sofinancirati razvoj teh krajevnih skupnosti.

1. 11.

V organizacijah združenega dela je treba hitreje uvajati in uveljavljati razvojno in inventivno delo ter oblikovati razvojne oddelke in v okviru teh kvalitetno reševati tehnološka proizvodna, organizacijska, prodajna, razvojna in ostala vprašanja.

1. 12.

Razvoj družbenih dejavnosti bo usklajen in v odvisnosti od razpoložljivega dohodka. Skupna in splošna poraba se bosta gibali v odvisnosti in okviru ustvarjenega dohodka in materialnih možnosti gospodarstva. V večji meri bodo namenjena sredstva za izvajanje kvalitete programov in izboljšanje položaja delavcev v družbenih dejavnostih in upravi.

Gibanje osebne porabe bo temeljilo na stimulativnejšem sistemu delitve osebnih dohodkov z večjim nagrajevanjem po rezultatih dela, pri čemer bo osebni dohodek delavcev v večji odvisnosti od storilnosti dela in uspešnosti kvalitete poslovanja organizacije združenega dela. Vse oblike porabe bodo lahko rastle skladno z rastjo dohodka.

1. 13.

Rast življenjskega standarda bo odvisna od doseženega dohodka, izboljšanja kvalitativnih dejavnikov gospodarjenja, zlasti od rasti produktivnosti dela.

1. 14.

Posebno pozornost bomo namenili ohranitvi in varovanju dobrin splošnega pomena in z družbenim planom občine podrobno opredelili funkcijo zemljišč s posebnim poudarkom na izboljšanju in intenziviranju kmetijske rabe zemljišč v občini.

1. 15.

Z nadaljnjim razvojem splošne ljudske obrambe in družbene samozaščitne sposobnosti delovnih ljudi in občanov kar je ena od temeljnih skupnih nalog za nemoten razvoj samoupravnih socialističnih odnosov.

RAZVOJ POSAMEZNIH PODROČIJ

II

GOSPODARSTVO

Ob upoštevanju temeljnih ciljev so usmeritve družbenoekonomskega razvoja na posameznih področjih naslednje:

2.1.1.

Na področju industrije je treba izboljšati kvaliteto in intenziteto gospodarjenja, posodobljati proizvodne procese z uvajanjem sodobne tehnologije in elektronike. Spreminjati in uvajati proizvodne programe z večjo udeležbo znanja in inovacij. Stalno skrbeti za izboljšanje produktivnosti in organizacije dela, optimalno izkoriščanje proizvodnih kapacitet in produktivno zaposlovanje. Smotno izkoriščati razpoložljive surovine in energijo. Pospešiti izvoz kvalitetnih izdelkov in zmanjšati

uvozno odvisnost. Skrbeti za čimvišjo stopnjo predelave surovin in finalizacijo izdelkov.

2.1.2.

Večji poudarek je treba dati razvoju kovinsko-predelovalne industrije v smeri avtomatizacije proizvodnih procesov in uvajanjem dohodkovno ugodnih proizvodnih programov.

2.1.3.

Tekstilno-konfekcijska industrija bo zadržala in sledila nivoju kvalitete izdelkov razvitih dežel s sprotim uvajanjem sodobne tehnologije in uporabo računalnikov. Nadaljevali bodo z izvoznimi prizadevanji in se vključevali tudi z izvozom tehnologije in znanja.

2.1.4.

V lesno-predelovalni industriji je treba poiskati ustrezne proizvodne programe, se v večji meri specializirati ter pristopiti k posodobitvi proizvodnega procesa z uvajanjem sodobne tehnologije in opreme. V večji meri izkoristiti lesne surovine v smeri višje stopnje predelave in višjega vrednotenja lesnih proizvodov.

2.1.5.

V grafični industriji nadaljevati z uvajanjem sodobne tehnologije in opreme. Poskrbeti za uvajanje novih programov. Razširjati obseg kooperacijskega poslovanja z inozemskimi partnerji.

2.2.

Kmetijstvo in živilstvo bo tudi v naslednjem petletnem obdobju eno od temeljnih področij nadaljnega razvoja občine. Pri oblikovanju planskih dokumentov na tem področju je treba opredeliti zlasti naslednje: povečati obseg kmetijskih pridelkov in proizvodnjo hrane, intenzivirati obdelavo in racionalizirati izrabo kmetijskih zemljišč, spreminjati družbenoekonomske odnose, uvajati v proizvodnjo sodobno tehnologijo in znanje, izboljšati delitev dela med družbenimi obrati in organiziranimi oblikami povezovanja s kmeti, ohranjati in pridobivati nova in kvalitetnejša kmetijska zemljišča.

Posebno pozornost je treba nameniti pridelovanju krmnih rastlin za potrebe živinoreje, tržni proizvodnji žit in sladkorne pese, pridelovanju sadja, grozdja, vrtnin in semen. Nadalje razvijati živinorejsko proizvodnjo v skladu z danimi pogoji in potrebami tržišča. Povečati proizvodnjo goved, prašičev in perutnine, prirajo mleka ter telet na doma pridelani in proizvedeni krmni.

Razvijali bodo tudi proizvodnjo vrtnin v rastlinjakih z izkoriščanjem geotermalne energije.

Poskrbeti je treba za varovanje kmetijske zemlje, vključevanje neobdelane zemlje v obdelano, pospešiti združevanje in podružbljanje kmetijskih zemljišč in zaustaviti nadaljnje drobljenje zemljišč. Manjše kmetije usmerjati v proizvodnjo dohodkovno intenzivnejših kultur, zlasti v povrtninarstvo in sadjarstvo. Ustrezno reševati socialni položaj ostarelega kmečkega prebivalstva.

Pri vlaganjih v kmetijstvu bo dana prednost naložbam v melioracije, komasacije, namakanje in posodabljanju tehnologije.

Za izenačevanje pogojev gospodarjenja in ekonomskega položaja posameznih organizacij bomo nadaljevali in krepili povezovanje med primarno pridelavo, živilsko predelovalno proizvodnjo in trgovino.

Na področju živilsko-predelovalne industrije je treba izkoristiti vse možnosti, ki jih nudi primarna proizvodnja in razširiti zmogljivosti proizvodnje za predelavo. V živilsko predelovalni industriji čim višje predelati in ovrednotiti pridelke primarne proizvodnje.

2.3.

V gozdarstvu je treba nadaljevati s prisotnimi oblikami proizvodnje in poskrbeti za smotrno izkoriščanje gozda ter ohranjati splošne koristi in funkcije gozda. V večji meri izkoristiti gozdno bogastvo v smeri višje stopnje predelave in višjega vrednotenja lesnih proizvodov.

2.4.

Na področju gradbeništva je treba nadaljevati z uvajanjem sodobnih elementov za gradnjo in tehnologijo, s specializacijo in delitvijo dela, z dohodkovnim povezovanjem izvajalcev gradbenih in obrtniških del, zaradi manjšega obsega investicij vložiti maksimalne napore za pridobitev in vključevanje v gradbena dela po vsej državi in inozemstvu.

2.5.

Trgovske organizacije morajo širiti in izboljšati asortiman blaga ter zagotoviti nemoteno in kvalitetno preskrbo prebivalstva na območju cele občine. Nadaljevati je treba s prizadevanji specializacije trgovca, posodabljanja prodajaln, zlasti na podeželju. Izboljšati je treba tudi oskrbo OZD s surovinami in repromaterialom. Dislocirane trgovske poslovne enote morajo dohodek, ki ga ustvarijo na območju občine v večji meri vlagati v posodobitev proizvodnega prostora in sovlagati v razvoj trgovine na podeželju.

2.6.

Pospešiti razvoj turizma in gostinstva z večjim izkoriščanjem naravnih danosti zlasti termalnih voda in hitrejšim razvojem termalno-zdraviliškega turizma. Nadaljevati s procesi povezovanja in sodelovanja za nudenje celovite in kvalitetne turistične ponudbe. Organizirati in poživiti dejavnost Pomurske turistične zveze.

2.7.

Na področju prometa in transporta je treba v naslednjem srednjeročnem obdobju izvajati hitrejši in bolj racionalni pretok blaga in surovin v smislu integralnega transporta. Razvijati pretovorne, transportne in špedicijske dejavnosti. Kosovni transport preusmerjati na železnico. Širiti in racionalno organizirati avtobusni potniški promet na območju cele občine.

2.8.

Vložiti vse napore za hitrejši razvoj drobnega gospodarstva kot dopolnilne dejavnosti industrije z odpiranjem novih enot drobnega gospodarstva v družbenem sektorju gospodarstva. Pospešiti povezovanje drobnega gospodarstva z industrijo in hitreje prenašati manj zahtevne programe na enote drobnega gospodarstva. Z ustrezno stimulatивно davčno politiko vzpodbujati interes organizacij in občanov za vlaganja v širitev in odpiranje novih enot drobnega gospodarstva.

III.

GOSPODARSKA INFRASTRUKTURA

3.1.

V naslednjem petletnem obdobju je treba zaradi zaostajanja in prenosa v naslednje plansko obdobje pospešiti razvoj infrastrukture, zlasti izboljšati vzdrževanje obstoječih cestišč in jih usposobiti za normalni promet ter nadaljevati z nekaterimi rekonstrukcijami in modernizacijami cestišč v občini ter izboljšati cestno povezavo s širšim slovenskim prostorom. Pri izgradnji infrastrukture bodo tudi v bodoče sodelovale MDB. Nadaljevati z modernizacijo železniško progo in s prizadevanji za izgradnjo železniške povezave z Madžarsko.

3.2.

Na področju stanovanjske izgradnje pripraviti realni program izgradnje stanovanj glede na finančne in druge materialne možnosti ter potrebe. Pri individualni stanovanjski gradnji bomo uveljavljali obliko zadružništva. Pri gradnji stanovanj bo posebna pozornost namenjena toplotni izolaciji zgradb. Pravočasno pridobiti in komunalno opremiti zemljišča za stanovanjsko izgradnjo. Prešlo se bo na ekonomske stanarine in zagotavljanje sredstev za reprodukcijo družbenega stanovanjskega sklada.

3.3.

Nadaljevalo se bo z modernizacijo in širitvijo PTT omrežja in poštne storitve. Povečane in razširjene bodo telefonske kapacitete za krajevne in medkrajevne povezave.

3.4.

V vodnem gospodarstvu se bodo izvajala vzdrževalna dela na obstoječih objektih in napravah in skrbelo za ohranitev obstoječega vodnega režima ter z regulacijami vodotokov in nadaljnjo gradnjo zadrževalnikov poskrbilo za izboljšanje vodnega režima. Poskrbeti bo treba za večnamensko izkoriščanje vodnih površin. Pristopilo se bo k uvajanju in uporabi namakalnih sistemov.

3.5.

Na področju elektrogospodarstva bomo nadaljevali z gradnjo in posodabljanjem električnega omrežja in poskrbeli za kvalitetan tok električne energije za območje cele občine. Vključili se bomo v priprave in gradnjo hidroelektrarn na reki Muri. Pospešila se bo izgradnja plinovoda za potrebe industrije.

IV.

DRUŽBENE DEJAVNOSTI

Na področju družbenih dejavnosti kot sestavnega dela celotne družbene reprodukcije bo treba vložiti vse napore za ohranjanje dosežene ravni oz. za nadaljnji kvaliteten razvoj na višjem nivoju v skladu in odvisnosti od razvoja gospodarstva. Izboljšati bo treba smotrnost in učinkovitost organiziranja teh dejavnosti. Prednost bo dana tistim programom, ki bodo prispevali k hitrejšemu razvoju gospodarstva in ustvarjalni moči družbe. Kropiti bo treba neposredno svobodno menjavo med porabniki in izvajalci. Prioriteto v razvoju bo imelo izobraževanje.

4.1.

Pri otroškem varstvu bo potrebno v okviru materialnih možnosti nadaljevati z vključevanjem otrok v družbeno organizirano varstvo in izvajanjem vzgojnih programov za predšolske otroke, ki niso vključeni v VVZ. Zagotavljati socialno varnost mladim družinam.

4. 2.

V naslednjem srednjeročnem obdobju bo treba v osnovnem šolstvu vključevati nove programe življenja in dela šole z elementi celodnevne šole. Z obveznim programom omogočiti povezovanje pouka z drugimi oblikami vzgojno-izobraževalnega dela predvsem z interesnimi dejavnostmi in tehnično vzgojo. Več pozornosti nameniti izobraževanju in izpopolnjevanju strokovnih kadrov.

Pri izobraževanju v srednjih šolah bo nujno v večji meri upoštevati potrebe združenega dela in v te namene preveriti ustreznost sedanjih usmeritev.

4. 3.

Razvoj zdravstvene dejavnosti v občini bo usmerjen zlasti na krepitev osnovnega zdravstvenega varstva z razvijanjem dispanzerskih metod dela, mladinskega zobozdravstva ter zdravljenja in nege bolnikov na domu. Več pozornosti bo treba nameniti zaposlovanju zdravnikov in zdravstveni vzgoji prebivalstva. Zdravstvene organizacije bodo skupaj z organizacijami združenega dela poskrbele za zmanjšanje odsotnosti z dela zaradi bolezni, poškodb na delu in izven dela.

4. 4.

Na področju socialnega skrbstva bo treba zagotoviti socialno varnost občanom in družinam, ki si te iz objektivnih razlogov sami s svojim delom ne morejo zagotoviti. Ostarelim ljudem, ki živijo na svojih domovih pa treba organizirati različne pomoči, nego in svetovanje na domu.

4. 5.

Kulturno dejavnost bo treba v večji meri približati delovnemu človeku in občanu. Poglobiti in razširiti amaterske kulturne dejavnosti v krajevnih skupnostih, šolah in združenem delu.

4. 6.

V telesno-kulturni dejavnosti bomo nadaljevali z razvijanjem množičnosti, ter različnih oblik rekreativnega udejstvovanja. Na osnovi večje množičnosti izboljšali kvaliteto določenih športnih panog, ki so opredeljene kot prioritete.

4. 7.

Raziskovalna dejavnost se bo vključevala v pripravo razvojnih projektov in izdelavo študij, ki bodo pripomogle k hitrejši gospodarski rasti in razvoju občine ter vzpodbujala raziskovalno in inventivno dejavnost v vseh sredinah oz. okoljih.

V.

DRUŽBENI SISTEM INFORMIRANJA

Družbeni sistem informiranja mora postati najpomembnejši dejavnik oz. temeljni pogoj hitrejšega razvoja proizvodjalnih sil, zmanjševanja družbene režije ter sprejemanja ustreznih družbenih odločitev. Njegov hitrejši, učinkovitejši in racionalno organiziran razvoj bomo zagotovili s širšim uvajanjem sodobne tehnologije, predvsem računalniške, ter razvojem javnega in telekomunikacijskega sistema za prenos podatkov.

Preko oddaj in časopisa v madžarskem jeziku bodo dane enake pravice in možnosti pripadnikom madžarske narodnosti pri informiranju.

VI.

MEDOBČINSKO SODELOVANJE

Občina se bo še nadalje vključevala v medobčinsko sodelovanje v regiji in usklajevala skupne interese ter pospeševanje družbenoekonomskega razvoja. Skupno bomo načrtovali in usklajevali zlasti razvoj industrije, kmetijstva in agroživilstva, turizma in gostinstva, bančništva, gospodarske infrastrukture, varstva okolja, usmerjenega izobraževanja, časopisne in radijske dejavnosti, delovanja regijskih ustanov in splošnega ljudskega odpora.

VII.

UREJANJE PROSTORA IN VARSTVO OKOLJA

7. 1.

V skladu z določili Zakona o varovanju kmetijskih zemljišč pred spraminjanjem namembnosti bo potrebno natančno določiti namensko rabo prostora ter opredeliti zemljišča za kmetijsko proizvodnjo in za vse ostale urbanistične posege. Strategija rabe zemljišč bo usmerjena v racionalno uporabo zemljišč v že obstoječih naseljih in sicer z ustrezno izrabo še razpoložljivih nepozidanih zemljišč znotraj naselij in v usmerjanju novogradenj na zemljišča, ki so za kmetijsko proizvodnjo manj primerna. Družbeno usmerjena gradnja bo prevladujoča oblika gradenj v razvojno pomembnejših naseljih.

7. 2.

Večjo skrb bo potrebno nameniti varstvu človekovega okolja s tem, da se sanirajo vsi onesnaževalci okolja, poskrbi za primerne lokacije za odlagališče odpadnih snovi in odpadkov ter zagotovi kvaliteta pitne vode. Z zavarovanjem določenih območij in objektov bo treba poskrbeti tudi za varstvo naravne in kulturne dediščine.

NAROČNINA

za leto 1984 je 700 dinarjev, za inozemstvo pa 1500 dinarjev. Ste obveznost do domačega tedinika že izpolnili?

Pri vsaki hiši so stvari, ki jih ne rabite. Ali veste, da prav to morda kdo potrebuje? Kako te reči prodati? Najenostavneje, je, če date mali oglas v Vestnik! Oglase sprejemamo na upravi Vestnika v Murski Soboti, Titova 29/1, v poslovalnici Integral v Ljutomeru, na dopisništvu Vestnika v Radgoni (stavba Pomurskega sejma) in na dopisništvu v Lendavi (stavba starega zdravstvenega doma). Letos je male oglase oddalo že več kot 5 tisoč bralcev.

Naročniki imate popust!

Mercator — Univerzal
Lendava, Partizanska 22

Komisija za delovna razmerja

ponovno objavlja prosta dela in naloge

natakarja v bifeju

Gornja Bistrica

za nedoločen čas, s polnim delovnim časom

Pogoj: KV ali PK natakar

Prijave poslati v roku 8 dni po objavi.

ABC POMURKA — TOVARNA MLEČNEGA PRAHU p. o. Murska Sobota

oglašja

na podlagi 5. člena Pravilnika o delovnih razmerjih prosta dela in naloge

šoferja avtocisterne za mleko

Poleg splošnih pogojev mora kandidat izpolnjevati še naslednje:

1. da ima končano poklicno šolo za VK šoferja
2. da ima nad 2 leti delovnih izkušenj
3. da ima odslužen vojaški rok.

Kot poseben pogoj za oglas je določena poskusna doba, ki bo trajala tri mesece.

Rok prijave 8 dni od dneva objave. Prijave pošljite na naslov: ABC POMURKA — TOVARNA MLEČNEGA PRAHU p. o. M. Sobota.

Izbira kandidata bo opravljena v roku 5 dni po izteku objave. Kandidati bodo pisмено obveščeni o izbiri.

*Liubezen tvoja in dobrotu
v spominu še živita.
hvaležnost naša spremlja te,
le tebe ni.*

V SPOMIN

15. novembra minevata dve leti, polni žalosti, odkar nas je za vedno zapustil naš dragi mož in oče

Bela Banko

tesar
iz Šalamenec

Prekratka so bila leta, ki smo jih srečno preživeli skupaj. Grenko je spoznanje, da te ni in da te nikoli več ne bo, toda spomin nate še živi.

Vsem, ki se ga še spominjate, se ustavite pri njegovem grobu, ga krasite s cvetjem in na njem prižigate sveče — prisrčna hvala!

Žaljuoči in neutolažljivi vsi, ki smo te imeli radi

V SPOMIN

8. novembra minevata dve leti, polni žalosti, odkar nas je za vedno zapustila naša draga žena, mama in stara mama

Marija Temlin

z Vaneče št. 17

Tvoje življenje je za vedno in prerano ugasnilo. Ostala sta praznina in spomin nate. V naših srcih še živiš in boš živela do konca naših dni.

Hvala vsem, ki obiskujete njen prerani grob, prinašate cvetje in na njem prižigate sveče.

Žaljuoči: mož, sinovi in hčerke z družinami

*Dve leti tebe zemlja krije,
v gomili tihi mirno spiš.
srce mlado več ne bije
in ti se več ne prebudiš.*

V SPOMIN

10. novembra minevata dve leti globoke in tihe žalosti, odkar je tragično izgubil mlado življenje sin, brat in vnuk

Dani Maurič

iz Stročje vasi pri Ljutomeru

Spomin na tebe v naših srcih ne bo ugasnil.

Hvala vsem, ki se ga spominjate, s cvetjem krasite njegov mnogo prerani grob in na njem prižigate sveče.

Žaljuoči: mama, atek, sestra in babica

VESTNIK

Glasilo občinskih konferenc SZDL Murska Sobota, Gornja Radgona, Lendava in Ljutomer — Izdaja Zavod za časopisno in radijsko dejavnost Murska Sobota, Titova 29/1. Ureja uredniški odbor:

Štefan Dravec (direktor in glavni urednik), Juš Makovec (pomočnik direktorja in glavnega urednika), Jože Šabjan (odgovorni urednik), Brigita Bavčar, Jani Dominko, Jože Graj, Milan Jerše, Ludvik Kovač, Dušan Loparnik, Feri Maučec (šport), Vlado Paveo, Štefan Sobočan, Janko Stolnik (dopisništvo), Branko Žunec, Ginter Endre (tehnični urednik), Nevenka Emri (lektor). Naslov uredništva in uprave: Murska Sobota, Titova 29/1 — Telefoni: novinarji 21-232, 21-064 in 21-383; direktor in glavni urednik, odgovorni urednik, naročniški oddelek, računovodstvo, gospodarsko-propagandna služba in tajništvo 21-064 in 21-383, dopisništvo Gornja Radgona tel. 74-597, dopisništvo Lendava tel. 75-085 in dopisništvo Ljutomer tel. 81-317 — Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo. Celoletna naročnina 700,00 din, polletna 350,00 din, letna naročnina za inozemstvo 1.500,00 din, celoletna naročnina za delovne organizacije 900,00 din. Takoči račun pri SDK Murska Sobota 51900-603-30005. Devizni račun pri Jugobanki Ljubljana 501005620-000112-25730-30-4-01176. Cena posamezne številke 20,00 din. Tiska ČGP Večer Maribor. Po pristojnem mnenju je Vestnik oproščen plačila temeljnega davka od prometa proizvodov.

ZAHVALA

Nepričakovano smo se morali sprijazniti s kruto resnico, da nas je zapustil naš dragi

Franc Šebjanič

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki so nam v teh težkih trenutkih stali ob strani.

Najlepša hvala skupščini in družbenopolitičnim organizacijam občine M. Sobota za pogrebni obred, govornikom in pevcem.

Zahvaljujemo se vsem, ki so ga spremljali na njegovi zadnji poti, darovali cvetje ali v humanitarne namene.

Iskrena hvala vsem!

Njegovi: žena Marija, mama Marija, hčerka Nada, hčerka Jasna z možem Stanetom, vnuki Uroš, Rok in Tjaša ter sestra Olga z družino

*Čeprav tvoj glas se več ne sliši,
beseda tvoja v nas živi,
povsod čutimo te mi vsi,
med nami si.*

ZAHVALA

V 64. letu starosti nas je za vedno zapustila naša draga žena, mama in stara mama

Marija Erjavec

iz Lipovec

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste ji poklonili vence in cvetje ter jo pospremili na njeni zadnji poti, nam pa izrekli sožalje. Posebna zahvala zdravstvenemu osebju internega oddelka soboške bolnišnice, Pristrčna hvala g. župniku za pogrebni obred in pevcem za odpete žalostinke.

Žaljuoči: mož Avgust, sin Stefan z družino, sin Avgust ter hčerki Ema in Marija

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage in dobre žene, mame, tašče in omame

Iluške Šraj

roj. Papič
iz Kančevce

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem za pomoč v težkih trenutkih, za darovane vence in šopke, izrečeno sožalje ter vsem, ki ste jo spremljali na njeni zadnji poti.

Posebna zahvala g. duhovniku za lep pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke in govorniku za poslovitne besede ob odprtem grobu naše drage mame.

Vsem še enkrat — iskrena hvala!

Kančevci, Pordašinci, Kušanovci, Francija

Žaljuoči: mož Jenek, hčerka Šarika z možem Šanjijem, vnuka Šarika in Šanji, brat Ludvik z družino, brat Karel z ženo in ostalo sorodstvo

*Srce je dalo vse, kar je imelo,
nobene biljke zase ni poželo.
Odhajaš sam, na pot neznano,
zapuščaš družino žalostno in samo.*

ZAHVALA

Po dolgi in težki bolezni nas je v 78. letu starosti za vedno zapustil naš dragi mož, oče, dedek, pradedek in brat

Štefan Ferčak

iz Gančan

Iskreno se zahvaljujemo dobrim sosedom, prijateljem, botrini in sorodnikom, ki ste nam v najtežjih trenutkih pomagali, ga pospremili na njegovi zadnji poti, mu poklonili vence in šopke ter darovalcem za maše.

Pristrčna zahvala zdravstvenemu osebju v Beltincih, posebno dr. Caru, duhovniku za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke in kolektivu OZD Mura TOZD Ženski plašči.

Ostali smo brez tebe, brez tvoje neizmerne dobrote in ljubezni, ki si jo znal dajati. Za teboj so ostali sledovi tvojih pridnih rok in neizbrisen spomin nate.

Žaljuoči: vsi, ki smo te imeli radi

*Če bi solza mrtvega zbudila,
te ne bi črna zemlja krila...*

ZAHVALA

V 71. letu starosti nas je po kratkotrajni bolezni zapustil naš dragi mož, oče, stari oče in brat

Albin Bertalanič

iz Radovec

Iskreno se zahvaljujemo sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste nam v težkih trenutkih priskočili na pomoč, nam izrekli sožalje, dragega pokojnika pospremili na njegovi zadnji poti ter mu darovali vence in cvetje.

Pristrčna zahvala g. duhovniku, pevcem za odpete žalostinke, govorniku in kolektivu Moravskih Toplic ter godbi na pihala.

Žaljuoči: žena Irma, hčerka Marija in sin Štefan z družinama ter ostalo sorodstvo

RUDI ČACINOVIČ PREJEL VISOKO ODLIKOVANJE — Predsedniški svet Ljudske republike Madžarske je pred kratkim podelil Rudiju Čacinoviču, predsedniku komisije za mednarodne odnose pri skupščini SRS red miru in prijateljstva. To priznanje mu je v Budimpešti izročil predsednik predsedniškega sveta Pál Losonczi, slovesnosti pa sta prisostvovala tudi namestnik predsednika ministrskega sveta Lajos Faluvégyi in veleposlanik SFRJ v Budimpešti Milovan Zidar. (Foto: MTI)

Nezaupnica iz Radenske stanovanjske skupnosti

Začetek kurilne sezone je sprožil nov zaplet pri ogrevanju družbenih stanovanj s centralno kurjavo v radgonski občini. Potem, ko so se zaradi drage kurjave odklopile tri skupnosti stanovalcev v Radgoni in Radencih, se razmere pri zbiranju denarja za potrebno in vse dražje kurilno olje niso bistveno izboljšale in radiatorji so v prvih hladnih dneh prej mlačni kot topli. V Radenski se bojijo, da bo lahko prav zaradi neodgovornega reševanja ogrevanja prišlo do nepotrebnih bolniških in izostankov z dela. Za nastali položaj pa krivijo izključno samostojno stanovanjsko skupnost. Po mnenju delavcev Radenske ta pri razreševanju problematike ni odigrala svoje vloge, zato so na zadnji seji delavskega sveta, temu se pridružuje tudi konferenca sindikata DO, izrekli nezaupnico delavcem stanovanjske skupnosti. Da bi se temu v prihodnje izognili, so sprejeli tudi pobudo o proučitvi možnosti za ustanovitev lastne službe za gospodarjenje s svojimi stanovanji.

Na radgonski stanovanjski skupnosti nezaupnice Radenske zaenkrat ne komentirajo, saj sklepa, kljub temu da je bila seja delavskega sveta že pred slabim mesecem, še niso sprejeli. Dodajajo pa, da se ne zavedajo dovolj svojih obveznosti niti lastniki stanovanj, med katerimi je tudi Radenska. Z nezaupnico so se seznanili tudi člani predsedstva zveze komunistov v G. Radgoni in zahtevali, da se stanje pojasni. Dokončnega odgovora o upravičenosti kritike pa ni dal niti zadnji razgovor prizadevih, predstavnikov izvršnega sveta skupščine občine (tudi ti sklepa še niso sprejeli) in vodstev občinskih družbenopolitičnih organizacij. Jasno pa je, da takšni ali drugačni poskusi prenašanja bremena odgovornosti, brezupne akcije tako stanovanjske skupnosti, lastnikov stanovanj in samih stanovalcev po utečenih samoupravnih poteh, ne bodo ogreli radiatorjev v družbenih stanovanjih radgonske občine. V. Paveo

Vsaj gibanje, če že ne miganje

»Mi smo ljudje kamene dobe, a držimo v roki atomsko bombo namesto preproste gibanja,« pravi dunajski ekolog Otto Koenig. Za naše pokrajinske razmere bi misel privedli: komajda smo dvignili sidra z obrežij manjrazvitosti, že nas zanaša med Seile in Karlbde onesnaževanja okolja, sebe, bližnjih.

Mesec november je socialistična zveza proglasila za mesec zbiranja odpadnih surovin. Hkrati mineva letos 20 let od znamenite stockholmske konference o okolju in 10 let, odkar smo pravico ljudi do zdravega okolja med prvimi v svetu uzakonili v ustavi. Pa ne samo pravico, ampak tudi dolžnost varovati okolje in ga izboljševati. V prvi polovici leta so v Ljubljani pripravili Ekološke dni, konec junija pa je bila v Münchnu mednarodna multilateralna konferenca o varstvu okolja. Skratka, več kot dovolj razlogov za resna in odgovorna spoprijemanja s problematiko, ki ima — kar je v teh kriznih časih dovolj

pomembno — veliko skupnega z varčevanjem z energijo, s surovinami, vodo in prostorom. Je del bitke za stabilizacijo, naj bo prepričanje o nujnosti varovanja okolja tako ali drugačno.

Kaj moremo v ta namen storiti v štirih občinah ob Muri? Gotovo da precej, največ pri zbiranju, sortiranju, odprodaji in predelavi odpadnih surovin, pri čemer je poslanstvo vrtec, šol, delovnih organizacij in skupnosti. Komunalne, Dinosa, Surovine, inšpekcijskih služb, organov za notranje zadeve, družbenopolitičnih organizacij ter družbenih organizacij in društev kot na dlani.

Nekdo je svojčas predlagal, naj bi gibanje za varstvo okolja

prekrstili v miganje za varstvo okolja. In če smo že pri gibanju in miganju, je nemara zdaj spet pravi čas, da se zgibajo in zmigajo tisti, ki so — vsaj uradno, formalno-pravno — v prej omenjenih organizacijah in skupnostih. Le še mimogrede: septembra je pomursko društvo za varstvo okolja pripravilo potovalni seminar s postajami v Moravskih Toplicah, Turnišču, Lendavi, Dolnjem Lakošu in Murskem gozdu. Seznanili so se z izkoriščanjem geotermalne energije in drugih energetskih virov, arheološkimi izkopavanji in delovanjem čistilnih naprav. Za otvoritev nove »očičevalne« sezone je to že nekaj, čeprav so se pripravile dodobra zavlekle in bi bil čas, da bi se zmigali vsaj na kakšnem sestanku, če že kje na terenu pri odpadnih surovinah. Saj je znana tista narodna: karkršen gospodar, tak ima hram.

POŽARNO VARSTVO

Ogenj je tudi sovražnik človeka

V mesecu požarnega varstva je bila v Pomurju vrsta aktivnosti in preventivnih akcij, ki so jih izvedli gasilci z namenom, da bi preizkusili lastne sposobnosti, hkrati pa ugotovili učinkovitost požarnega varstva in opozorili na pomanjkljivosti, ki so vzrok za nastajanje požarov. Zaradi zapoznelih jesenskih del gasilci niso mogli izvesti vseh načrtovanih aktivnosti v mesecu požarnega varstva, zato so nekatere preložili na poznejši čas, kot denimo pogovore s kmeti o požarnem varstvu, problemske konference v krajevnih skupnostih ter predavanja v nekaterih delovnih organizacijah in šolah. Kljub temu pa so izvedli vrsto vaj na raznih objektih v Pomurju, kjer so poleg preverjanja sposobnosti in hitrosti ugotavljali tudi zmogljivost vodnih virov. V te vaje so bili vključeni tudi pripadniki civilne zaščite. Posebnost letošnjih aktivnosti so bile enote, ki so opremljene z radijskimi zvezami v Pomurju in delujejo v nočnem času. V pomurskem

Vaja na osnovni šoli 17. oktober v Beltincih, kjer je sodelovalo okrog 900 učencev. Predpostavka vaje je bila eksplozija v kurilnici in naglo širjenje strupenih plinov v učilnice. Prikazali so tudi uporabo priročnih gasilnih sredstev.

središču Murski Soboti je bila organizirana posebna vaja, v kateri so sodelovali gasilci iz vseh občinskih središč Pomurja in sosednja gasilska društva. Vaja je pokazala, da bodo morali gasilci v prihodnje nameniti še več časa lastnemu urjenju in spoznavanju sodobne tehnike, kajti v mnogih primerih je zaradi nezadostne usposobljenosti odpovedala sodobna tehnika. To še posebej velja za pomurska občinska središča, kjer bodo morali hitreje uresničiti zastavljeni program razvoja, zagotoviti redno dežurno službo, več skrbni posvetitvi strokovnosti in množičnosti. Seveda pa gasilci sami ne bodo kos vsem nalogam, če se v požarno varstvo ne bodo zavestneje vključevali delovni ljudje in občani v vseh okoljih, kjer živijo in delajo. Vsi bi se morali zavedati, da je tudi ogenj sovražnik človeka, če ga ne znamo pravočasno preprečiti in obvladati. Feri Maučec

Uredili bodo počitniško kočo

Na programsko-volilni konferenci Počitniške zveze Pomurja, ki je bila v Ljutomeru, so delegati iz ormoške, ljutomerske, lendavske, soboške in radgonske občine ugodno ocenili enoletno delovanje Počitniške zveze Pomurja. Ugotovili so, da je bilo v tem času opravljeno pomembno delo pri razvoju in organiziranosti, saj trenutno deluje 29 počitniških družin z okrog 1.500 člani. Izvedli so 540 najrazličnejših akcij, v katerih je sodelovalo okrog 2.000 udeležencev. Sprejeli so tudi pester program dela za prihodnje leto, v katerem je poudarjeno, da bodo z letos začeti projekti nadaljevali. Posebno skrb bodo namenili kadrovski politiki ter si prizadevali okrepiiti mladinsko turistično poslovalnico, ki deluje tri mesece in se je že uveljavila. Organizirala je okrog 20 enodnevnih in dvodnevnih izletov ter maturantski izlet, s katerimi so bili udeleženci zelo zadovoljni. Dogovorili so se tudi, da bodo v gozdičku pri Ljutomeru uredili počitniško kočo, kjer bi se lahko sestajali.

Na volilno-programski konferenci je predstavnik Počitniške zveze Slovenije podelil priznanja najzaslužnejšim posameznikom in družinam. Te so prejeli: Vesna Stevanec iz Murske Sobotice, Rudi Stegmüller iz Ljutomeru, Počitniška družina Mura — TOZD Perilo Murska Sobota in Počitniška družina Srednješolski center Murska Sobota. Priznanja pa je zaslužnim članom in družinam podelila tudi pomurska počitniška zveza. F. Maučec

Tuji novinarji v Pomurju

Med večdnevnim obiskom v naši republici je blizu 50 tujih novinarjev akreditiranih v Jugoslaviji preživel nekaj časa tudi v Pomurju. Bili so gostje soboške Mure, kjer so se po ogledu proizvodnje, z vodilnimi delavci pogovarjali o letošnjih — zlasti izvoznih — rezultatih. Spoznali so tudi turistične zmogljivosti in lepote: v Moravskih Toplicah pa so se s predstavniki madžarske narodnosti pogovarjali o uresničevanju posebnih pravic narodnosti v soboški in lendavski občini. — an

Kmalu številčneje povezani v krajevni skupnosti

Po več kot triinšestdesetletnem plodnem delu so prišli v Društvu upokojencev G. Radgona do spoznanja, da je pogoj za boljše delo in okrepitev vrst razvejnost dela upokojencev v posameznih krajevnih skupnostih.

»Že se lahko pohvalimo s prvimi rezultati preureditve,« pravi predsednik društva Jože Kos. »V občini živi okoli 1.700 upokojencev, v našem društvu pa

je okoli 970 članov, nekaj malega še v Vidmu. Že smo ustanovili podobor na Kapeli, na svoje noge pa se postavljajo tudi upokojenci v Radencih. Trenutno jih je od tam pri nas 160, skupno pa kar 300, tako da bodo gotovo lahko uspešno delovali v okviru svojega društva. V kratkem bomo z akcijo nadaljevali še v vseh ostalih krajevnih skupnostih. Ko malce presahne množica jesenskih opravljenih, bomo najprej obiskali upokojence v Apaški dolini v obeh krajevnih skupnostih: Apače in Stogovci.«

V društvu so v zadnjem času tudi obudili športno in rekreacijsko dejavnost in skrbijo za razvedrilo in popestritev jeseni svojih članov tudi po tej plati. Sami so organizirali regijsko tekmovalno upokojencev — ribičev, sodelovali so na streljanju z zračno

puško, na republiškem tekmovalnem srečanju gobarjev, radgonski »kartaslo« pa so v Lendavi osvojili prvo mesto v regiji. To, razni izleti in seveda društvena okrepčevalnica na Simoničevem bregu pa so tisto, kar večino radgonskih upokojencev najbolj džiži.

»Ja, prav z vzdrževanjem te okrepčevalnice, ki je zaradi velikega števila stopnic za mnoge težko dostopna, je največ težav. Na mesec moramo za to skupno odšteti 10 tisočakov, kar je veliko, če vemo, da se vzdržujemo le z lastnimi sredstvi in sredstvi (sto dinarjev letno po članu) spiza. Zato smo nemočni ob vse težjem položaju nekaterih naših članov, ki jim pokojnine skoraj več ne zadoščajo, da se prebijejo iz meseca v mesec. Naša socialno-stanovanjska komisija sicer letno obdari in obišče najbolj bolne in onemogle, več pa — žal — ne moremo storiti,« je še dodal Jože Kos. V. Paveo

Aktivnost mladih v KS „Boris Kidrič“

Vloga in pomen mladine v KS „Boris Kidrič“ sta se z letošnjim šolskim letom zelo spremenila. Mladi so se precej zavzeli za uspešno organizacijo dela. Osnovna organizacija šteje 94 mladink in mladincev, oa tega 41 aktivnih. Kot skoraj vse druge OO ZSMS v občini, se je tudi ta spoprijela z mnogimi problemi današnjega časa. Največkrat se pojavi problem financiranja. Pri tem pa jim pogosto priskoči na pomoč krajevna skupnost.

V oktobru so dobili svoje prostore v Stari ulici, v katerih uresničujejo svoje interese na področju kulture, glasbe, športa, politike in drugih dejavnosti. V organizaciji je veliko zanimanja za razne športne dejavnosti, predvsem velja to za mali nogomet. Prav zaradi tega se hočejo v naslednji sezoni vključiti v občinsko ligo. Aktivnost se kaže tudi v tem, da mladi uspešno organizirajo razna srečanja s starejšimi občani. Izvajajo tudi razne kvize znanja, turnirje v tenisu, šahu itd. Zavzeli so se tudi za izdajo glasila „Mladinski poročevalec, ki izhaja enkrat mesečno.

V zimskem času pa bi radi izvedli tudi turnir v malem nogometu v dvoranah. Pomembno pa je omeniti, da je ta problem ključni za nadaljnji razvoj dela organizacije, saj bi na ta način pridobili finančna sredstva za nadaljnji razvoj. Težava pa je v tem, da jim Srednješolski center tehnično pedagoške usmeritve M. Sobota ne ugodni prošnji za uporabo športne dvorane. Jože Irgolič

Zgledno sodelovanje Beltinke in šole

Že več kot dve leti je minilo, odkar so predstavniki Osnovne šole 17. oktober Beltinci in DO Rašica — TOZD Beltinka Beltinci podpisali samoupravni sporazum o medsebojnem sodelovanju. S tem so samo utrdili že večletno plodno sodelovanje, ki se kaže na različnih področjih dela. Pobude, ki prihajajo z ene ali druge strani, so vselej ugodno sprejete, kar samo povečuje koristnost sodelovanja. Tako ne mine akcija ali prireditev, ki jo načrtujejo v Beltincih, da na njej ne bi sodelovali predstavniki šole. To se kaže na kulturnem in športnem področju. Skupni kulturni programi na prireditvah in proslavah ter športna srečanja so že tradicionalni. Skupno organizirajo nekatere seminarje, kot denimo zadnji seminar o računalništvu, o usposabljanju delega-

Vodja mentorjev iz tovarne Beltinka Beltinci Marija Gabor pri tehničnem pouku na Osnovni šoli 17. oktober v Beltincih. Učenci z velikim zanimanjem spremljajo njeno razlago pri izdelavi krojev iz ovojnega papirja.

tor itd. Velik pomen pa dajejo mentorstvu. Strokovnjaki Beltinke namreč že dalj časa prihajajo kot mentorji na šolo k tehničnemu pouku, kjer učenci z njihovo pomočjo izdelujejo kroje, pletejo in šivajo. Na obeh straneh ocenjujejo dosežanje medsebojnega sodelovanja kot zelo uspešno, ne manjka pa tudi novih pobud. Tako razmišljajo o tem, da bi učenci ob urah tehničnega pouka prihajali na proizvodno delo v tovarno Beltinko. Take in podobne pobude v tovarni z razumevanjem sprejemajo, na ta način pa si tudi zagotavljajo bodoče sodelavce. Sicer pa se povezanost Osnovne šole 17. oktober in Beltinke ne kaže samo v medsebojnem sodelovanju, temveč sta lahko za zgled drugim, kako se je potrebno vključevati v dogajanja krajevne skupnosti. F. Maučec

Več gostov iz ZRN

Pred kratkim so se v Radencih mudili predstavniki zahodnonemških zveznih železnic oz. njihove potovalne agencije. Ta že od lani uspešno sodeluje z Moravskimi Toplicami. Zdaj so se dogovorili, da bodo goste pošiljali tudi v Radence. V prihodnjem letu bi tako prišlo iz ZRN okrog 2.500 gostov.

Poleg uspešnega prodora na Finsko se torej obeta tudi več organiziranih skupin iz Zahodne Evrope. (po Radenskem vestniku)